

UCHWAŁA NR XXII/283/20
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

z dnia 29 czerwca 2020 r.

w sprawie przyjęcia Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2019.

Na podstawie art. 16a ust. 1 i ust. 4 w związku z art. 21 pkt. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 z późn.zm.) oraz art. 14 ust.1 pkt. 4 i art. 41 pkt.1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 512 z późn.zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2019 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Sejmiku

Andrzej Pruś

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO ZA 2019 ROK

Kielce, maj 2020 rok

Opracowanie:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego

Spis treści

I.	WPROWADZENIE.....	4
II.	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I SPOŁECZNA.....	5
III.	ANALIZA ORAZ CHARAKTERYSTYKA OSÓB I RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY I WSPARCIA.....	18
	1. ZADANIA OPS ORAZ MOPS I MOPR	50
	2. ZADANIA PCPR ORAZ MOPR	55
IV.	INNE RODZAJE POMOCY I ŚWIADCZEŃ	65
V.	ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY I WSPARCIA.....	76
VI.	KADRA JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH POMOCY SPOŁECZNEJ.....	95
VII.	ŚRODKI FINANSOWE NA WYDATKI W POMOCY SPOŁECZNEJ I W INNYCH OBSZARACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W BUDŻECIE JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	100
VIII.	AKTYWNOŚĆ PROJEKTOWO - KONKURSOWA JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH POMOCY SPOŁECZNEJ ORAZ WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI.....	108
IX.	WNIOSKI I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE REALIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM	111
	REKOMENDACJE.....	118
	SPIS SCHEMATÓW, MAP, TABEL, WYKRESÓW	121

I. WPROWADZENIE

Zgodnie z art. 16a ustawy o pomocy społecznej samorząd województwa jest zobowiązany do przygotowania oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Na podstawie zapisów ustawy pojęcie zasobów obejmuje w szczególności infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej bez względu na podmiot je finansujący i realizujący. Ocena dotyczy osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, rodzajów ich problemów oraz ich rozkładu ilościowego. Ocena wraz z rekomendacjami może być podstawą do planowania przez samorządy budżetu na zadania szeroko rozumianej pomocy społecznej na rok następny.

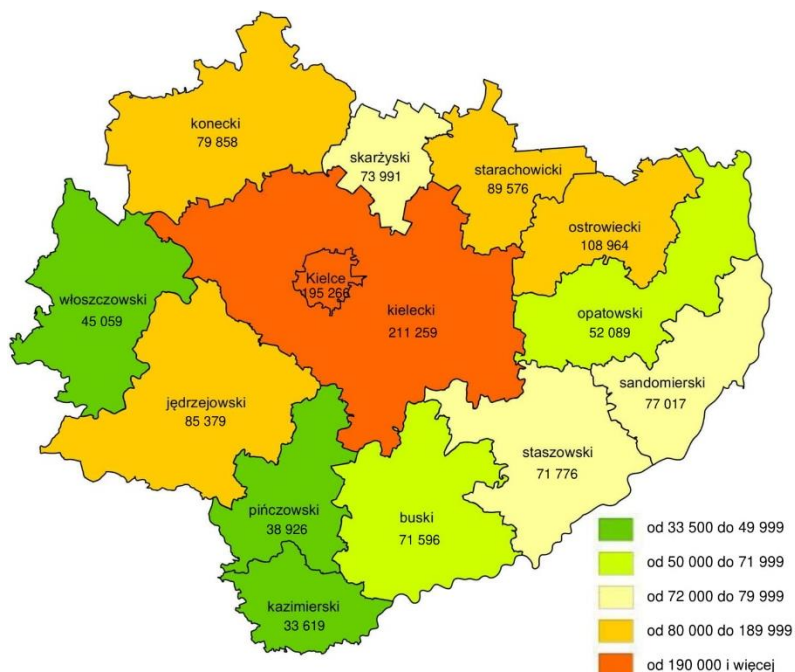
Ocena zasobów pomocy społecznej opracowywana na szczeblu regionu oparta jest na cząstkowych sprawozdaniach poszczególnych samorządów gminnych oraz powiatowych. Ocena zasobów pomocy społecznej stanowi podstawowe narzędzie w zakresie monitorowania Strategii Polityki Społecznej oraz wojewódzkich programów z obszaru polityki społecznej.

Na podstawie analiz danych zawartych w ocenie opracowane zostały rekomendacje zmian w prowadzonych działaniach oraz zostaną przedstawione propozycje nowych działań. Ocena zasobów pomocy społecznej to merytoryczny dokument niezbędny do kreowania polityki społecznej w regionie na wszystkich szczeblach samorządu.

II. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I SPOŁECZNA

Jak wynika z art. 16b ustawy o pomocy społecznej nieodłącznym elementem Oceny jest analiza sytuacji społeczno-demograficznej regionu. Województwo świętokrzyskie zaraz po opolskim jest najmniejszym regionem – jego powierzchnia wynosi **11 711 km²**, co stanowi **3,7%** terytorium kraju. Gęstość zaludnienia w województwie wynosi **106 osób/km²**. Województwo świętokrzyskie w 2019 roku zamieszkiwało **1 233 961** osób (wg danych Głównego Urzędu Statystycznego, stan na 31.12.2019 roku), co stanowi **3,2%** ludności kraju (mapa 1). Województwo świętokrzyskie ma ujemny przyrost naturalny wynoszący **minus 4 274**, co odpowiada przyrostowi naturalnemu **-3,5** na 1000 mieszkańców. W 2019 roku zarejestrowano **10 946** zameldowań oraz **14 635** wymeldowań w ruchu wewnętrznym, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi **minus 3 719**. Z kolei saldo migracji zagranicznych dla województwa świętokrzyskiego w 2019 roku jest dodatnie i wynosi **257 (363** osób zameldowało się z zagranicy, zarejestrowano **106** wymeldowania za granicę). Ogólne saldo migracji dla województwa świętokrzyskiego w roku oceny było ujemne i wynosiło **minus 3 462**.

Mapa 1. Liczba mieszkańców województwa świętokrzyskiego w ujęciu powiatowym w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2019 roku odnotowany został spadek ludności zamieszkującej województwo świętokrzyskie o **7 585** mieszkańców w odniesieniu do 2018 roku.

Tabela 1. Liczba mieszkańców województwa świętokrzyskiego w latach 2016-2019 (stan na 30.XII).

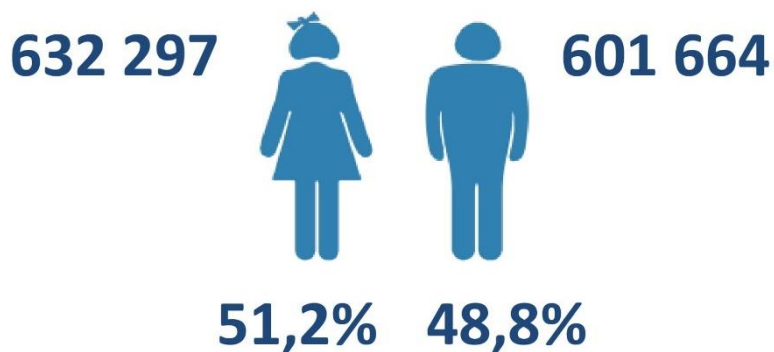
Powiat/miasto na prawach powiatu	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	2019-2018
buski	72 779	72 323	72 058	71 596	-462
jędrzejowski	86 886	86 560	86 076	85 379	-697
kazimierski	34 273	34 049	33 851	33 619	-232
kielecki	208 977	210 102	210 694	211 259	565
konecki	81 902	81 315	80 648	79 858	-790
opatowski	53 361	53 028	52 577	52 089	-488
ostrowiecki	111 984	111 111	110 127	108 964	-1 163
pińczowski	39 838	39 497	39 271	38 926	-345
sandomierski	78 858	78 405	77 773	77 017	-756
skarżyski	76 384	75 673	74 817	73 991	-826
starachowicki	91 449	90 888	90 377	89 576	-801
staszowski	72 797	72 456	72 167	71 776	-391
włoszczowski	45 708	45 521	45 336	45 059	-277
m. Kielce	197 704	196 804	195 774	194 852	-922
województwo świętokrzyskie	1 252 900	1 247 732	1 241 546	1 233 961	-7 585

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Od kilkunastu lat obserwujemy wzrost dynamiki w zakresie spadku liczby osób mieszkających w województwie świętokrzyskim. Kilka lat temu spadek liczby mieszkańców rok do roku kształtował się na poziomie około **3 tysiące osób** rocznie, w 2017 roku wyniósł **6 186**, w 2018 było to **5 327**. Natomiast w 2019 roku **liczba mieszkańców województwa świętokrzyskiego spadła o 7,5 tysiąca**. W 2018 roku **tempo spadku ludności województwa świętokrzyskiego w stosunku do 2017 roku wynosiło minus 0,5%** - najwyższe w kraju, w 2019 w stosunku do 2018 roku tempo spadku ludności przyspieszyło osiągając poziom **minus 0,61%** – po raz kolejny **najwyższy w kraju**.

Liczba ludności spadła niemal we wszystkich powiatach województwa. Jedynym powiatem który odnotował **wzrost** liczby mieszkańców był **powiat kielecki**. W powiecie kieleckim na przestrzeni roku liczba ludności wzrosła o **565 osób**, czyli o **0,3%**.

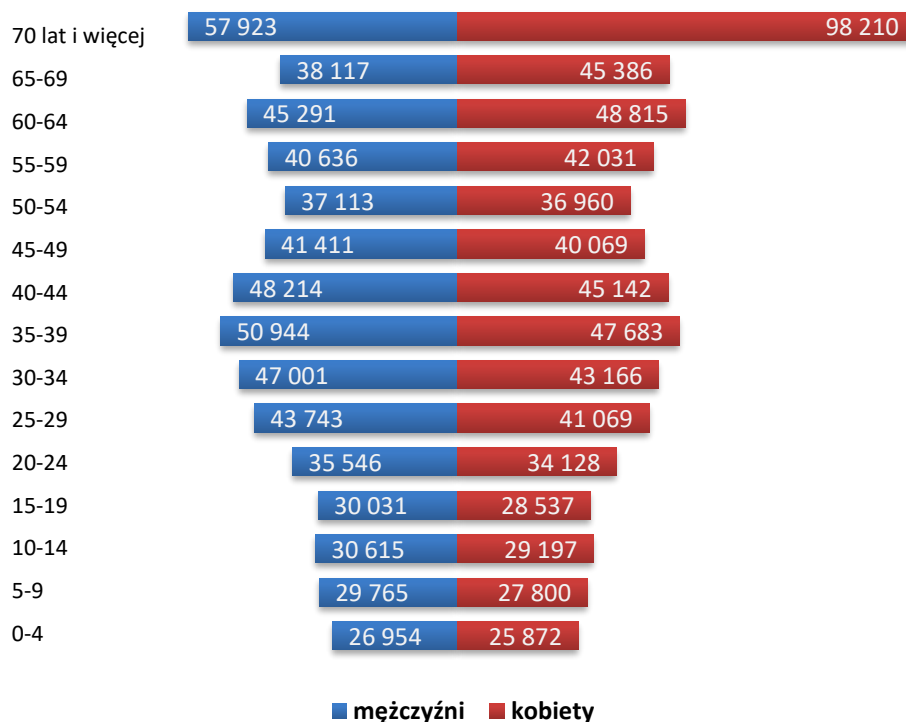
Największe ubytki ludności odnotowano w powiecie ostrowieckim (**1 163**) oraz mieście Kielce (**922**). Duży spadek ludności odnotowano także w powiatach: skarżyskim (**826**) starachowickim (**801**), koneckim (**790**). Najmniejszy spadek populacji zanotowały powiaty kazimierski (**232**) oraz włoszczowski (**277**).

Grafika 1. Liczba i odsetek kobiet i mężczyzn zamieszkujących województwo świętokrzyskie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

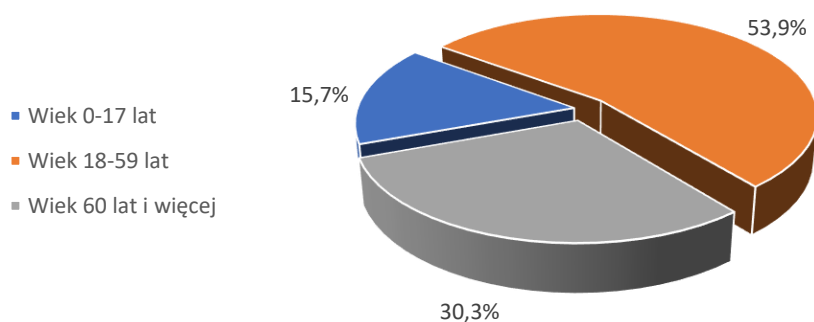
Na terenie województwa świętokrzyskiego - tak jak w latach poprzednich zamieszkiwało więcej kobiet (**51,2%**) niż mężczyzn (**48,8%**). W 2019 roku liczba kobiet zamieszkujących region wynosiła **632 297**, natomiast liczba mężczyzn **601 664** (grafika 1).

Wykres 1. Piramida płci i wieku dla województwa świętokrzyskiego w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

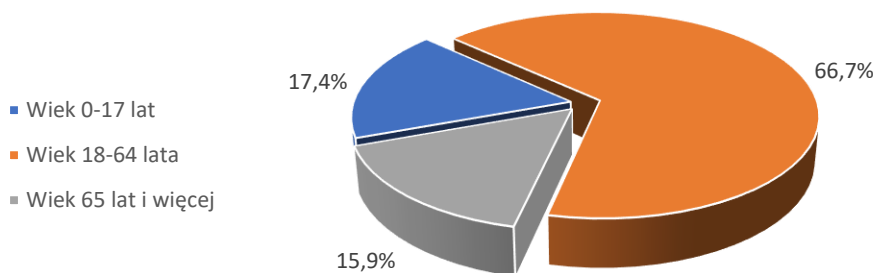
Analizując populację województwa świętokrzyskiego według struktury wiekowej i płci obserwuje się przewagę mężczyzn wśród mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) oraz w wieku produkcyjnym (kobiety 18-59, mężczyźni 18-64). Zdecydowana przewaga liczby kobiet występuje wśród osób w wieku poprodukcyjnym (tzw. zjawisko feminizacji starości). Szczegółowe zestawienie danych zawarte jest w piramidzie wieku opracowanej dla województwa świętokrzyskiego (wykres 1).

Wykres 2. Struktura populacji kobiet wg ekonomicznych grup wieku w województwie świętokrzyskim w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wśród populacji kobiet mieszkających w województwie świętokrzyskim w 2019 roku **15,7%** stanowiły kobiety w wieku **przedprodukcyjnym**, **53,9%** w wieku **produkcyjnym**, ponad **30%** kobiet było w wieku **poprodukcyjnym** (wykres 2).

Wykres 3. Struktura populacji mężczyzn wg ekonomicznych grup wieku w województwie świętokrzyskim w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Struktura populacji mężczyzn w województwie świętokrzyskim kształtuje się następująco: w wieku **przedprodukcyjnym** stanowili **17,4%**, w wieku **produkcyjnym** **66,7%**, natomiast w wieku **poprodukcyjnym** - **15,9%** (wykres 3).

Rynek pracy

Stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim na 31 grudnia 2019 roku ukształtowała się na poziomie **7,9%** i była wyższa o **2,7%** od stopy bezrobocia odnotowanej w tym okresie w Polsce (**5,2%**). Na koniec badanego okresu stopa bezrobocia

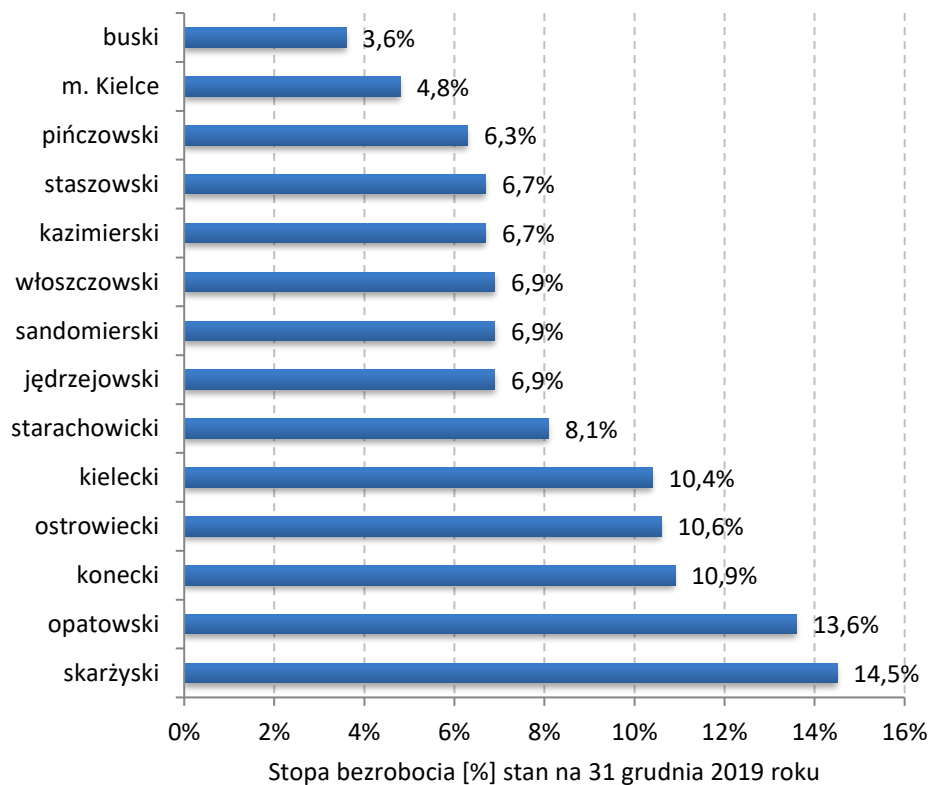
w województwie świętokrzyskim była niższa o **0,4%** w odniesieniu do 2018 roku. W regionie utrzymuje się znaczne zróżnicowanie terytorialne natężenia stopy bezrobocia (wykres 4).

Najwyższą stopę bezrobocia (stan na 31 grudnia 2019 roku) odnotowano w powiatach:

- skarżyskim – **14,5%**,
- opatowskim – **13,6%**.

Najniższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach:

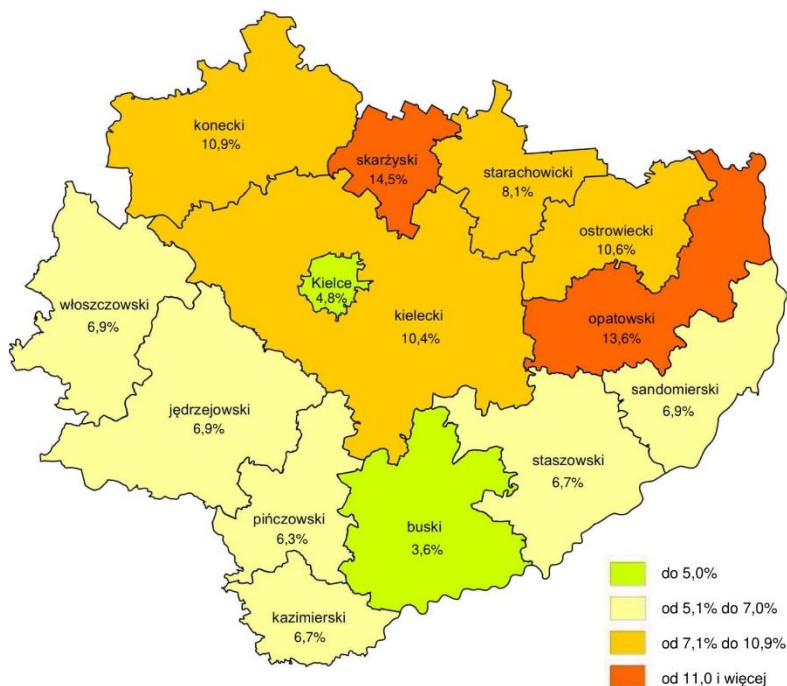
- buskim – **3,6%**,
- mieście Kielce – **4,8%**,
- pińczowskim – **6,3%**,
- staszowskim – **6,7%**,
- kazimierskim – **6,7%**.

Wykres 4. Stopa bezrobocia w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Kielcach.

Mapa 2. Zróźnicowanie stopy bezrobocia w świętokrzyskim w 2019 roku.

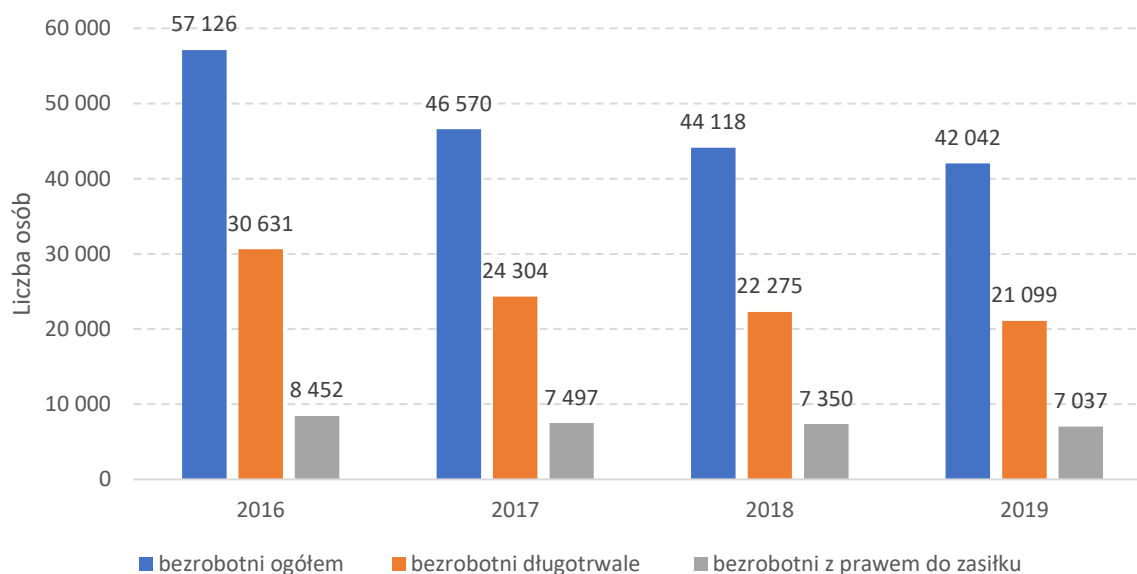
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Kielcach.

Liczba osób bezrobotnych niezatrudnionych i niewykonujących innej pracy zarobkowej, zdolnych i gotowych do podjęcia pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, nieuczących się w szkole w systemie dziennym oraz zarejestrowanych we właściwym powiatowym urzędzie pracy w województwie świętokrzyskim według stanu na dzień 31 grudnia 2019 roku wynosiła **42 042** osób, w tym:

- **21 099** osób długotrwale bezrobotnych, czyli pozostających bez pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy w ciągu ostatnich 24 miesięcy¹;
- **7 037** osób bezrobotnych z prawem do zasiłku (osób zarejestrowanych w urzędzie pracy, dla których nie ma propozycji pracy czy stażu).

W 2019 roku w województwie świętokrzyskim w odniesieniu do 2018 roku nastąpił **4,7%** spadek ogólnej liczby osób bezrobotnych, **5,3%** spadek osób długotrwale bezrobotnych oraz **4,2%** spadek bezrobotnych z prawem do zasiłku. Dynamikę zmian liczby osób bezrobotnych na przestrzeni lat 2016-2019 prezentuje wykres 5.

¹ Art. 2 ust. 1 pkt. 5 ustawy o promocji zatrudnienia (...).

Wykres 5. Liczba osób bezrobotnych w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Kielcach.

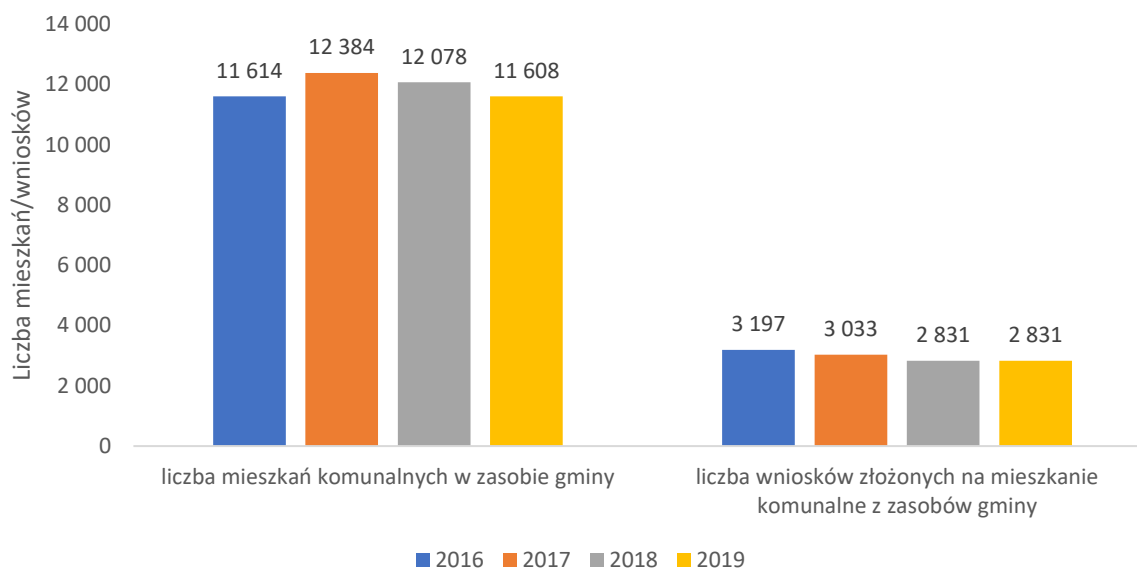
Infrastruktura społeczna

Dane dotyczące infrastruktury społecznej zbierane na potrzeby oceny zasobów pomocy społecznej obejmują m.in. liczbę: mieszkań komunalnych, mieszkań/lokali socjalnych, żłobków, liczbę świetlic i klubów dla seniorów oraz liczbę hospicjów.

Mieszkania komunalne

To mieszkania znajdujące się w budynkach stanowiących w całości własność gminy oraz mieszkania będące własnością gminy, ale znajdujące się w budynkach stanowiących nieruchomości wspólne, a także mieszkania stanowiące własność Skarbu Państwa, ale zarządzane przez gminę.

W 2019 roku liczba wszystkich mieszkań w województwie świętokrzyskim stanowiących własność gminy albo gminnych osób prawnych bądź spółek handlowych, utworzonych z udziałem gminy, z wyjątkiem towarzystwa budownictwa społecznego wyniosła **11 608**.

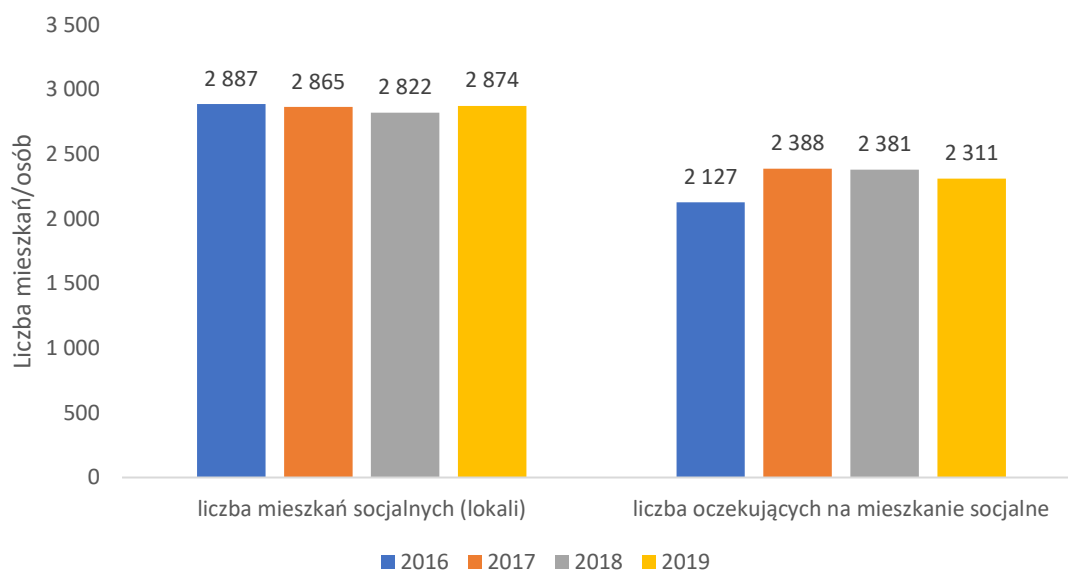

Wykres 6. Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy, a liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2019 roku liczba mieszkań komunalnych w zasobach gmin województwa świętokrzyskiego zmniejszyła się o **3,9%** w odniesieniu do 2018 roku. W latach 2016-2018 obserwowana jest tendencja spadkowa liczby wniosków złożonych o przyznanie mieszkania komunalnego z **3 197** w roku 2016 do **2 831** w 2018 roku (o **11,4%**). Od 2018 roku liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne utrzymuje się na tym samym poziomie.

Mieszkania socjalne

Wykres 7. Liczba mieszkań socjalnych (lokali) oraz liczba wniosków złożonych na mieszkanie socjalne w województwie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2016-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Liczba mieszkań socjalnych, które gminy wynajmują, bądź mogą wynająć na podstawie umowy o najem lokalu socjalnego w 2019 roku wyniosła **2 874** (wykres 7). W

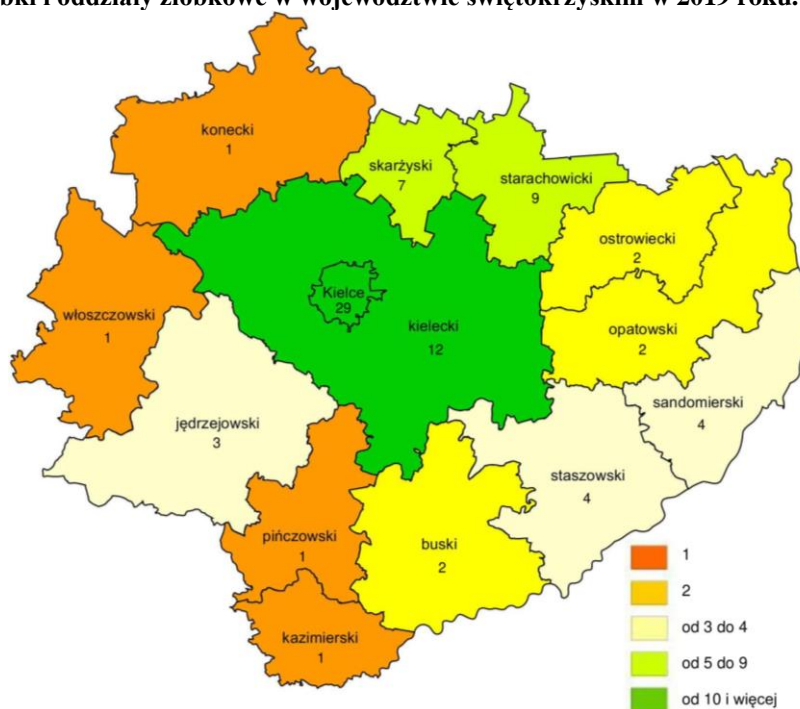
2019 roku odnotowano wzrost liczby mieszkań socjalnych o **1,8%** w odniesieniu do 2018 roku.

W przypadku liczby osób, które oczekują na najem lokalu socjalnego według stanu na 31 grudnia 2019 roku liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne wyniosła **2 311** osób i była mniejsza o **2,9%**. W 2019 roku odnotowano **89** wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego, tj. o **9,9%** więcej w odniesieniu do 2018 roku.

Żłobki i oddziały żłobkowe

W 2019 roku na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonowało **78** podmiotów świadczących opiekę nad dziećmi do lat 3 tj.: żłobki, oddziały żłobkowe, kluby dziecięce (publiczne i niepubliczne). Liczba tego typu placówek w 2019 roku była większa o **13** placówek w odniesieniu do 2018 roku.

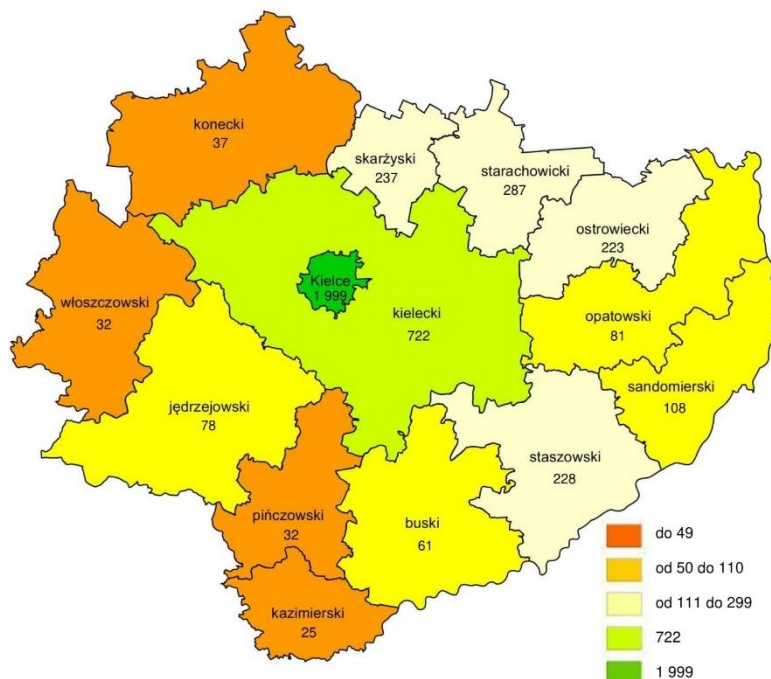
Mapa 3. Żłobki i oddziały żłobkowe w województwie świętokrzyskim w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL GUS.

Największa liczba omawianych placówek zlokalizowana była na terenie miasta Kielce (**29**), następnie na terenie powiatów: kieleckiego (**11**), starachowickiego (**9**), skarżyskiego (**7**) oraz sandomierskiego i staszowskiego (**po 4**). Najmniejszą liczbę żłobków w roku oceny odnotowano w powiatach: kazimierskim (**1**), koneckim (**1**), pińczowskim (**1**), włoszczowskim (**1**), buskim (**2**), opatowskim (**2**) i ostrowieckim (**2**) (mapa 3).

Mapa 4. Liczba dzieci w żłobkach w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL GUS.

W województwie świętokrzyskim liczba dzieci w żłobkach w 2019 roku wynosiła **4 141** i zwiększyła się o **23,2%** - w odniesieniu do 2018 roku, w którym liczba ta wyniosła **3 361**.

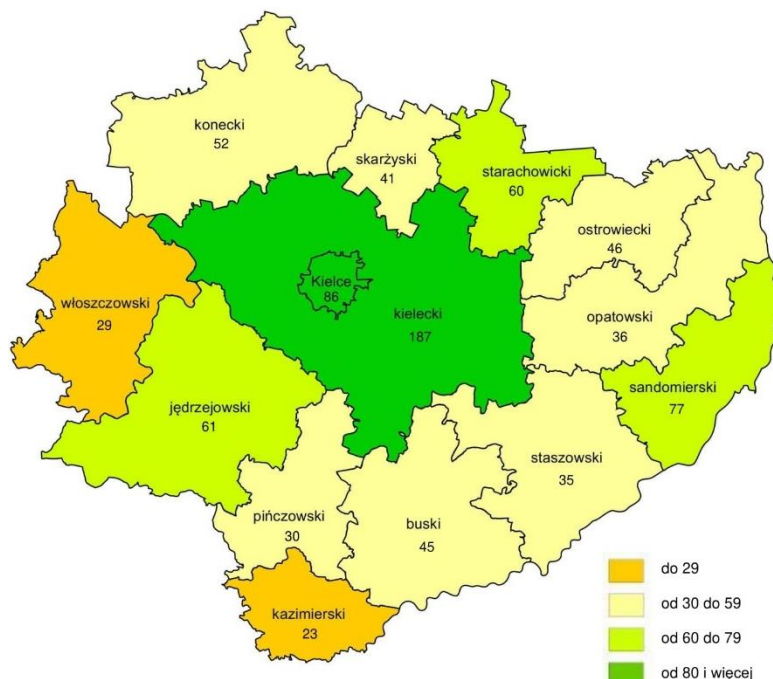
W 2019 roku największą liczbę dzieci w żłobkach odnotowano w stolicy województwa - mieście Kielce (**1 999**) oraz w powiatach: kieleckim (**722**), starachowickim (**287**), skarżyskim (**237**), ostrowieckim (**223**) oraz staszowskim (**228**).

W 2019 roku w województwie odnotowano 780 brakujących miejsc dla dzieci w żłobkach. Największe zapotrzebowanie na utworzenie nowych miejsc w żłobkach wykazało miasto Kielce (**279**) oraz powiaty: kielecki (**207**), starachowicki (**126**), sandomierski (**42**), skarżyski (**36**), ostrowiecki (**31**), staszowski (**21**), opatowski (**20**) oraz włoszczowski (**18**).

Przedszkola, oddziały przyszkolne, punkty przedszkolne i zespoły wychowania przedszkolnego

W roku szkolnym 2018/2019 w województwie świętokrzyskim funkcjonowało **808** placówek wychowania przedszkolnego: 339 przedszkoli, 359 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, 1 zespół wychowania przedszkolnego oraz 109 punktów przedszkolnych. W stosunku do poprzedniego roku liczba placówek zwiększyła się o 2, a w porównaniu z rokiem szkolnym 2010/2011 – o 53.

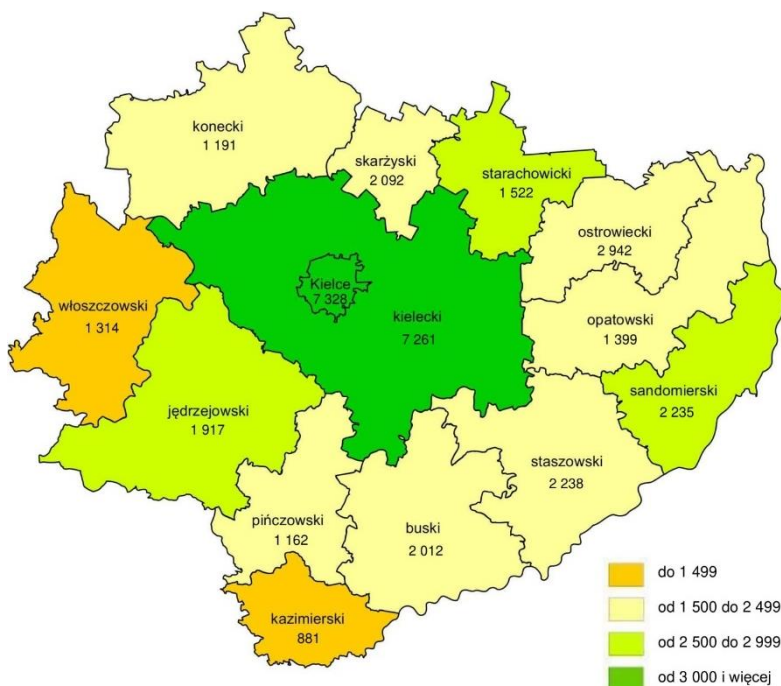
Mapa 5. Liczba placówek wychowania przedszkolnego w ujęciu powiatowym w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Najwięcej placówek wychowania przedszkolnego zlokalizowanych jest na terenie powiatu kieleckiego (**187**), miasta Kielce (**86**) oraz w powiatach: sandomierskim (**77**) jędrzejowskim (**61**) i starachowickim (**60**). Następnie w powiatach: koneckim (**52**), ostrowieckim (**46**), buskim (**45**). Najmniejsza liczba placówek znajduje się w powiatach: kazimierskim (**23**) oraz włoszczowskim (**29**).

Mapa 6. Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego wg powiatów w 2019 roku.

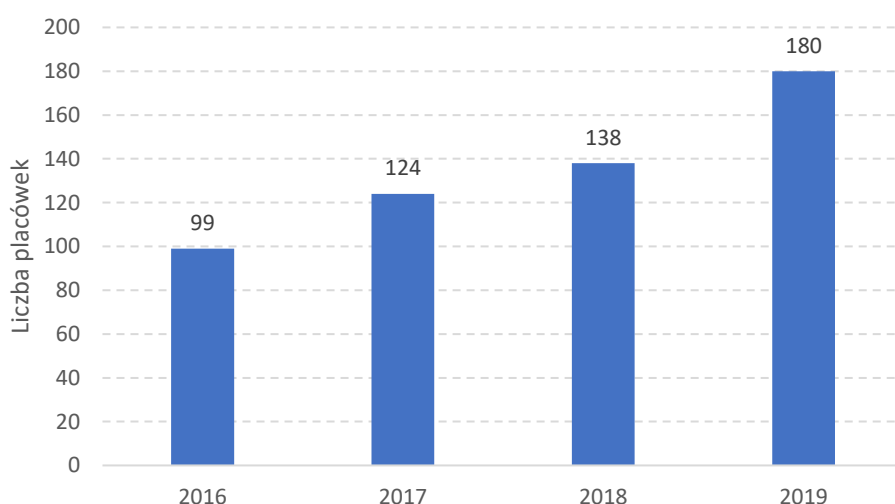
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2019 roku liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w województwie świętokrzyskim wynosiła **38 325** dzieci. Największa liczba dzieci uczęszczała na zajęcia w placówkach w mieście Kielce (**7 328**), następnie w powiecie kieleckim (**7 261**).

Wraz ze wzrostem liczby placówek w województwie świętokrzyskim przybywało znajdujących się w nich miejsc. W roku szkolnym 2018/2019 było ich **32,1 tys.** W porównaniu z rokiem poprzednim liczba miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego zwiększyła się o **2,7%**, a w stosunku do roku szkolnego 2010/2011 – o **47,0%**. W skali kraju wzrosła ona odpowiednio o **3,7%** i **46,9%**².

Kluby seniora

W 2019 roku łączna liczba świetlic i klubów uznawanych jako kluby seniora, działających na terenie gminy, zajmujących się rozwojem życia kulturalnego, oświatowego, towarzyskiego i rekreacyjnego osób starszych wynosiła **180 placówek**. W roku oceny odnotowano **30,4%** wzrost liczby placówek w odniesieniu do 2018 roku, **45,2%** wzrost w stosunku do 2017 roku.

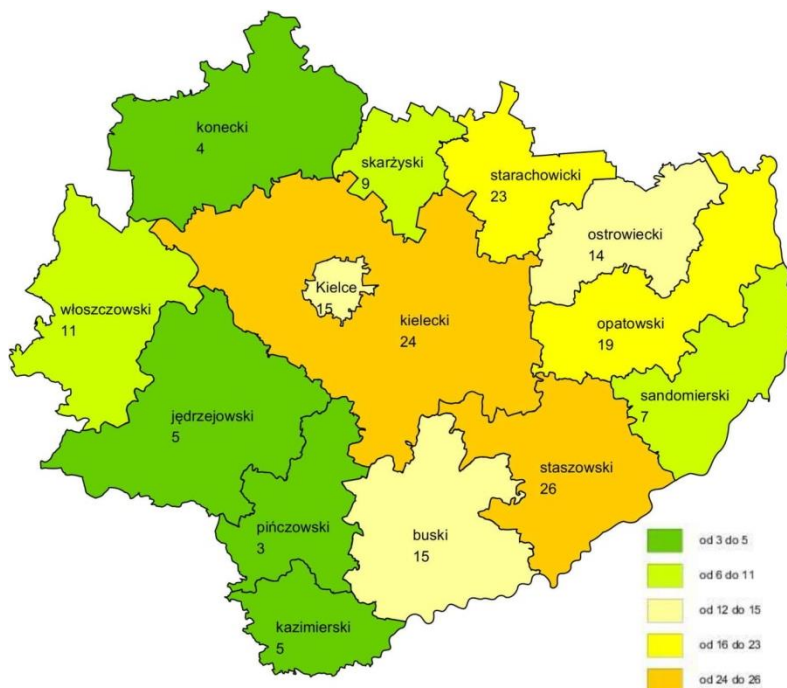
Wykres 8. Liczba klubów i innych miejsc dla seniorów w świętokrzyskim w latach 2016-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Najwięcej klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów zlokalizowanych jest na terenie powiatów: staszowskiego (**26**), kieleckiego (**24**), starachowickiego (**23**), opatowskiego (**15**), ostrowieckiego (**14**), buskiego (**15**) oraz na terenie miasta Kielce (**15**). Na mapie województwa świętokrzyskiego najmniejsza liczba placówek znajduje się w powiatach: pińczowskim (**3**) koneckim (**4**), jędrzejowskim (**5**) oraz kazimierskim (**5**) – mapa 7.

² Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa świętokrzyskiego 2020, str. 84. Publikacja Urzędu Statystycznego w Kielcach, Kielce 2020.

Mapa 7. Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów ogółem w 2019 roku.

Źródło: Sprawozdanie OZPS.

Hospicja

Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2019 roku funkcjonowało **8** hospicjów w powiatach: buskim (**1**), jędrzejowskim (**1**), koneckim (**1**), ostrowieckim (**1**), starachowickim (**1**), staszowskim (**1**), włoszczowskim (**1**) oraz mieście Kielce (**1**). W pozostałych powiatach nie odnotowano działających hospicjów (mapa 8).

Mapa 8. Liczba hospicjów w ujęciu powiatowym w 2019 roku.

Źródło: Sprawozdanie OZPS.

III. ANALIZA ORAZ CHARAKTERYSTYKA OSÓB I RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY I WSPARCIA

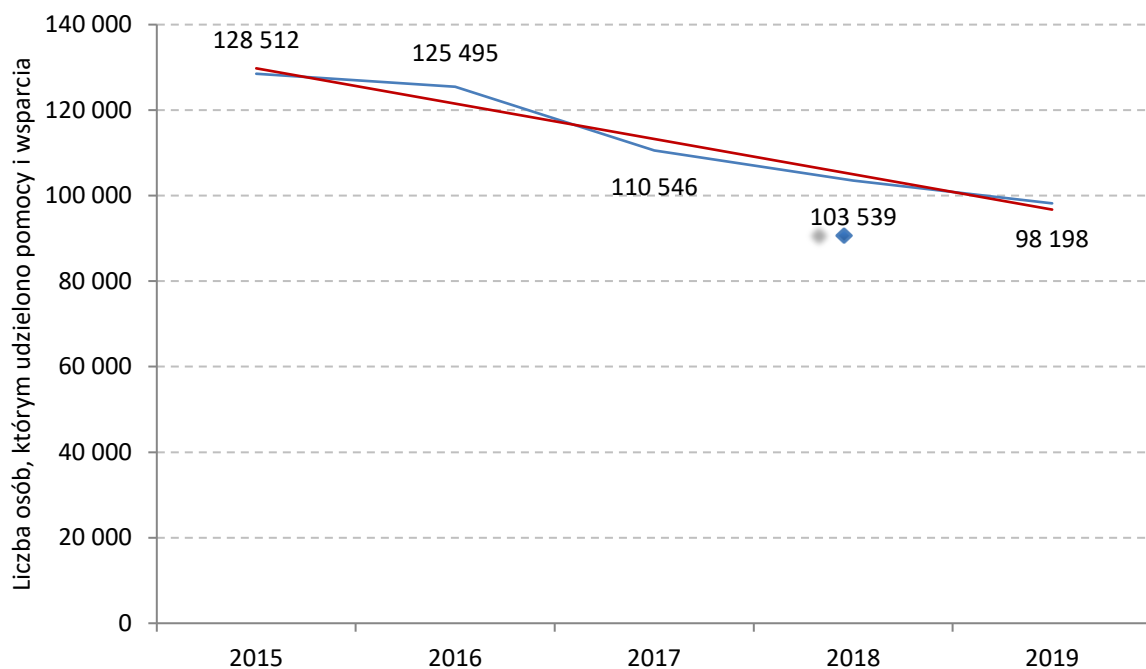
Niniejszy rozdział poświęcony jest analizie oraz charakterystyce osób i rodzin korzystających z pomocy i wsparcia. W części wspólnej dla gmin i miasta na prawach powiatu ujęte zostały osoby i rodziny, które w danym okresie sprawozdawczym uzyskały pomoc i wsparcie. Obliczono wartość wskaźnika deprivacji lokalnej, pogłębionej deprivacji materialnej oraz udziału osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców dla każdej gminy.

W opracowaniu danych ujęta została rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną: świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych ogółem (bez względu na ich rodzaj, liczbę oraz źródło finansowania). W badanej grupie ujęte zostały również osoby i rodziny, które uzyskały wsparcie pieniężne i niepieniężne. Szczegółowej analizie zostały poddane dane każdej z gmin dotyczące liczby świadczeń pieniężnych na 1000 mieszkańców (granica ubóstwa ustawowego). Określono najczęstsze powody przyznawania pomocy społecznej. Uwzględniono osoby objęte usługami opiekuńczymi, specjalistycznymi usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi (liczba osób, świadczeń i kwota świadczeń). W niniejszym rozdziale zagregowano dane dotyczące liczby rodzin i osób w rodzinach objętych poradnictwem specjalistycznym (prawnym, psychologicznym, rodzinnym), pracą socjalną i interwencją kryzysową, zawartych kontraktów/projektów socjalnych oraz liczbę osób objętą wsparciem. Szczegółowej analizie poddane zostały typy rodzin objętych pomocą społeczną ze względu na liczbę dzieci w rodzinach w roku oceny.

Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia

W 2019 roku mamy do czynienia z kontynuacją trendu spadkowego w zakresie liczby osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w województwie świętokrzyskim.

Największy spadek liczby korzystających ze świadczeń pomocy społecznej odnotowano w roku 2017 – o **11,9%** w stosunku do 2016 roku. W 2019 roku odnotowany został spadek o **5,2%** w stosunku do 2018 roku.

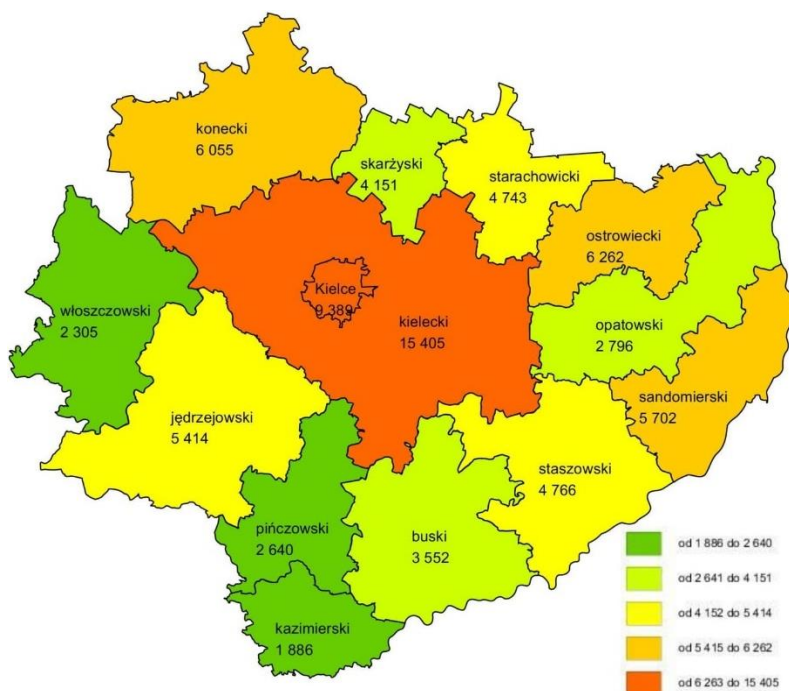

Wykres 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w województwie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2015-2019.

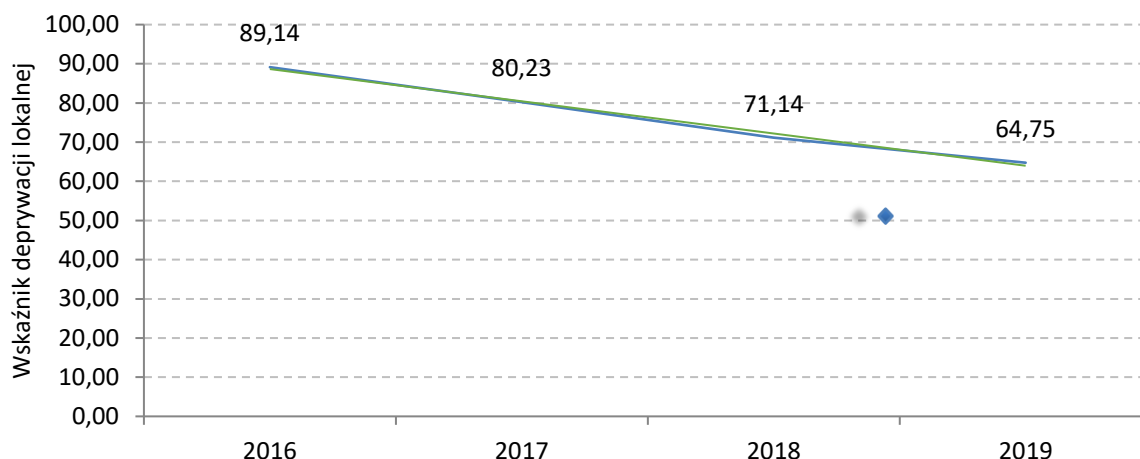
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Rok oceny był rokiem, w którym liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia była najmniejsza i po raz pierwszy spadła poniżej 100 tysięcy, wynosząc **98 198** osób.

Mapa 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w 2019 roku.

Źródło: Sprawozdanie OZPS.

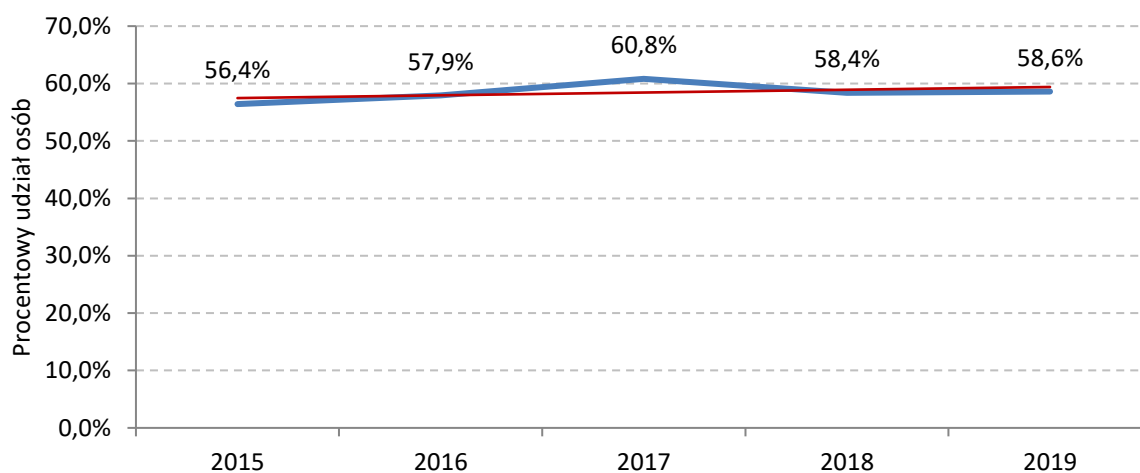
Wykres 10. Wartość wskaźnika deprivacji lokalnej w województwie na przestrzeni lat 2016-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Jednym z elementów Oceny jest analiza i obserwacja wskaźnika deprivacji lokalnej. Wskaźnik ten stanowi liczbę osób korzystających z pomocy społecznej (bez względu na rodzaj wsparcia) na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten pozwala dokonać obiektywnych porównań pomiędzy poszczególnymi gminami oraz powiatami.

Obserwacja tego wskaźnika wyliczanego dla całego województwa pokazuje, iż w perspektywie lat 2016-2019 mamy do czynienia z trendem spadkowym. Pozwala to na sformułowanie wniosku o poprawie sytuacji mieszkańców regionu i wychodzeniu ich ze strefy zagrożenia wykluczeniem społecznym.

W 2019 roku średnia wartość wskaźnika deprivacji lokalnej dla województwa wyniosła **64,75** i była mniejsza o **7,39%** w odniesieniu do 2018 roku, gdzie wskaźnik deprivacji lokalnej wynosił **71,14** (wykres 10).

Wykres 11. Udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców (%) w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Ponad **50%** wszystkich beneficjentów pomocy społecznej to osoby długotrwale z niej korzystające. W 2019 roku procentowy udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców wyniósł **58,6%** i był większy o **0,2%** w odniesieniu do 2018 roku. Największy procentowy udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców odnotowany był w 2017 roku (**60,8%**).

Na podstawie danych ze sprawozdania Oceny Zasobów Pomocy Społecznej opracowano wskaźnik deprivacji lokalnej oraz procentowy udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców dla poszczególnych gmin z województwa świętokrzyskiego, agregując dane do poziomu powiatów (tabela 2).

Tabela 2. Zestawienie wskaźnika deprivacji lokalnej z udziałem osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ujęciu gminnym i powiatowym w 2019 roku.

Lp.	Gmina	Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na 1 000 mieszkańców		% osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców	
		Rok 2018	Rok 2019	Rok 2018	Rok 2019
powiat buski					
1.	Busko-Zdrój	43,08	33,62	73,3%	67,4%
2.	Gnojno	216,34	176,77	54,4%	54,1%
3.	Nowy Korczyn	44,25	49,35	62,1%	53,8%
4.	Pacanów	106,45	119,18	20,7%	16,9%
5.	Solec-Zdrój	113,59	108,43	94,7%	93,0%
6.	Stopnica	60,80	53,28	59,0%	60,4%
7.	Tuczępy	88,61	97,53	28,6%	36,8%
8.	Wiślica	77,52	68,11	45,0%	42,6%
W - powiat buski		72,04	65,75	57,1%	53,7%
powiat jędrzejowski					
9.	Imielno	183,61	158,97	74,8%	70,0%
10.	Jędrzejów	66,78	59,40	63,8%	63,4%
11.	Małogoszcz	91,35	86,50	64,4%	58,3%
12.	Nagłowice	75,67	72,01	67,0%	59,7%
13.	Oksa	96,23	82,33	64,8%	64,4%
14.	Sędziszów	69,43	68,67	41,7%	41,9%
15.	Słupia	74,73	64,58	58,6%	58,5%
16.	Sobków	60,41	52,15	47,0%	46,4%
17.	Wodzisław	78,62	70,25	59,0%	60,0%
W - powiat jędrzejowski		79,27	71,87	60,5%	58,5%
powiat kazimierski					
18.	Bejsce	67,22	51,98	45,4%	51,6%
19.	Czarnocin	60,72	57,75	33,1%	29,1%
20.	Kazimierza Wielka	70,76	68,00	31,1%	36,5%
21.	Opatowiec	52,34	32,30	48,4%	57,6%
22.	Skalbmierz	74,70	75,14	38,6%	39,2%
W - powiat kazimierski		68,19	62,83	35,9%	39,2%

Kielce – miasto na prawach powiatu					
23.	Kielce	53,71	49,91	67,1%	79,8%
powiat kielecki					
24.	Bieliny	142,48	127,66	66,3%	64,9%
25.	Bodzentyn	87,56	79,42	56,7%	53,0%
26.	Chęciny	55,57	45,71	77,0%	78,0%
27.	Chmielnik	79,51	76,14	60,2%	52,4%
28.	Daleszyce	105,41	96,07	52,6%	50,1%
29.	Górno	92,92	78,27	68,2%	37,9%
30.	Łągów	78,84	75,73	34,9%	47,2%
31.	Łopuszno	105,94	100,31	55,5%	57,9%
32.	Masłów	81,30	78,17	51,2%	53,7%
33.	Miedziana Góra	49,18	48,37	44,5%	40,9%
34.	Mniów	96,07	84,79	59,3%	57,1%
35.	Morawica	48,86	42,55	39,6%	43,2%
36.	Nowa Słupia	81,32	75,86	53,9%	57,0%
37.	Piekoszów	43,58	42,91	52,4%	51,9%
38.	Pierzchnica	100,92	80,08	71,8%	66,5%
39.	Raków	181,22	175,16	49,3%	49,4%
40.	Sitkówka-Nowiny	68,42	54,76	36,1%	35,8%
41.	Strawczyn	62,37	58,84	56,5%	52,8%
42.	Zagnańsk	48,82	45,65	71,1%	66,7%
W - powiat kielecki		79,39	72,20	55,9%	53,0%
powiat konecki					
43.	Fałków	96,66	97,79	66,7%	61,0%
44.	Gowarczów	159,47	116,27	51,8%	57,5%
45.	Końskie	58,16	52,99	60,5%	60,9%
46.	Radoszyce	119,21	118,08	61,9%	59,4%
47.	Ruda Maleniecka	104,74	101,85	48,0%	51,3%
48.	Słupia (Konecka)	171,33	174,28	65,0%	64,7%
49.	Smyków	97,97	94,89	61,9%	59,1%
50.	Stąporków	64,49	58,42	55,5%	59,9%
W - powiat konecki		82,58	76,37	59,2%	60,0%
powiat opatowski					
51.	Baćkowice	70,81	68,53	67,0%	86,7%
52.	Iwaniska	114,85	94,61	61,0%	63,3%
53.	Lipnik	60,66	52,00	55,5%	49,3%
54.	Opatów	56,57	43,68	57,2%	56,1%
55.	Ożarów	91,19	84,07	61,1%	60,9%
56.	Sadowie	55,79	53,30	52,2%	55,6%
57.	Tarłów	95,20	99,59	45,3%	42,3%
58.	Wojciechowice	82,49	74,58	48,1%	49,1%
W - powiat opatowski		78,57	70,22	57,3%	58,5%
powiat ostrowiecki					
59.	Bałów	106,00	97,07	28,1%	45,9%
60.	Bodzechów	74,11	64,69	68,0%	70,5%
61.	Ćmielów	106,65	104,66	53,0%	50,2%
62.	Kunów	100,54	90,35	63,3%	61,2%
63.	Ostrowiec Świętokrzyski	29,32	25,57	54,2%	59,3%

64.	Waśniów	108,54	97,12	23,9%	28,2%
W - powiat ostrowiecki		53,66	48,20	51,7%	54,9%
powiat pińczowski					
65.	Działoszyce	94,93	85,45	60,2%	52,6%
66.	Kije	127,69	117,24	70,2%	70,7%
67.	Michałów	70,84	68,37	60,5%	54,2%
68.	Pińczów	46,64	41,84	55,7%	54,7%
69.	Złota	46,39	43,65	74,4%	64,8%
W - powiat pińczowski		64,66	59,13	61,3%	58,1%
powiat sandomierski					
70.	Dwikozy	67,30	68,41	22,8%	21,9%
71.	Klimontów	158,47	142,48	45,9%	31,9%
72.	Koprzywnica	84,57	81,87	49,8%	48,1%
73.	Łoniów	159,40	147,72	93,3%	96,4%
74.	Obrazów	115,05	99,75	18,1%	15,0%
75.	Samborzec	164,25	102,67	63,1%	60,8%
76.	Sandomierz	37,17	54,82	35,1%	38,6%
77.	Wilczyce	109,84	102,06	62,3%	63,8%
78.	Zawichost	91,64	81,62	66,7%	74,2%
W - powiat sandomierski		95,92	89,47	51,5%	48,8%
powiat skarżyski					
79.	Bliżyn	97,98	81,08	59,2%	55,7%
80.	Łączna	95,62	86,82	45,2%	49,4%
81.	Skarżysko Kościelne	138,13	101,94	59,1%	57,5%
82.	Skarżysko-Kamienna	50,11	45,95	76,3%	61,0%
83.	Suchedniów	50,04	40,83	81,7%	35,1%
W - powiat skarżyski		65,51	56,37	69,4%	55,1%
powiat starachowicki					
84.	Brody	82,24	63,06	49,2%	53,6%
85.	Mirzec	62,48	48,11	52,5%	52,9%
86.	Pawłów	53,73	44,66	26,9%	25,8%
87.	Starachowice	56,70	52,69	61,5%	61,6%
88.	Wąchock	65,27	67,04	50,2%	49,7%
W - powiat starachowicki		60,46	53,24	53,5%	54,1%
powiat staszowski					
89.	Bogoria	152,21	139,43	75,5%	70,6%
90.	Łubnice	165,77	149,42	50,3%	53,6%
91.	Oleśnica	83,53	77,02	63,4%	46,8%
92.	Osiek	111,68	114,93	58,2%	55,0%
93.	Połaniec	97,03	89,81	61,4%	54,4%
94.	Rytwiany	61,60	55,44	59,7%	58,1%
95.	Staszów	80,04	59,74	67,1%	65,9%
96.	Szydłów	62,87	68,20	33,5%	32,4%
W - powiat staszowski		96,32	85,36	63,0%	59,3%
powiat włoszczowski					
97.	Kluczewsko	83,69	67,69	55,1%	51,2%
98.	Krasocin	67,17	61,56	45,4%	52,2%
99.	Moskorzew	84,22	70,97	44,2%	51,3%
100.	Radków	99,12	100,80	61,5%	55,9%

101.	Secemin	53,12	51,96	63,5%	56,6%
102.	Włoszczowa	44,19	41,97	60,8%	64,1%
W - powiat włoszczowski		60,50	55,56	55,0%	56,9%
województwo świętokrzyskie		71,14	64,75	58,4%	58,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Analiza wewnątrzregionalnego zróżnicowania wskaźnika deprivacji lokalnej wskazuje, iż w 2019 roku najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców odnotowano w powiatach: sandomierskim (**89,47**), staszowskim (**85,36**) oraz koneckim (**76,37**). Najniższe wartości wskaźnika deprivacji lokalnej odnotowano powiecie ostrowieckim (**48,20**) oraz w Kielcach – mieście na prawach powiatu (**49,91**).

Tabela 3. Gminy z największym wskaźnikiem deprivacji lokalnej w 2019 roku (W>100,00).

Lp.	Gmina	Powiat	Typ Gminy	Wartość wskaźnika
1	Gnojno	buski	wiejska	176,77
2	Raków	kielecki	wiejska	175,16
3	Słupia (Konecka)	konecki	wiejska	174,28
4	Imielno	jędrzejowski	wiejska	158,97
5	Łubnice	staszowski	wiejska	149,42
6	Łoniów	sandomierski	wiejska	147,72
7	Klimontów	sandomierski	miejsko-wiejska	144,97
8	Bogoria	staszowski	wiejska	139,43
9	Bieliny	kielecki	wiejska	127,66
10	Pacanów	buski	miejsko-wiejska	119,18
11	Radoszyce	konecki	miejsko-wiejska	118,08
12	Kije	pińczowski	wiejska	117,24
13	Gowarczów	konecki	wiejska	116,27
14	Osiek	staszowski	miejsko-wiejska	114,93
15	Solec-Zdrój	buski	wiejska	108,43
16	Ćmielów	ostrowiecki	miejsko-wiejska	104,66
17	Samborzec	sandomierski	wiejska	102,67
18	Wilczyce	sandomierski	wiejska	102,06
19	Skarżysko Kościelne	skarżyski	wiejska	101,94
20	Ruda Maleniecka	konecki	wiejska	101,85
21	Radków	włoszczowski	wiejska	100,80
22	Łopuszno	kielecki	wiejska	100,31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2019 roku wskaźnik deprivacji lokalnej **powyżej 100,00** odnotowano w przypadku **22 gmin** województwa świętokrzyskiego. **77%** gmin o wysokim wskaźniku deprivacji lokalnej przekraczającym wyznaczoną granicę to gminy wiejskie. Gminy, w których ww. wskaźnik osiąga najwyższe wartości to: Gnojno (**176,77**), Raków (**175,16**), Słupia (konecka) (**174,28**), Imielno (**158,97**), Łubnice (**149,42**), Łoniów (**147,72**), Bogoria (**139,43**), Bieliny (**127,66**).

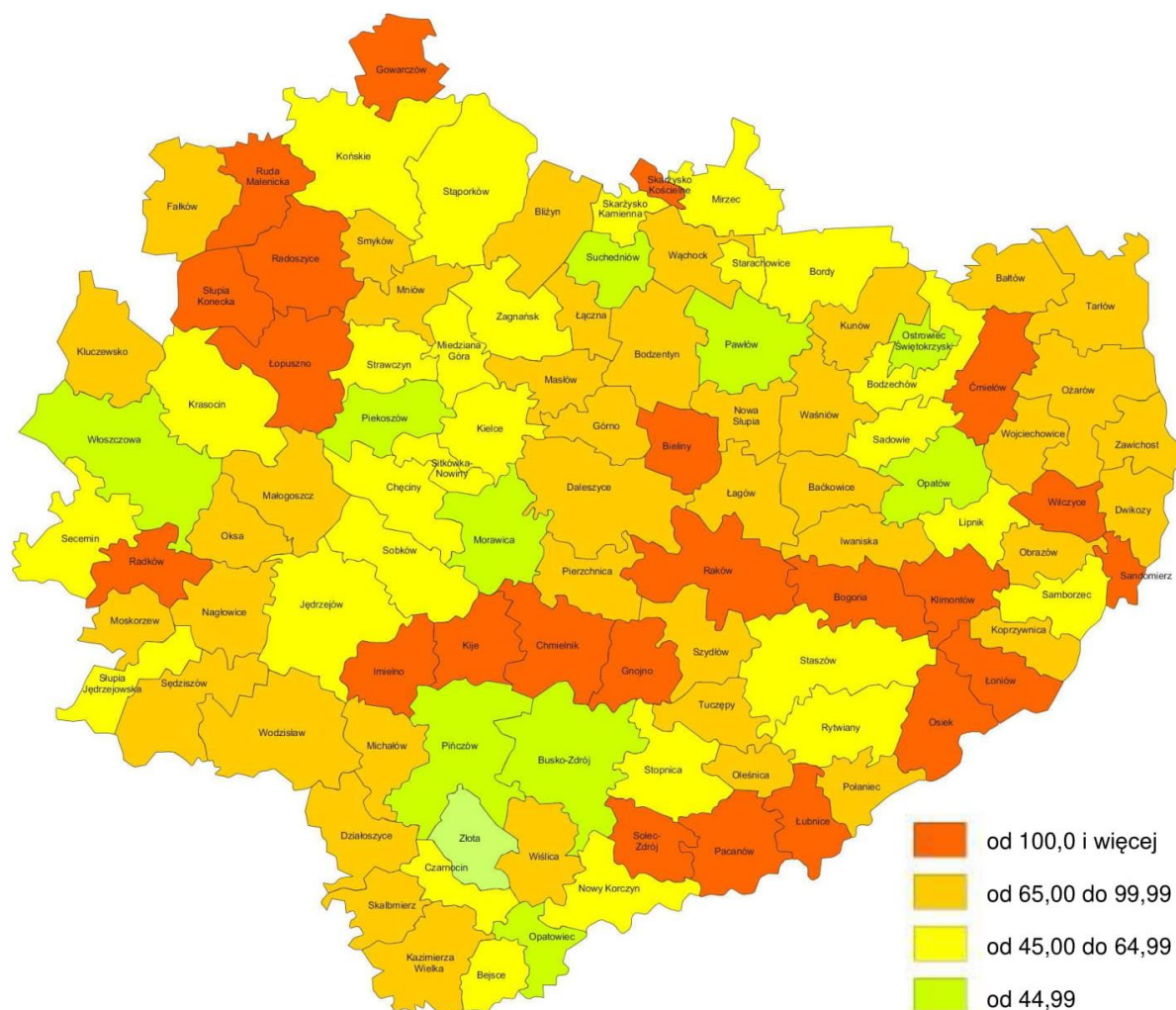
Tabela 4. Najniższe wartości wskaźnika deprivacji lokalnej (W<45,00) w 2019 roku.

Lp.	Gmina	Powiat	Typ Gminy	Wartość wskaźnika
1	Ostrowiec Świętokrzyski	ostrowiecki	miejska	25,57
2	Opatowiec	kazimierski	miejsko-wiejska	32,30
3	Busko-Zdrój	buski	miejsko-wiejska	33,62
4	Pińczów	pińczowski	miejsko-wiejska	41,84
5	Włoszczowa	włoszczowski	wiejska	41,97
6	Morawica	kielecki	miejsko-wiejska	42,55
7	Piekoszów	kielecki	miejsko-wiejska	42,91
8	Suchedniów	skarżyski	wiejska	43,30
9	Złota	pińczowski	miejsko-wiejska	43,65
10	Opatów	opatowski	miejsko-wiejska	43,68
11	Pawłów	starachowicki	miejska	44,66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

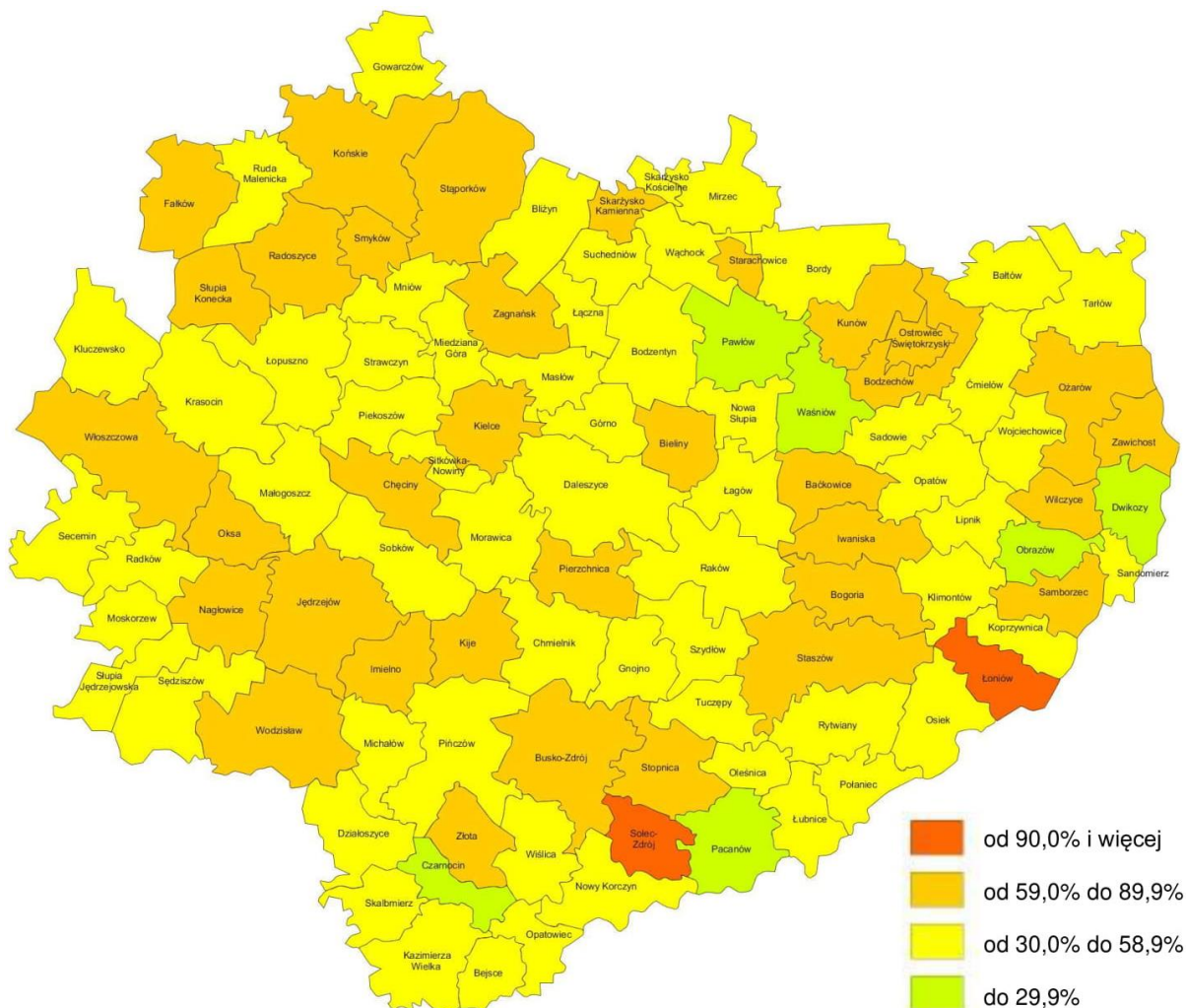
Najmniejszą wartość wskaźnika deprivacji lokalnej, nie przekraczającą **45,00** odnotowano w 11 gminach. Szczegółowe dane zawarto w tabeli 4.

Mapa 10. Wewnątrzregionalne zróżnicowanie wskaźnika deprivacji lokalnej w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Mapa 11. Udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców w 2019 roku (%).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

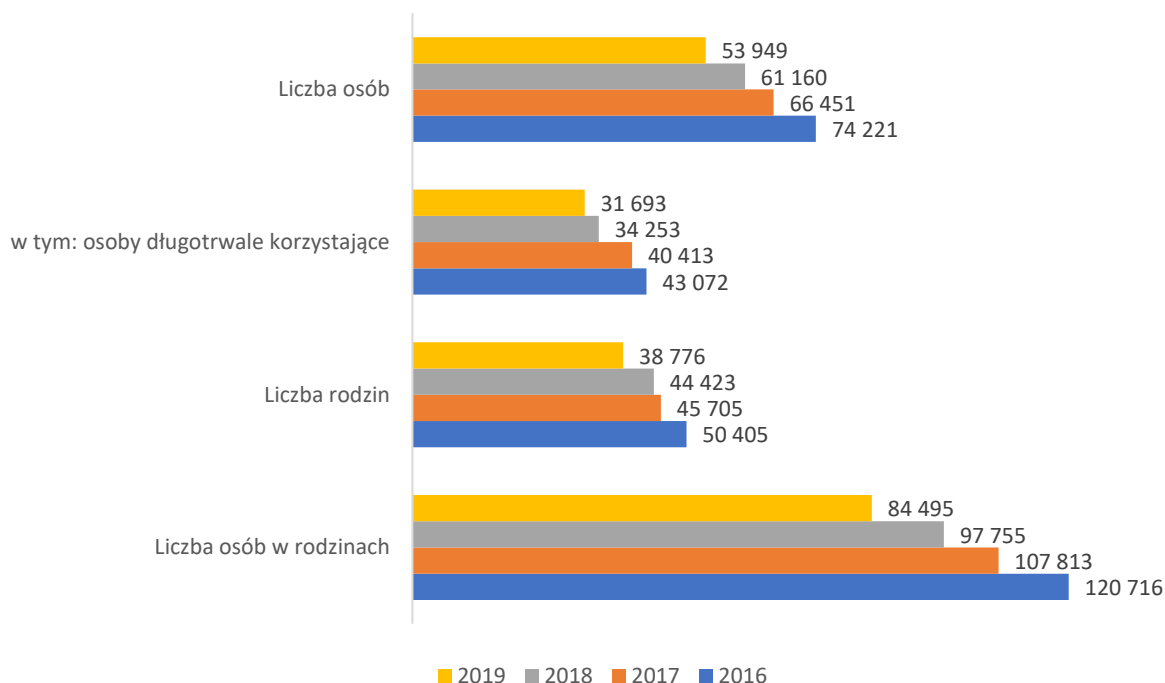
Udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń³ w ogólnej liczbie świadczeniobiorców powyżej 90,0% odnotowano w gminach: Łoniów (**96,4%**) oraz Solec-Zdrój (**93,0%**). **Wskaźnik nie przekraczający 30% odnotowano w 6 gminach:** Obrazów (**15,0**), Pacanów (**16,9**), Dwikozy (**21,9**), Pawłów (**25,8**), Waśniów (**28,2**) oraz Czarnocin (**29,1**).

Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie

W poniższej analizie ujęte zostały osoby, którym decyzją administracyjną przyznano świadczenie wyłącznie na podstawie *ustawy o pomocy społecznej*, w tym osoby długotrwale korzystające ze świadczeń, które w ciągu 3 lat były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. W grupie tej ujęte zostały również rodziny,

³ osoby, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) korzystały z systemu świadczeń pomocy społecznej, przez co najmniej 18 miesięcy.

które w danym okresie sprawozdawczym uzyskały pomoc i wsparcie w formie świadczeń pomocy społecznej bez względu na rodzaj, formę, liczbę i źródło – uwzględniając zarówno pomoc, która udzielona jest w formie decyzji administracyjnej lub świadczeń bez decyzji (wykres 12).

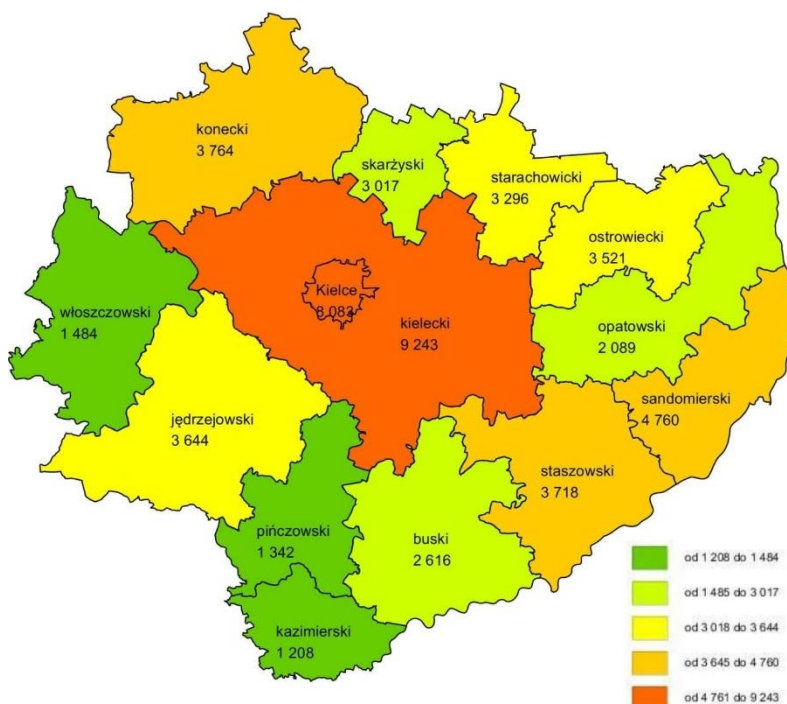
Wykres 12. Osoby i rodziny w województwie świętokrzyskim, którym przyznano świadczenia na przestrzeni lat 2016-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

W okresie lat 2016-2019 odnotowujemy rok do roku spadek liczby osób, którym przyznano świadczenia. W 2019 roku odnotowano spadek o **11,8%** liczby osób, którym przyznano świadczenia w odniesieniu do 2018 roku. Wśród grupy świadczeniobiorców **58,8%** stanowią osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej o **0,4%** więcej w stosunku do 2018 roku (**58,4%**).

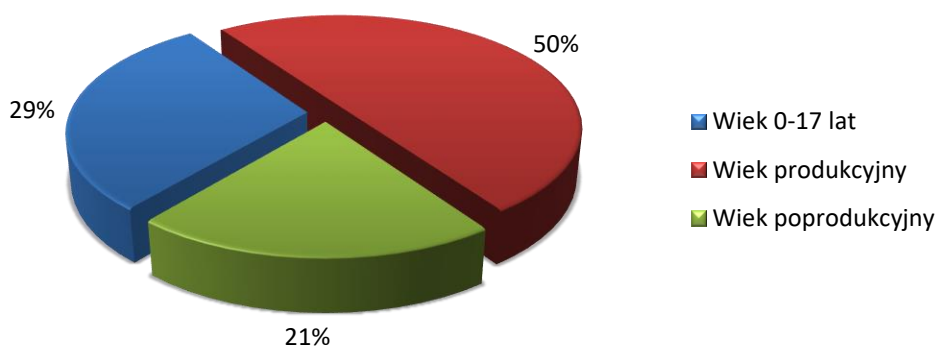
Liczba rodzin, które w 2019 roku uzyskały pomoc w formie świadczeń przyznanych decyzją lub bez decyzji w przypadkach, w których jest to uprawnione, bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń i źródło finansowania wyniosła **38 776** rodzin i była mniejsza o **11,8%**. Natomiast w przypadku liczby osób w rodzinach odnotowano **13,6%** spadek korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w odniesieniu do 2018 roku.

Mapa 12. Liczba osób, którym przyznano świadczenie na podstawie ustawy o pomocy społecznej w 2019 roku.

Źródło: Sprawozdanie OZPS.

Mapa 12 prezentuje zróżnicowanie liczby osób, które uzyskały świadczenia bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń i źródło finansowania, świadczenia w formie decyzji administracyjnej lub świadczeń bez decyzji na poziomie powiatów. W 2019 roku podobnie jak w roku poprzedzającym ocenę, najwięcej tego typu osób odnotowano w powiecie kieleckim (9 243) i mieście Kielce (8 082), najmniej w powiatach: kazimierskim (1 208), pińczowskim (1 342) oraz włoszczowskim (1 484).

Wykres 13. Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej wg. ekonomicznych grup wieku w 2019 roku.

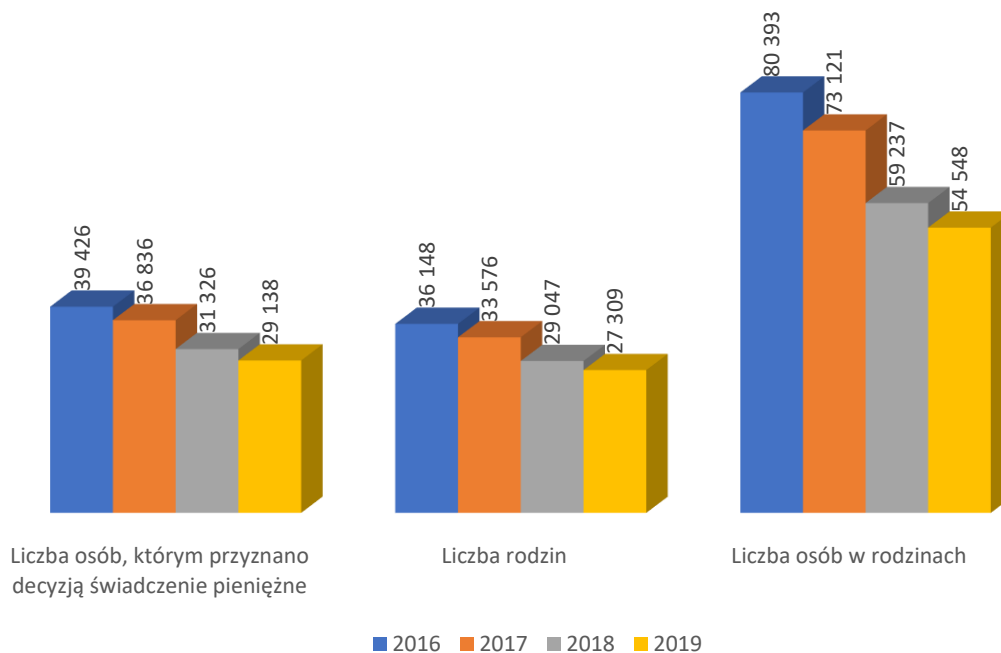
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Największą grupą osób, którym przyznano świadczenie są osoby w wieku produkcyjnym (**50%**). Osoby w wieku do 17 lat stanowiły **29 %** ogółu korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Osoby w wieku poprodukcyjnym tj. kobiety 18-59 lat, mężczyźni 18-64 lat są najmniejszą grupą spośród trzech badanych, które otrzymały świadczenia (**21%**) – wykres 13.

Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia pieniężne

W tej grupie ujęte zostały osoby i rodziny, które w 2019 r. uzyskały pomoc i wsparcie w formie świadczeń pieniężnych, tj.:

- zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
- zasiłki stałe,
- zasiłki okresowe,
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ,
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- inne zasiłki celowe,
- specjalne zasiłki celowe,
- pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłku lub pożyczki,
- pomoc pieniężna na usamodzielnienie,
- pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

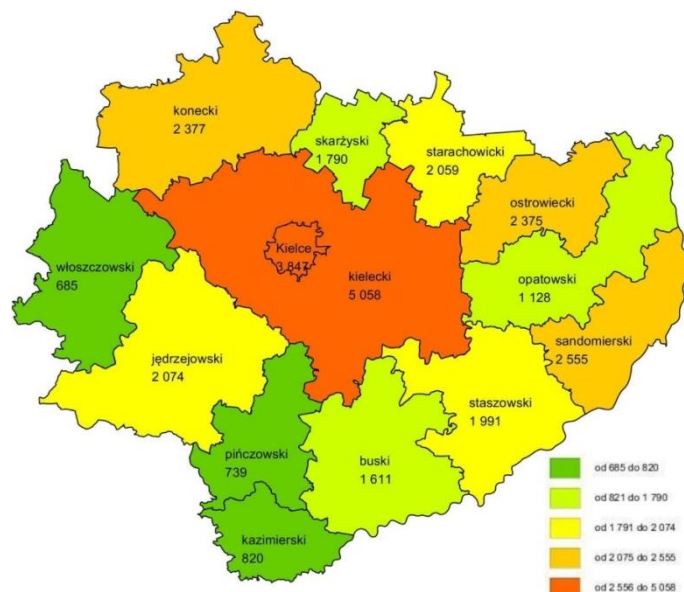
Wykres 14. Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne na przestrzeni lat 2016-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Liczba osób, które otrzymały świadczenia pieniężne z pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w 2019 roku wynosiła **29 138**, tj. mniej o **7%** w stosunku do 2018 roku. Liczba rodzin, które uzyskały świadczenie pieniężne w roku oceny wyniosła **27 309**, tj. o **6%** mniej w stosunku do 2018 roku.

W 2019 roku podobnie jak w 2018 roku, najwięcej tego typu osób odnotowano w powiecie kieleckim (**5 062**), mieście Kielce (**3 847**) oraz powiatach: ostrowieckim (**2 386**), koneckim (**2 382**) i sandomierskim (**2 239**). Najmniejszą rzeczywistą liczbę osób pobierających świadczenia pieniężne odnotowano w powiatach: włoszczowskim (**685**), pińczowskim (**741**) oraz kazimierskim (**820**)

Mapa 13. Liczba rodzin, które zostały objęte świadczeniem pieniężnym w 2019 roku.

Źródło: Sprawozdanie OZPS.

Wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej

Na potrzeby Oceny Zasobów Pomocy Społecznej obliczono wskaźnik liczby osób które otrzymały świadczenie pieniężne na 1000 mieszkańców. Sporządzenie takiego zestawienia obrazuje obszary biedy tj. gminy, w których względnie najwięcej mieszkańców korzysta ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, a tym samym musi spełnić kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej.

Próg interwencji socjalnej wyznacza granice ubóstwa tzw. ustawowego.

Ubóstwo ustawowe jest definiowane na podstawie tzw. kryterium dochodowego, ustalane jako dochód poniżej którego można ubiegać się o świadczenie pieniężne z pomocy społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej progi te aktualizowane są co 3 lata.

Próg interwencji socjalnej w 2019 roku wynosił:

- dla osoby samotnie gospodarującej próg ubóstwa ustawowego wynosił: **701 zł**,
- dla osoby w gospodarstwie wieloosobowym próg ubóstwa wynosił: **528 zł**.

Na podstawie danych ze sprawozdania resortowego MRPIPS-03-R opracowano wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej w latach 2018-2019 dla gmin z województwa świętokrzyskiego, agregując dane do poziomu powiatów (tabela 5).

Tabela 5. Wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej (liczba osób w rodzinach otrzymujących świadczenie pieniężne na 1000 mieszkańców) w latach 2018-2019.

			Wartość wskaźnika		Zmiana wskaźnika
Lp.	Gmina	Typ gminy	Rok 2018	Rok 2019	2019-2018
powiat buski					
1.	Busko-Zdrój	miejsko-wiejska	35,24	28,09	-7,15
2.	Gnojno	wiejska	120,26	114,57	-5,70
3.	Nowy Korczyn	miejsko-wiejska	38,07	39,95	1,88
4.	Pacanów	miejsko-wiejska	59,45	64,63	5,17
5.	Solec-Zdrój	wiejska	28,25	46,89	18,64
6.	Stopnica	miejsko-wiejska	44,03	41,34	-2,69
7.	Tuczępy	wiejska	61,20	57,67	-3,54
8.	Wiślica	miejsko-wiejska	53,18	45,41	-7,78
Wskaźnik na powiat buski			46,29	43,69	-2,60
powiat jędrzejowski					
9.	Imielno	wiejska	87,84	97,67	9,82
10.	Jędrzejów	miejsko-wiejska	54,88	51,09	-3,80
11.	Małogoszcz	miejsko-wiejska	69,10	68,02	-1,07
12.	Nagłowice	wiejska	32,00	40,16	8,16
13.	Oksa	wiejska	66,62	60,28	-6,35
14.	Sędziszów	miejsko-wiejska	59,63	59,63	-0,00
15.	Słupia	wiejska	29,89	46,06	16,17
16.	Sobków	wiejska	35,96	35,99	0,03
17.	Wodzisław	wiejska	45,76	42,72	-3,03
Wskaźnik na powiat jędrzejowski			54,61	54,43	-0,18
powiat kazimierski					
18.	Bejsce	wiejska	34,95	27,85	-7,10
19.	Czarnocin	wiejska	40,57	36,92	-3,65
20.	Kazimierza Wielka	miejsko-wiejska	51,84	54,15	2,31
21.	Opatowiec	miejsko-wiejska	29,38	14,93	-14,45
22.	Skalbmierz	miejsko-wiejska	63,51	65,55	2,05
Wskaźnik na powiat buski kazimierski			48,61	47,45	-1,16
miasto Kielce					
23.	Kielce	miejska	34,26	30,66	-3,60
powiat kielecki					
24.	Bieliny	wiejska	69,25	69,09	-0,16
25.	Bodzentyn	miejsko-wiejska	56,62	46,30	-10,33
26.	Chęciny	miejsko-wiejska	29,28	25,17	-4,11
27.	Chmielnik	miejsko-wiejska	39,84	39,31	-0,53
28.	Daleszyce	miejsko-wiejska	59,15	56,57	-2,58
29.	Górno	wiejska	71,05	66,32	-4,73
30.	Łagów	miejsko-wiejska	48,12	34,45	-13,67
31.	Łopuszno	wiejska	43,97	40,23	-3,73
32.	Masłów	wiejska	69,74	65,10	-4,64
33.	Miedziana Góra	wiejska	39,99	38,84	-1,15
34.	Mniów	wiejska	41,03	37,85	-3,18
35.	Morawica	miejsko-wiejska	33,86	25,78	-8,07
36.	Nowa Słupia	miejsko-wiejska	76,37	69,22	-7,15

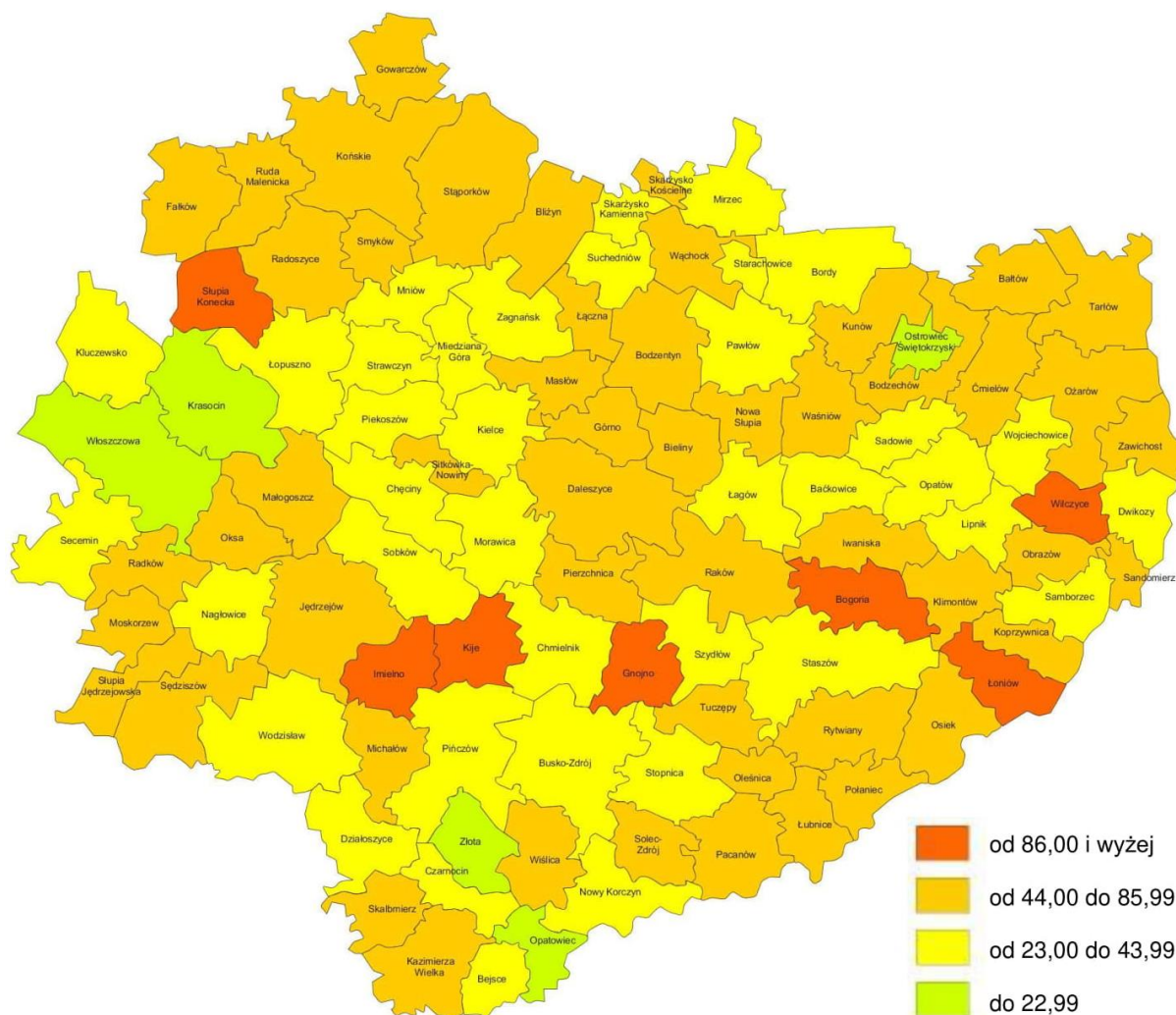
37.	Piekoszków	wiejska	36,90	34,04	-2,86
38.	Pierzchnica	miejsko-wiejska	61,90	56,39	-5,50
39.	Raków	wiejska	82,55	74,84	-7,71
40.	Sitkówka-Nowiny	wiejska	66,11	47,79	-18,32
41.	Strawczyn	wiejska	28,48	31,32	2,84
42.	Zagnańsk	wiejska	40,51	40,02	-0,49
Wskaźnik na powiat kielecki			50,12	45,57	-4,55
powiat konecki					
43.	Falków	wiejska	62,36	61,65	-0,71
44.	Gowarczów	wiejska	73,93	69,20	-4,73
45.	Końskie	miejsko-wiejska	53,06	48,41	-4,65
46.	Radoszyce	miejsko-wiejska	88,66	84,71	-3,95
47.	Ruda Maleniecka	wiejska	80,40	70,06	-10,34
48.	Słupia (konecka)	wiejska	52,74	86,54	33,80
49.	Smyków	wiejska	74,53	73,01	-1,52
50.	Stąporków	miejsko-wiejska	53,07	46,21	-6,86
Wskaźnik na powiat konecki			60,78	57,49	-3,29
powiat opatowski					
51.	Baćkowice	wiejska	45,16	42,47	-2,69
52.	Iwaniska	wiejska	84,46	69,34	-15,12
53.	Lipnik	wiejska	36,28	25,43	-10,86
54.	Opatów	miejsko-wiejska	42,34	33,06	-9,28
55.	Ożarów	miejsko-wiejska	61,22	59,31	-1,92
56.	Sadowie	wiejska	28,90	31,83	2,92
57.	Tarłów	wiejska	57,73	53,37	-4,36
58.	Wojciechowice	wiejska	33,09	38,40	5,31
Wskaźnik na powiat opatowski			51,03	45,49	-5,53
powiat ostrowiecki					
59.	Bałtów	wiejska	92,86	81,43	-11,43
60.	Bodzechów	wiejska	67,96	60,52	-7,44
61.	Ćmielów	miejsko-wiejska	80,39	84,08	3,69
62.	Kunów	miejsko-wiejska	71,22	65,40	-5,82
63.	Ostrowiec Sw.	miejska	21,27	18,11	-3,16
64.	Waśniów	wiejska	81,23	75,22	-6,01
Wskaźnik na powiat ostrowiecki			41,37	37,53	-3,84
powiat pińczowski					
65.	Działoszyce	miejsko-wiejska	43,68	43,64	-0,04
66.	Kije	wiejska	106,83	101,73	-5,09
67.	Michałów	wiejska	41,07	51,11	10,04
68.	Pińczów	miejsko-wiejska	27,93	28,10	0,17
69.	Złota	wiejska	15,76	11,48	-4,29
Wskaźnik na powiat pińczowski			38,94	39,13	0,20
powiat sandomierski					
70.	Dwikozy	wiejska	35,80	43,89	8,08
71.	Klimontów	wiejska	59,41	65,33	5,92
72.	Koprzywnica	miejsko-wiejska	51,19	51,22	0,03
73.	Łonów	wiejska	139,39	134,01	-5,39
74.	Obrazów	wiejska	64,00	50,19	-13,81
75.	Samborzec	wiejska	84,70	81,83	-2,87

76.	Sandomierz	miejska	30,03	27,50	-2,53
77.	Wilczyce	wiejska	69,05	92,85	23,81
78.	Zawichost	miejsko-wiejska	73,98	66,07	-7,92
Wskaźnik na powiat sandomierski			59,26	58,73	-0,53
powiat skarżyski					
79.	Bliżyn	wiejska	62,66	61,06	-1,61
80.	Łączna	wiejska	73,74	56,55	-17,19
81.	Skarżysko-Kościelne	wiejska	87,23	78,86	-8,37
82.	Skarżysko Kamienna	miejska	37,49	34,59	-2,90
83.	Suchedniów	miejsko-wiejska	41,24	34,82	-6,43
Wskaźnik na powiat skarżyski			47,22	42,57	-4,64
powiat starachowicki					
84.	Brody	wiejska	51,35	38,86	-12,49
85.	Mirzec	wiejska	48,10	26,65	-21,46
86.	Pawłów	wiejska	33,19	29,86	-3,33
87.	Starachowice	miejska	43,57	39,39	-4,18
88.	Wąchock	miejsko-wiejska	46,54	50,87	4,33
Wskaźnik na powiat starachowicki			43,40	37,40	-6,00
powiat staszowski					
89.	Bogoria	wiejska	127,61	121,38	-6,23
90.	Łubnice	wiejska	90,56	66,57	-23,99
91.	Oleśnica	miejsko-wiejska	69,82	66,43	-3,40
92.	Osiek	miejsko-wiejska	76,82	69,99	-6,83
93.	Połaniec	miejsko-wiejska	86,17	77,79	-8,38
94.	Rytwiany	wiejska	49,34	45,86	-3,48
95.	Staszów	miejsko-wiejska	41,45	40,67	-0,78
96.	Szydłów	miejsko-wiejska	42,06	41,56	-0,50
Wskaźnik na powiat staszowski			66,93	61,93	-5,00
powiat włoszczowski					
97.	Kluczewsko	wiejska	40,69	40,42	-0,27
98.	Krasocin	wiejska	33,16	20,46	-12,71
99.	Moskorzew	wiejska	44,87	44,08	-0,79
100.	Radków	wiejska	50,16	71,60	21,44
101.	Secemin	wiejska	37,83	33,67	-4,15
102.	Włoszczowa	miejsko-wiejska	26,23	22,35	-3,87
Wskaźnik na powiat włoszczowski			33,19	29,20	-3,99
województwo świętokrzyskie			47,54	44,03	-3,50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

W 2019 roku średnia wartość wskaźnika pogłębionej deprywacji materialnej dla województwa świętokrzyskiego wyniosła **44,03** i była mniejsza w odniesieniu do 2018 roku gdzie wartość wskaźnika wynosiła **47,54**.

Mapa 14. Przestrzenne zobrazowanie wartości wskaźnika pogłębionej deprivacji materialnej tj. liczby osób w rodzinach otrzymujących świadczenie pieniężne w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Wysokie wartości wskaźnika pogłębionej deprivacji materialnej – powyżej **86,0** odnotowano w **7** gminach: Łoniów (**134,01**), Bogoria (**121,38**), Gnojno (**114,57**), Kije (**106,83**), Imielno (**101,73**), Wilczyce (**92,85**), Słupia (konecka) (**86,54**).

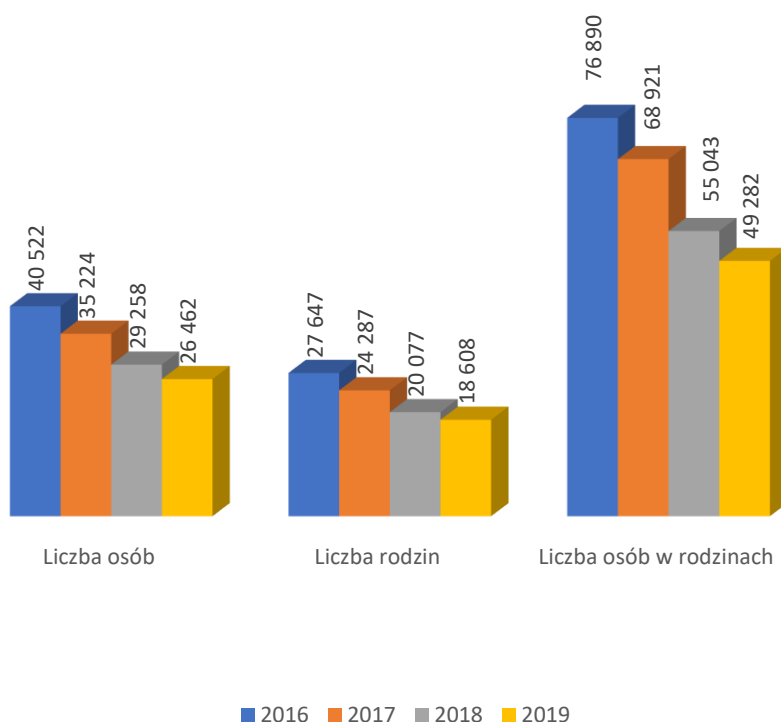
Niskie wartości omawianego wskaźnika nie przekraczające **22,99** odnotowano w gminach: Złota (**11,48**), Opatowiec (**14,93**), Ostrowiec Świętokrzyski (**18,11**), Krasocin (**20,46**) oraz Włoszczowa (**22,35**).

Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia niepieniężne

W tej grupie ujęte zostały osoby i rodziny, które w okresie sprawozdawczym uzyskały pomoc i wsparcie w formie świadczeń niepieniężnych, do których należy zaliczyć następujące formy pomocy:

- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

- schronienie,
- posiłek,
- ubranie,
- inna pomoc,
- usługi opiekuńcze,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- zasiłki celowe w formie biletu kredytowanego,
- sprawienie pogrzebu,
- pomoc na usamodzielnienie w naturze,
- uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych (w ramach pomocy na usamodzielnianie), pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej (w ramach pomocy na usamodzielnienie).

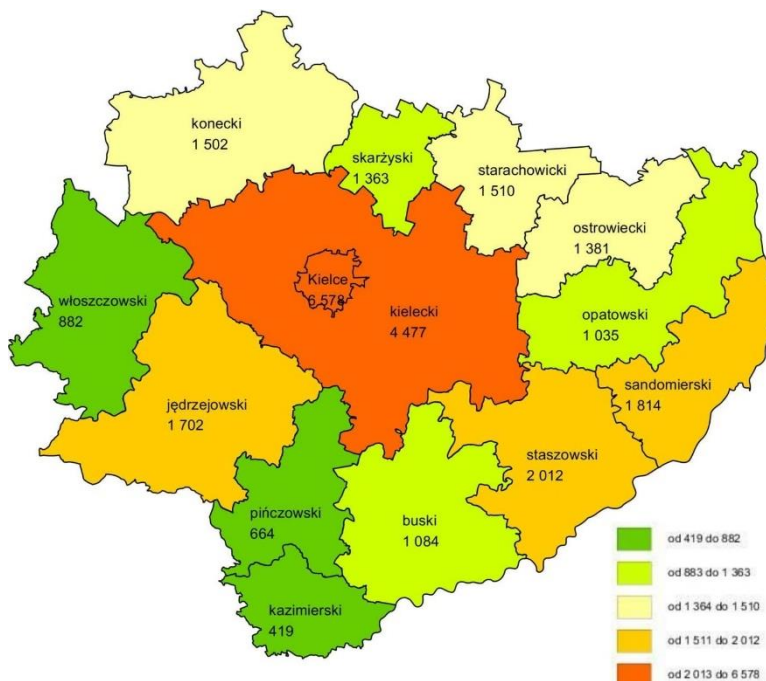

Wykres 15. Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne na przestrzeni lat 2016–2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Liczba osób, którym przyznano świadczenie niepieniężne w 2019 roku w województwie świętokrzyskim wynosiła **26 462** osób, tj. mniej o **9,5%** w stosunku do 2018 roku. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia niepieniężne w 2019 roku była mniejsza o **7,3%** i wyniosła **18 608** rodzin.

Mapa 15. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie niepieniężne w 2019 roku.

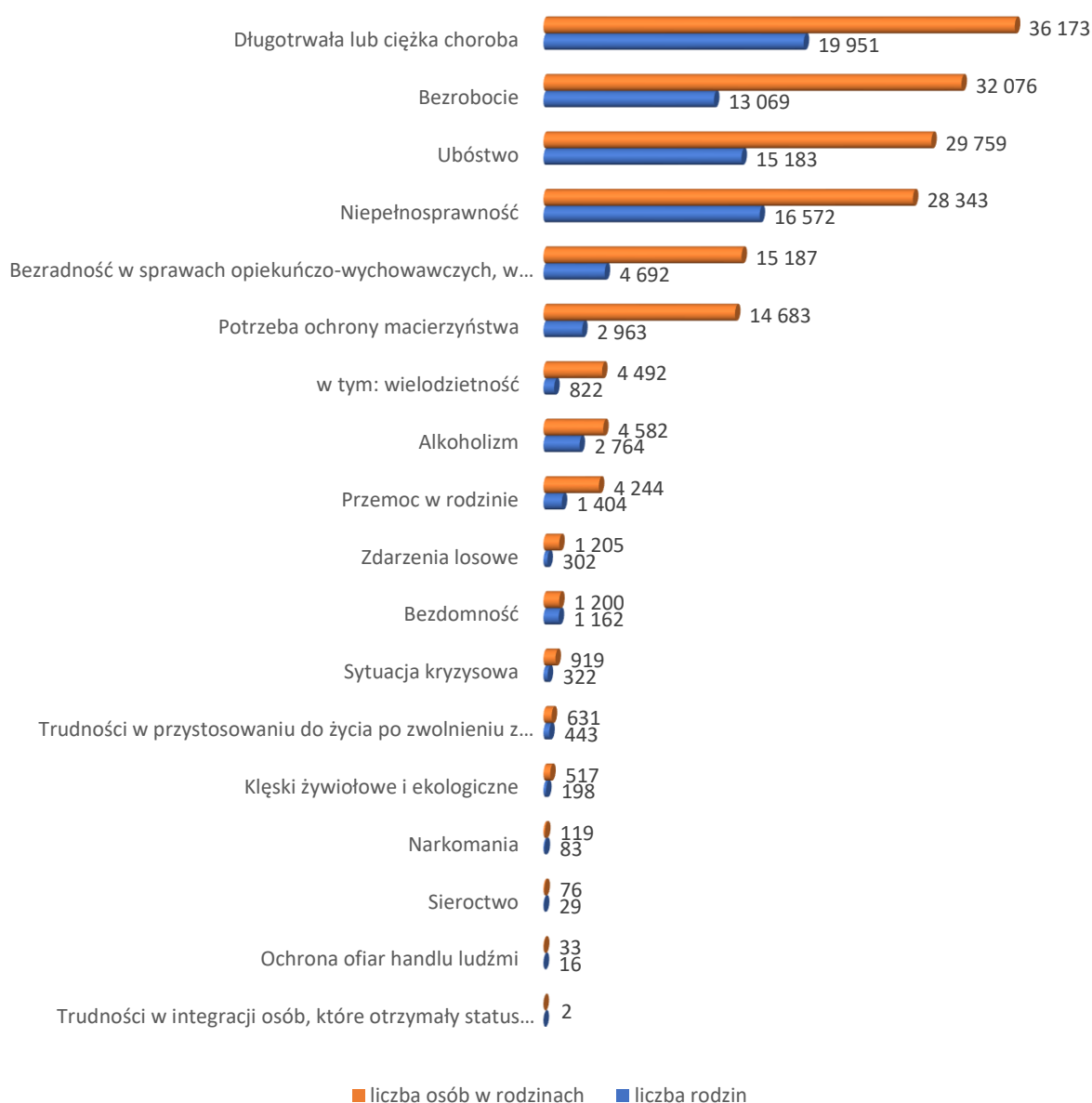

Źródło: Sprawozdanie resortowe MRPiPS-03R.

Mapa prezentuje zróżnicowanie w zakresie liczby osób, które uzyskały świadczenie niepieniężne z pomocy społecznej zagregowane do poziomu powiatów. Najwięcej tego typu osób odnotowano w mieście Kielce (**6 578**) oraz powiecie kieleckim (**4 511**), najmniej w powiatach: kazimierskim (**419**), pińczowskim (**664**) oraz włoszczowskim (**882**).

Powody udzielenia pomocy i wsparcia

Dane dotyczące powodów przyznania pomocy uwzględniają wszystkie przyczyny trudnej sytuacji życiowej wymienione w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Analizując dane należy mieć na uwadze fakt, iż w jednej rodzinie może wystąpić kilka przyczyn przyznania pomocy, w związku z tym jedna rodzina może być wykazana przy jednej lub przy kilku przyczynach przyznawania pomocy społecznej.

Wykres 16. Powody udzielenia pomocy i wsparcia w województwie świętokrzyskim w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Wykres 16 przedstawia liczbę rodzin oraz liczbę osób w rodzinach według powodów przyznania pomocy w roku oceny. W odróżnieniu od ubiegłych lat, najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej i wsparcia w województwie świętokrzyskim w 2019 roku była długotrwała lub ciężka choroba. Innymi najczęściej notowanymi powodami były: bezrobocie, ubóstwo oraz niepełnosprawność.

Tabela 6. Powody przyznawania pomocy społecznej w świętokrzyskim w latach 2016-2019.

Wyszczególnienie	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Długotrwała lub ciężka choroba				
Liczba rodzin	19 458	19 659	20 169	19 951
Liczba osób w rodzinach	40 316	38 712	37 720	36 173
Bezrobocie				
Liczba rodzin	21 017	17 919	15 083	13 069
Liczba osób w rodzinach	55 689	45 174	37 804	32 076
Ubóstwo				
Liczba rodzin	22 925	20 542	17 289	15 183
Liczba osób w rodzinach	54 180	45 839	35 804	29 759
Niepełnosprawność				
Liczba rodzin	16 449	16 004	15 903	16 572
Liczba osób w rodzinach	32 127	30 390	28 494	28 343
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych				
Liczba rodzin	6 245	5 505	5 088	4 692
Liczba osób w rodzinach	21 463	18 240	16 482	15 187
<i>w tym rodziny niepełne</i>				
Liczba rodzin	3 406	2 976	2 622	2 427
Liczba osób w rodzinach	10 009	8 587	7 551	7 111
<i>w tym rodziny wielodzietne</i>				
Liczba rodzin	1 374	1 027	891	822
Liczba osób w rodzinach	7 640	5 678	4 923	4 492
Potrzeba ochrony macierzyństwa				
Liczba rodzin	3 932	3 492	3 344	2 963
Liczba osób w rodzinach	20 095	17 593	16 657	14 683
<i>w tym: wielodzietność</i>				
Liczba rodzin	2 848	2 521	2 321	2 082
Liczba osób w rodzinach	16 075	14 075	12 916	11 534
Alkoholizm				
Liczba rodzin	3 239	3 027	2 784	2 764
Liczba osób w rodzinach	6 079	5 364	4 630	4 582
Przemoc w rodzinie				
Liczba rodzin	669	721	684	1 404
Liczba osób w rodzinach	2 230	2 244	2 136	4 244
Zdarzenia losowe				
Liczba rodzin	316	312	306	302
Liczba osób w rodzinach	813	769	761	1 205
Bezdomność				
Liczba rodzin	1 143	1 122	1 194	1 162
Liczba osób w rodzinach	1 247	1 210	1 220	1 200
Sytuacja kryzysowa				
Liczba rodzin	276	357	272	322
Liczba osób w rodzinach	789	1 139	707	919
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego				
Liczba rodzin	668	532	550	443
Liczba osób w rodzinach	964	780	757	631

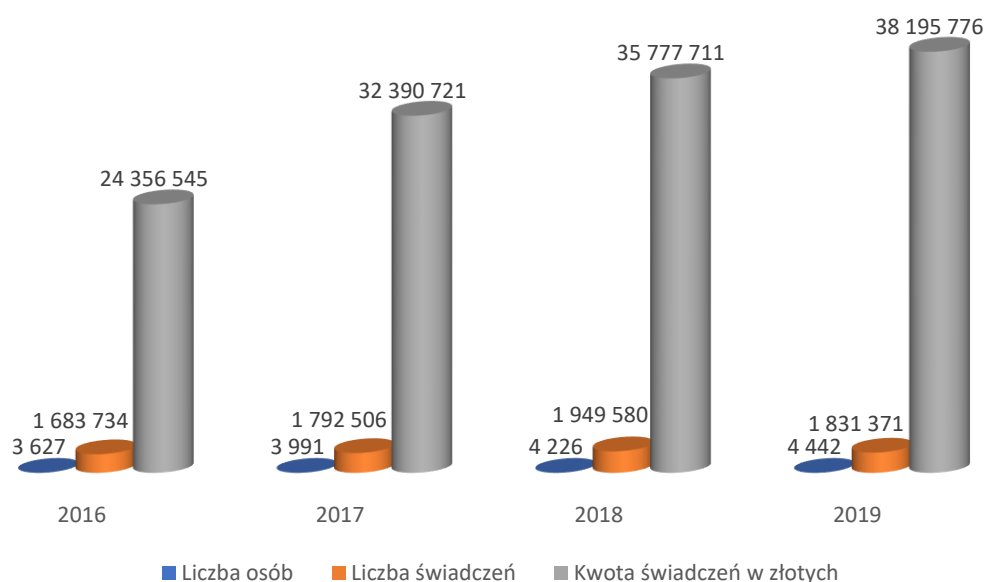
Kłęski żywiolowe i ekologiczne				
Liczba rodzin	43	69	45	198
Liczba osób w rodzinach	119	211	109	517
Narkomania				
Liczba rodzin	85	80	78	83
Liczba osób w rodzinach	163	141	139	119
Sieroctwo				
Liczba rodzin	53	47	32	29
Liczba osób w rodzinach	119	101	70	76
Ochrona ofiar handlu ludźmi				
Liczba rodzin	2	1	0	16
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą				
Liczba rodzin	12	12	1	2
Liczba osób w rodzinach	53	38	4	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

W 2019 roku, w większości powodów przyznania pomocy społecznej odnotowano spadek liczby osób w rodzinach: długotrwała lub ciężka choroba – spadek wyniósł **4,1%**, bezrobocie – **15,2%**, ubóstwo – **16,9%**, niepełnosprawność – **0,5%**. Zauważalny jest znaczący wzrost liczby osób w rodzinach, których przyznano pomoc z powodu zdarzeń losowych – **58,3%**, przemocy w rodzinie – **98,7%** oraz z powodu kłesk żywiolowych i ekologicznych – **374,3%**.

Usługi pomocy społecznej

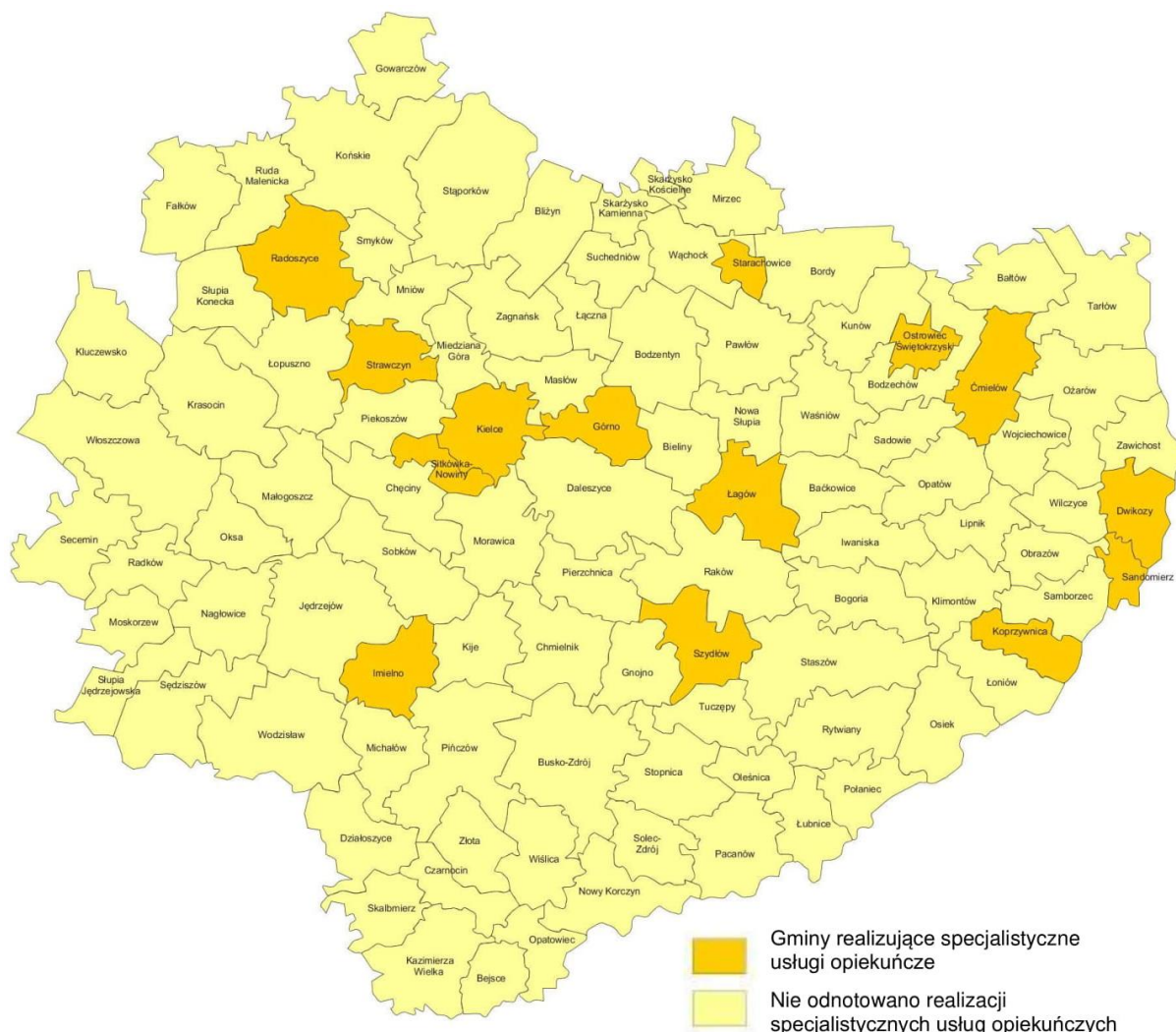
Usługi opiekuńcze są realizowane w ramach zadań własnych gminy.

Wykres 17. Usługi opiekuńcze ogółem w województwie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2016-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Mapa 17. Realizacja specjalistycznych usług opiekuńczych przez gminy w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

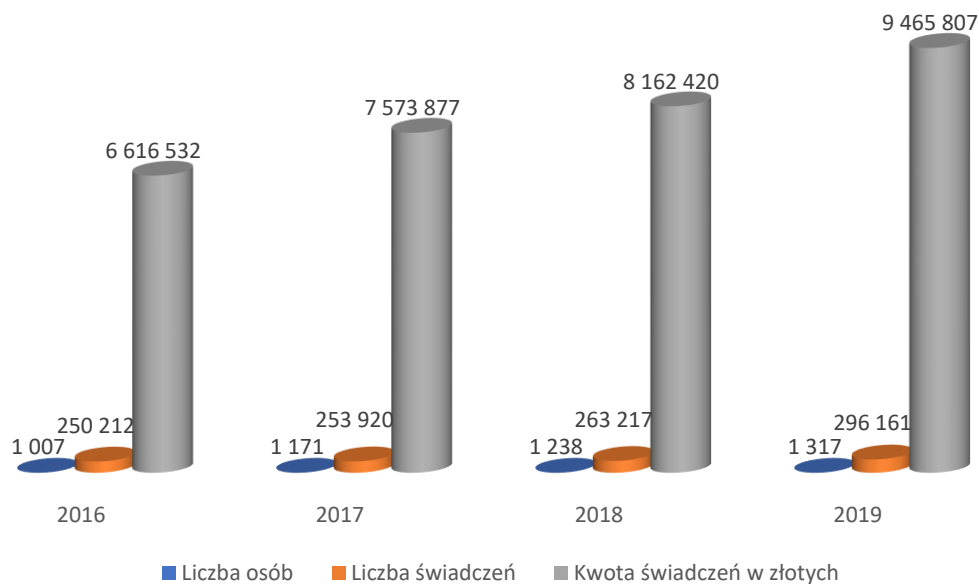
Spośród **88** gmin w województwie świętokrzyskim, które w 2019 roku świadczyły usługi opiekuńcze – **14** gmin realizowało **specjalistyczne usługi opiekuńcze**: miasto Kielce, Górnio, Łagów, Sitkówka-Nowiny, Strawczyn, Radoszyce, Ćmielów, Ostrowiec Świętokrzyski, Dwikozy, Koprzywnica, Sandomierz, Starachowice oraz Szydłów,

Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi są szczególnym rodzajem usług specjalistycznych. Pomoc udzielana jest określonej grupie osób, realizowana w miejscu ich zamieszkania w ramach zadań zleconych gminie. Zasady jej przyznawania i odpłatności określa rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, a nie tak jak w przypadku pozostałych usług opiekuńczych regulacje gminne.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego określa, iż ośrodki pomocy społecznej w porozumieniu z poradniami zdrowia psychicznego i innymi specjalistycznymi placówkami

terapeutycznymi organizują oparcie społeczne dla osób, które z powodów choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego mają poważne trudności w życiu codziennym, zwłaszcza w relacjach z otoczeniem, w zakresie edukacji, zatrudnienia oraz w sprawach bytowych.

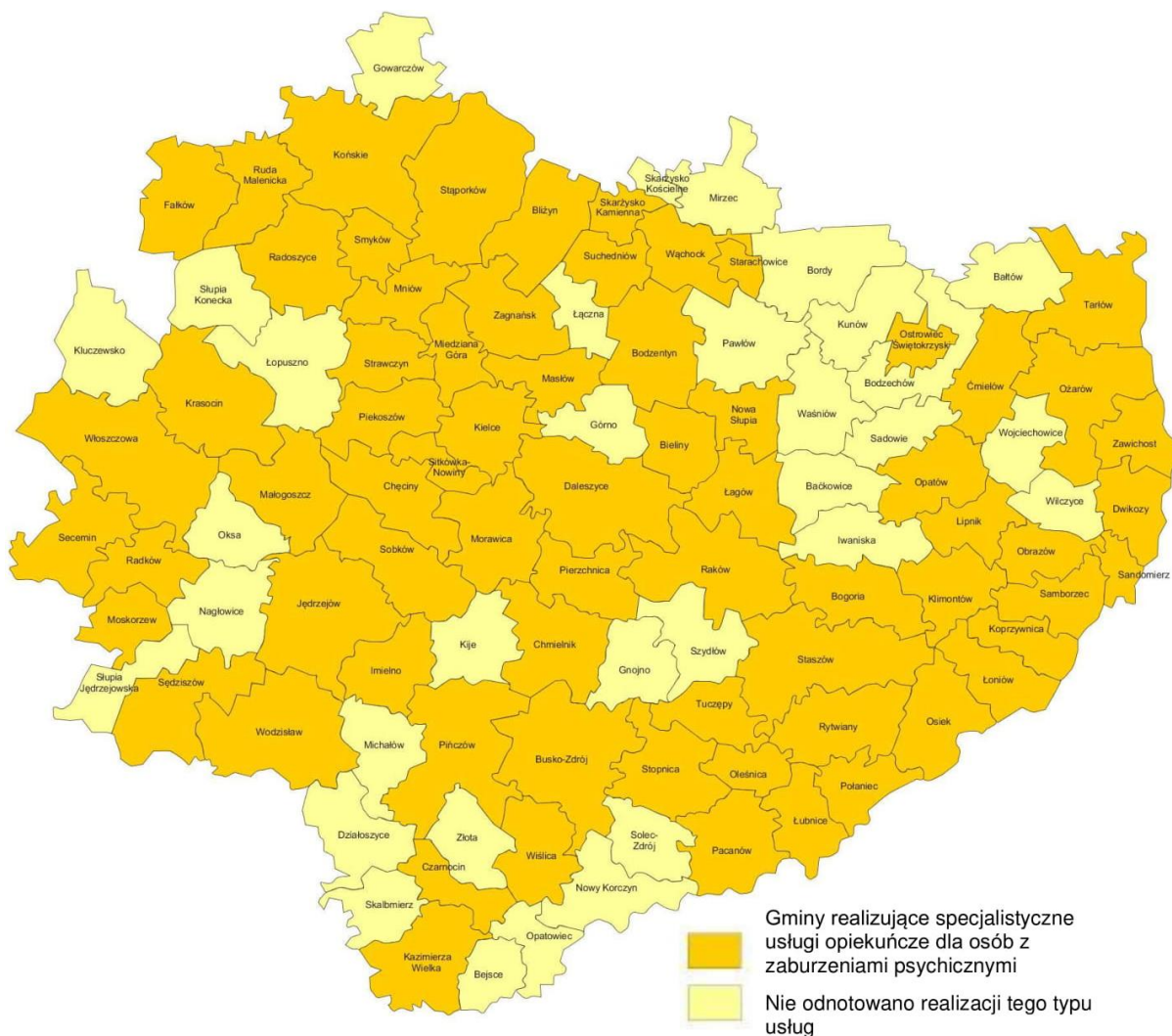

Wykres 18. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2016-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Na przestrzeni lat 2016-2019 obserwuje się wzrost liczby osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, a także wzrost liczby świadczeń i wolumenu kwoty świadczeń przeznaczonych na realizację tego typu usługi (wykres 18). W 2019 roku odnotowano **6 %** wzrost liczby osób korzystających z tego typu świadczeń, **12%** wzrost liczby świadczeń. Wzrost kwoty świadczeń w 2019 roku wyniósł **16%** w odniesieniu do 2018 roku.

Mapa 18. Gminy, które realizują usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania w 2019 roku.

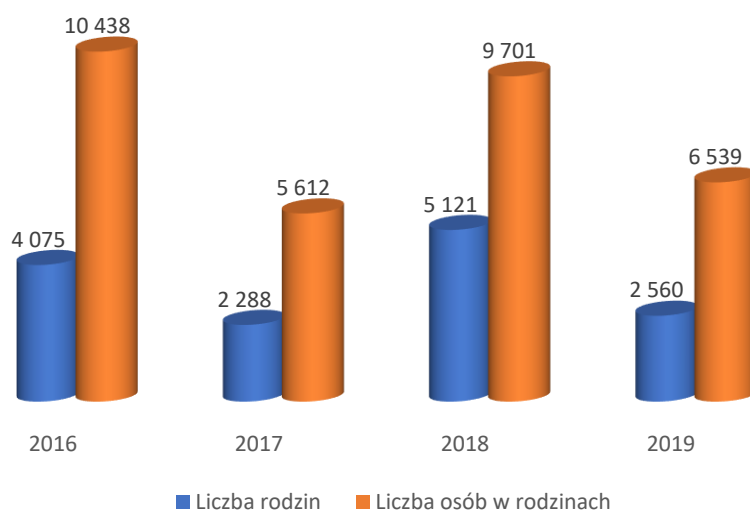

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

W 2019 roku **69** gmin w województwie świętokrzyskim świadczyło usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania.

Poradnictwo specjalistyczne

Poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Poradnictwo prawne realizowane jest poprzez udzielenie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego oraz ochrony praw lokatorów. Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii. Poradnictwo obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobami z niepełnosprawnościami, a także terapię rodzinną.

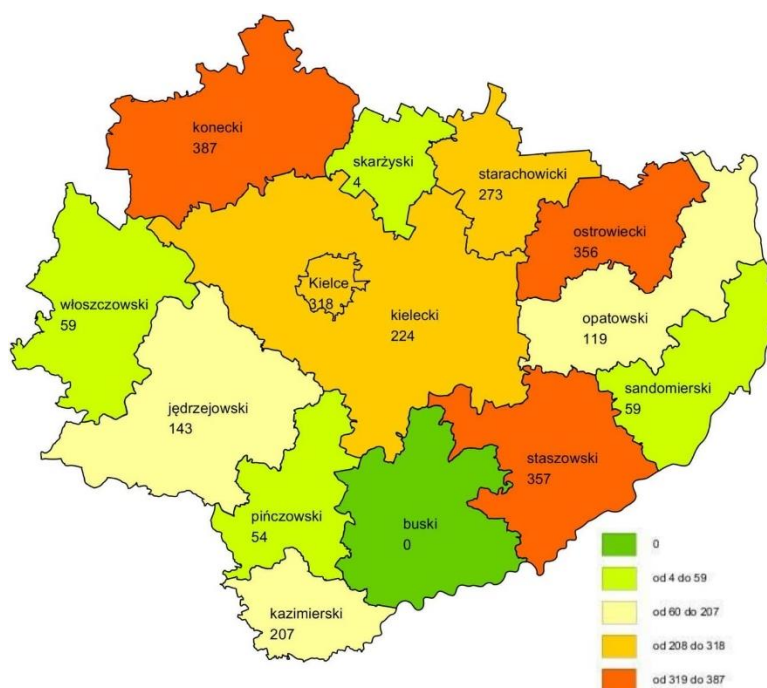

Wykres 19. Poradnictwo specjalistyczne w świętokrzyskim w latach 2016-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

W 2019 roku mniej rodzin i osób w rodzinach skorzystało z tej formy wsparcia w porównaniu z rokiem 2018, odpowiednio o **50%** oraz **32,6%** (wykres 19).

Mapa 19. Liczba rodzin, objętych poradnictwem specjalistycznym w 2019 roku.

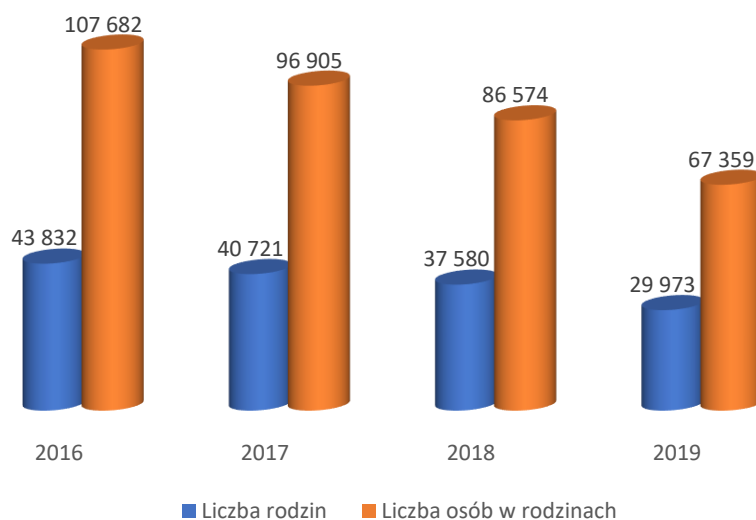

Źródło: Sprawozdanie resortowe MRPiPS-03R.

Najwięcej osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego odnotowano w powiatach: koneckim (**387**), ostrowieckim (**356**) oraz staszowskim (**319**). W 2019 roku, podobnie jak w latach poprzednich realizacji poradnictwa specjalistycznego nie odnotowano w powiecie buskim.

Praca socjalna

Praca socjalna to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód.

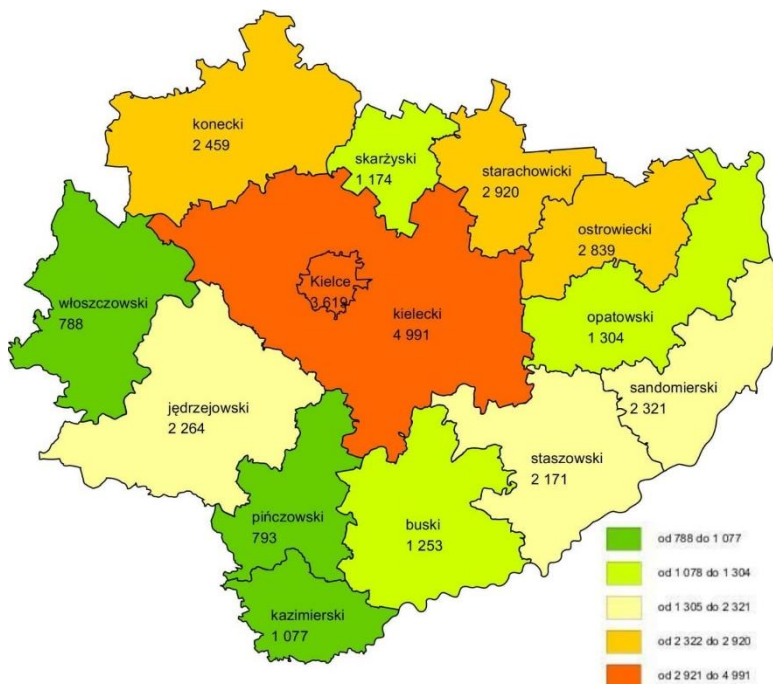
Wykres 20. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą socjalną na przestrzeni lat 2016-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

W 2019 roku odnotowano spadek o **20%** liczby rodzin objętych pracą socjalną w stosunku do roku poprzedzającego ocenę.

Poniższa mapa prezentuje liczbę rodzin objętych pracą socjalną w 2019 roku w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego. Najwięcej tego typu rodzin odnotowano w powiecie kieleckim (**4 991**) i mieście Kielce (**2 921**). Najmniej w powiatach: włoszczowskim (**788**), pińczowskim (**793**) oraz kazimierskim (**1 077**).

Mapa 20. Liczba rodzin objętych pracą socjalną w 2019 roku.

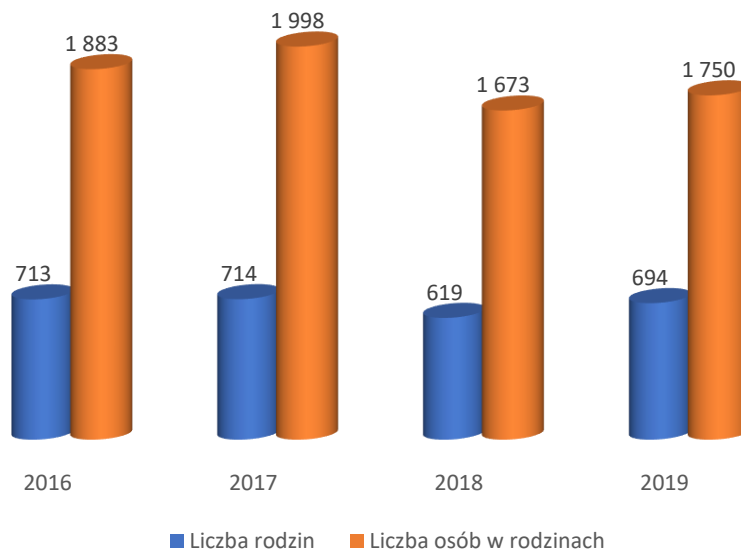

Źródło: Sprawozdanie resortowe MRPiPS-03R.

Interwencja kryzysowa

Interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Jej celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany przez nie dochód oraz udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych - schronienia do 3 miesięcy.

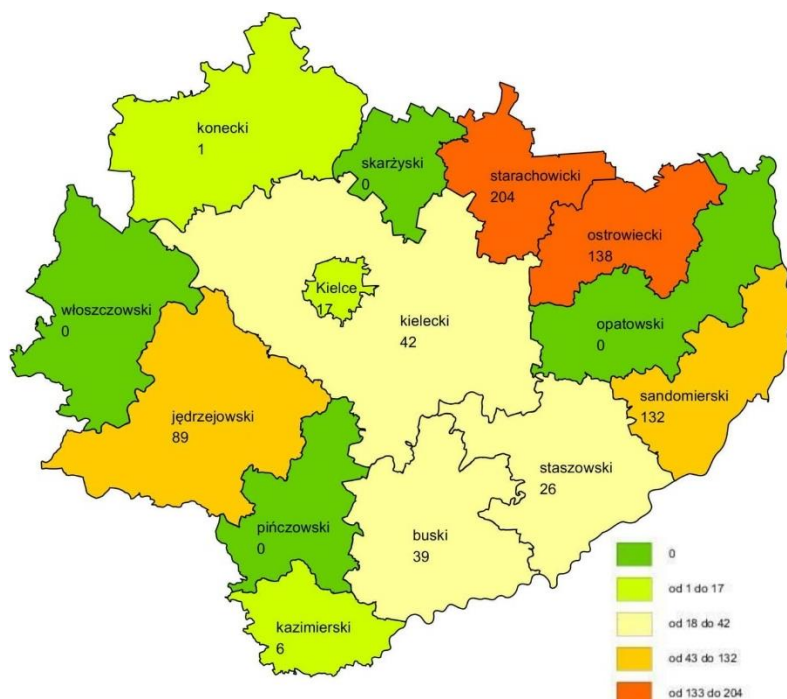
Liczba rodzin objętych interwencją kryzysową w 2019 roku była większa o **12%** w stosunku do 2018 roku. W przypadku liczby osób w rodzinach objętych interwencją kryzysową w roku oceny odnotowano **4,6%** wzrost w stosunku do roku poprzedzającego ocenę (wykres 21).

Wykres 21. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych interwencją kryzysową w latach 2016-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Mapa 21. Liczba rodzin objętych interwencją kryzysową w 2019 roku.

Źródło: Sprawozdanie resortowe MRPiPS-03R.

Mapa prezentuje liczbę rodzin objętych interwencją kryzysową w 2019 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego. Najwięcej rodzin objętych interwencją kryzysową odnotowano w powiatach: starachowickim (**204**), ostrowieckim (**138**), sandomierskim (**132**), oraz jędrzejowskim (**89**). W powiatach: opatowskim, pińczowskim, skarżyskim oraz włoszczowskim nie wykazano rodzin objętych interwencją kryzysową.

Kontrakt socjalny

Kontrakt socjalny to pisemna umowa zawarta między ośrodkami pomocy społecznej, a osobą (rodziną) ubiegającą się o pomoc, określająca sposób współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej oraz uwzględniająca możliwości wykorzystania zasobów środowiska lokalnego.

Tabela 7. Liczba zawartych kontraktów/projektów socjalnych oraz liczba osób objęta kontraktem/projektem socjalnym w województwie świętokrzyskim latach w 2017-2019.

Wyszczególnienie	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Kontrakt socjalny część A zawierany w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej ¹⁾	2 094	1 510	1 233
Liczba osób objęta kontraktami socjalnymi część A ¹⁾	2 599	1 989	1 566
Kontrakt socjalny część B dotyczący osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy ²⁾	813	436	601
Liczba osób objęta kontraktami socjalnymi część B ²⁾	1 058	559	619
Projekt socjalny	11	36	48
Liczba osób objęta projektem socjalnym	439	878	736

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

W 2019 roku w odniesieniu do roku poprzedzającego ocenę odnotowano mniejszą liczbę zawartych kontraktów socjalnych oraz osób objętych kontraktami socjalnymi w części A, przy jednoczesnym zwiększeniu liczby kontraktów oraz osób w części B. Liczba kontraktów socjalnych zawieranych w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej zmniejszyła się o **18,3%**, liczba osób objęta kontraktem w części A zmniejszyła się o **21,3%**. Liczba kontraktów socjalnych w części B, dotyczący osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy była większa o **37,8%**, liczba osób objęta omawianymi kontraktami zwiększyła się o **10,7%**. W 2019 roku zwiększyła się liczba projektów socjalnych, zmniejszyła się natomiast liczba osób objętych projektem socjalnym.

Typy rodzin objętych pomocą społeczną w roku oceny

Tabela 8. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2019 roku w województwie świętokrzyskim.

Wyszczególnienie	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
RODZINY OGÓŁEM	45 022	41 027	44 072
w tym rodziny z dziećmi ogółem,	15 436	13 348	12 147
<i>o liczbie dzieci: 1</i>	5 873	4 965	4 452
2	5 821	5 158	4 672
3	2 590	2 233	2 144
4	794	682	599
5	240	198	173
6	60	63	64

7 i więcej dzieci	58	49	43
RODZINY NIEPEŁNE	4 162	3 673	3 481
o liczbie dzieci: 1	2 165	1 892	1 780
2	1 300	1 172	1 117
3	494	419	410
4 i więcej dzieci	203	190	174
RODZINY EMERYTÓW I RENCISTÓW	9 141	9 317	9 330
o liczbie osób: 1	5 139	5 535	5 773
2	2 318	2 309	2 182
3	851	782	722
4 i więcej	833	691	653

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Przedmiotem analizy w ocenie zasobów pomocy społecznej są również typy rodzin objętych pomocą i wsparciem. Porównanie danych w dwuletnim okresie potwierdza fakt poprawy sytuacji rodzin z dziećmi, uwidocznioną spadkiem liczby rodzin objętych pomocą i wsparciem zarówno rodzin z mniejszą liczbą dzieci, rodzin wielodzietnych oraz rodzin niepełnych. Z odwrotną sytuacją mamy w przypadku rodzin emerytów i rencistów. Widać tu szczególnie wzrost gospodarstw jednoosobowych objętych pomocą. Świadczy to o pogłębianiu się zjawiska tzw. singularyzacji starości oraz pogłębiającym się zjawiskiem deprivacji potrzeb seniorów.

1. ZADANIA OPS ORAZ MOPS I MOPR

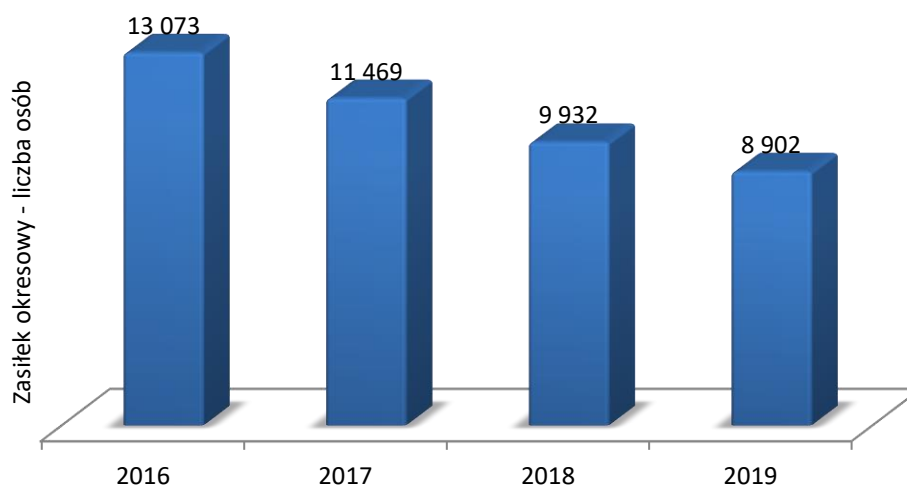
W 2019 roku odnotowano spadek liczby osób, którym przyznano zasiłek stały przy jednoczesnym wzroście kwoty wydatkowanej na tego typu zasiłek. Spadek liczby osób, które otrzymały zasiłek w 2019 roku w stosunku do 2018 roku wyniósł **4,2%**. Kwota w roku oceny przeznaczona na świadczenia zwiększyła się o **1,7%** i wyniosła w sumie **49 373 933 zł**.

Wykres 22. Zasilek stały w latach 2016-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03.

Zasilek okresowy

Wykres 23. Zasilek okresowy w latach 2016-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPIPS-03.

W 2019 roku odnotowano spadek liczby osób korzystających z zasiłków okresowych o **10,4%** w stosunku do 2018 roku. Kwota przeznaczona na zasiłki okresowe wyniosła **15 096 711 zł** i była mniejsza o **6%**.

Tabela 9. Zasilek okresowy wg powodów przyznawania w 2019 roku.

Zasilek przyznawany z tytułu:	Liczba osób
bezrobocia	5 837
długotrwałej choroby	1 808
niepełnosprawności	962
możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego	23
inne	1 368

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPIPS-03.

Zasilek celowy

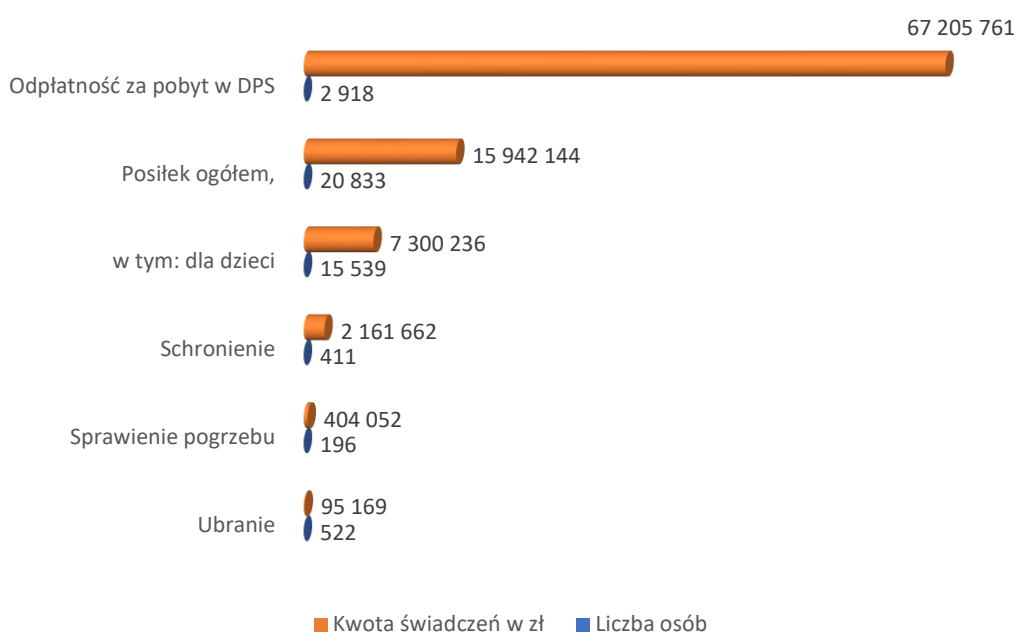
Tabela 10. Zasilek celowy ogółem w latach 2016-2019.

Wyszczególnienie	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Liczba osób	30 487	30 549	26 345	24 636
Kwota świadczeń (zł)	24 433 309	25 384 460	23 811 175	23 566 180
w tym: zasilek celowy przyznany w ramach programu wieloletniego "POSIŁEK W SZKOLE I W DOMU"				
Liczba osób	23 268	22 139	19 177	17 302
Kwota świadczeń (zł)	16 750 653	16 683 475	16 642 883	16 250 905

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2019 roku odnotowano **6,5%** spadek liczby osób, którym przyznano zasiłek celowy. Wolumen środków przeznaczonych na wypłatę tego świadczenia wyniósł **23 566 180 zł** i był niższy o **244 995 zł** w odniesieniu do 2018 roku.

Liczba osób, którym przyznano zasiłek celowy w 2019 roku w ramach programu wieloletniego "Posiłek w szkole i w domu" wyniosła **17 302**, co stanowiło **70%** wszystkich osób, którym przyznano zasiłek celowy, o **4% mniej** w odniesieniu do 2018 roku. W 2019 roku zmniejszyła się kwota świadczeń zasiłku celowego przyznanego w ramach programu wieloletniego pomoc państwa w zakresie dożywiania w szkole i w domu o **2,4%** w stosunku do 2018 roku. Tym samym odnotowano spadek liczby osób, którym przyznano ten zasiłek w ramach Programu blisko o **10%**.

Wykres 24. Świadczenia niepieniężne z zakresu pomocy społecznej w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Spośród świadczeń niepieniężnych największy wydatek stanowi odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej. Kwota wydatkowana na to świadczenie w roku 2019 w województwie świętokrzyskim zwiększyła się o **9,7%** i wyniosła **67 205 761 zł**.

Kolejnym analizowanym świadczeniem niepieniężnym jest „posiłek”. Tego typu świadczeniem w 2019 roku objętych zostało **20 833** osób, co stanowi **84,6%** ogółu osób, które otrzymały świadczenie niepieniężne. W grupie osób otrzymujących to świadczenie **75%** stanowią dzieci. Kwota wydatkowana na posiłki ogółem w 2019 roku wyniosła **15 942 144 zł** i była mniejsza o **24,9%** w odniesieniu do 2018 roku. Z kolei wsparcie w postaci schronienia

otrzymało **1,7%** ogółu beneficjentów, kwota wydatkowana na to świadczenie w 2019 roku wyniosła **2 161 662 zł** i jest o **12%** większa w odniesieniu do roku poprzedzającego ocenę.

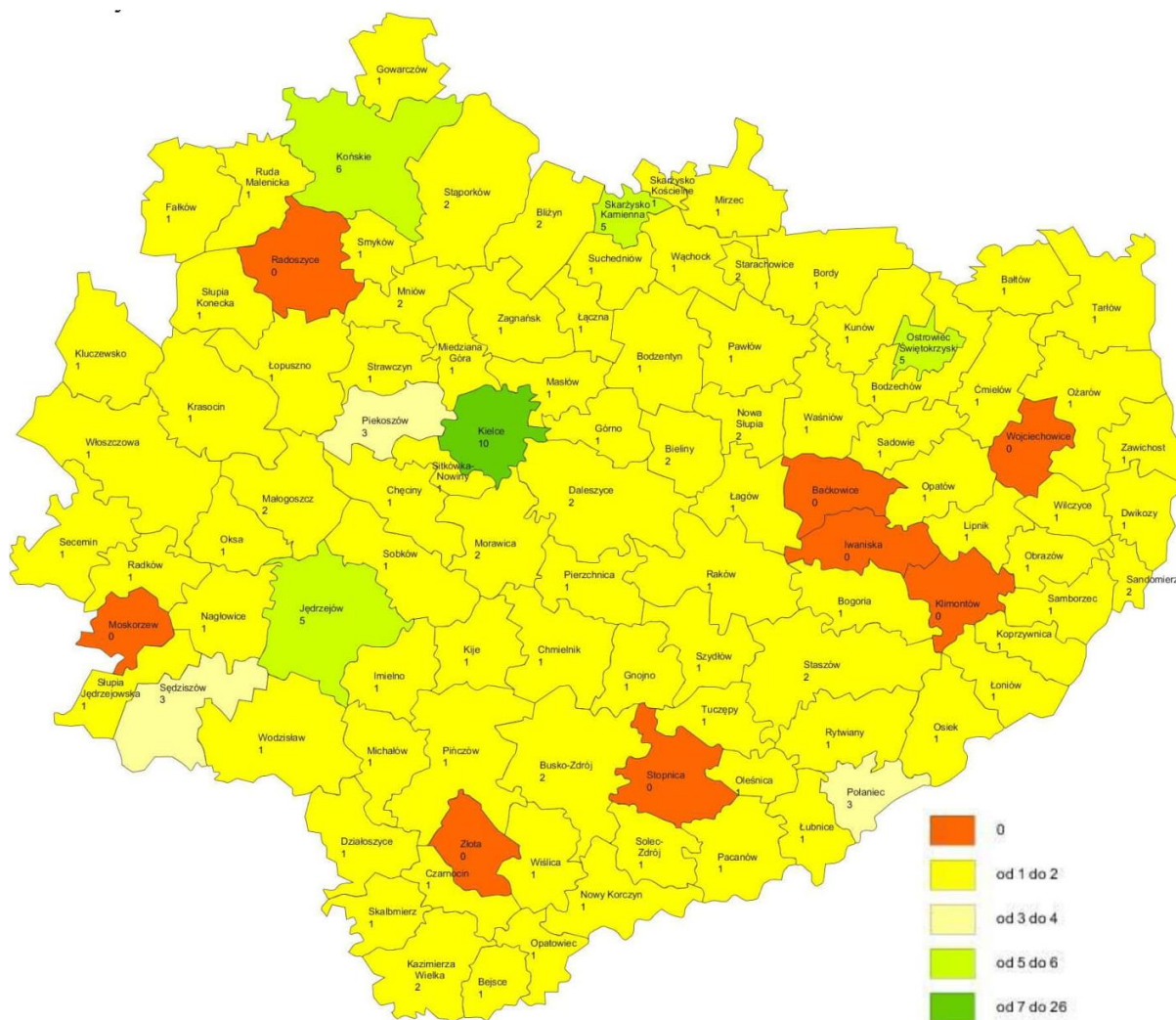
Wspieranie rodziny i piecza zastępcza

W ramach realizacji zadań wynikających z ustawy o *wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej* ośrodki pomocy społecznej realizują m.in.: zadania związane z asystenturą rodzinną, ponoszą odpłatność za pobyt dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej oraz podpisują stosowne umowy z rodzinami wspierającymi.

Asystentura rodzinna

Asystent rodziny ma na celu pracę z rodziną w problemach wychowawczych a także w sprawach codziennych. Realizowana przez niego pomoc polega na wsparciu w przezwyciężeniu trudności, w poprawie sytuacji życiowej, by w przyszłości rodzina samodzielnie pokonywała własne problemy.

Mapa 22. Zatrudnienie asystentów rodziny w 2019 roku.

Źródło: Sprawozdanie OZPS.

Liczba asystentów rodziny w województwie świętokrzyskim w 2019 roku wyniosła **139**, o **2** więcej w stosunku do 2018 roku. W roku oceny widoczny jest spadek liczby rodzin objętą pracą asystenta rodziny o **4,1%** w stosunku do 2018 roku. W **8** gminach w 2019 roku nie zatrudniano asystentów rodziny, w 2018 roku nie odnotowano zatrudnienia asystentów rodziny w **9** gminach. Największą liczbę asystentów rodziny odnotowano w mieście Kielce (**10**), następnie w gminach: Końskie (**6**), Skarżysko-Kamienna (**5**), Ostrowiec Świętokrzyski (**5**) oraz Jędrzejów (**5**). Nie odnotowano zatrudnienia asystenta rodziny w gminach: Baćkowice, Iwaniska, Klimontów, Wojciechowice, Radoszyce, Moskorzew, Stopnica oraz Złota.

Rodziny wspierające

Zadaniem rodziny wspierającej jest aktywna pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji w rodzinach tego wymagających. Formy pomocy mogą być bardzo różne, uzależnione od potrzeb oraz współpracy między zainteresowanymi. Dotyczyć one mogą: wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego.

W 2019 roku w województwie świętokrzyskim liczba rodzin wspierających zmniejszyła się. Obecnie tego typu rodziny funkcjonują w: Końskich, Łopusznie i Kazimierzy Wielkiej.

Tabela 11. Wspieranie rodziny i piecza zastępcza w świętokrzyskim w latach 2016-2019.

Wyszczególnienie	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Liczba asystentów rodziny	149	143	137	139
Liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny	1 540	1 566	1 481	1 420
Liczba rodzin wspierających	1	3	9	3
Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej (zł)	6 311 523	6 820 522	8 034 417	8 919 812

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

2. ZADANIA PCPR ORAZ MOPR

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005r. oraz Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie nakładają obowiązek opracowania i realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Jest to zadanie z zakresu administracji rządowej realizowanej przez samorząd powiatu. Celem programu jest powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem tej przemocy, rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie, kształtowanie umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy w rodzinie, uznanie przez sprawcę przemocy w rodzinie faktu jej stosowania i podniesienie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie.

Tabela 12. Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Liczba osób które przystąpiły do programu, w tym:	145	131	133
kobiety	6	7	6
mężczyźni	139	124	127
Liczba powiatów, w których realizowany jest program	10	9	8

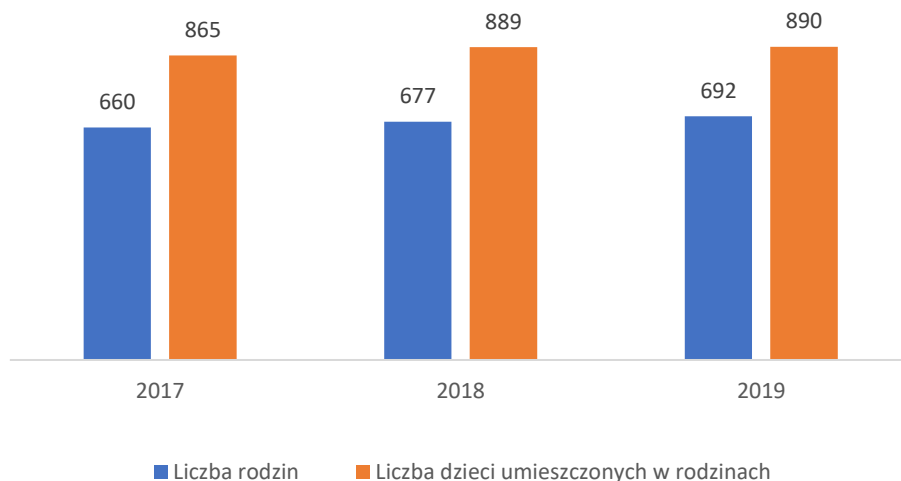
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania resortowego „Przemoc”.

W 2019 roku odnotowano wzrost liczby osób objętych programem korekcyjno-edukacyjnym o **1,5%** w odniesieniu do 2018 roku. Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w 2019 roku realizowany jest w **8** powiatach: jędrzejowskim (**21 osób**), kazimierskim (**5 osób**), kieleckim (**12 osób**), koneckim (**17 osób**), opatowskim (**brak danych**), skarżyskim (**23 osoby**), starachowickim (**12 osób**) oraz w mieście Kielce (**43 osoby**). Pozostałe samorządy powiatowe nie realizują programu korekcyjno-edukacyjnego, który jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej.

WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA

Rodziny spokrewnione

Rodzina zastępcza spokrewniona, to taka w której opiekę i wychowanie nad dzieckiem przejmują członkowie rodziny dziecka zobowiązani do alimentacji, tj. wstępni (dziadkowie, pradziadkowie) lub rodzeństwo.

Wykres 25. Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem w latach 2017-2019 (stan na 31.XII).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania WRiSPZ-P

Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem na dzień 31 grudnia 2019 roku wynosiła **692** i w odniesieniu do roku poprzedniego wzrosła o **15** rodzin tego typu.

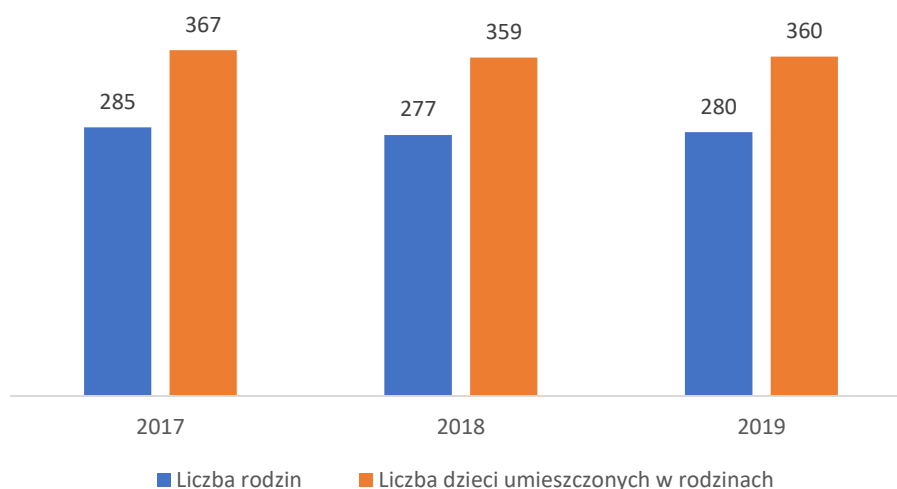
Tabela 13. Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem w 2019 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego (stan na 31 grudnia).

Lp.	Powiat	Rok 2018	Rok 2019
1	buski	13	15
2	jędrzejowski	49	43
3	kazimierski	14	14
4	miasto Kielce	111	113
5	kielecki	74	75
6	konecki	43	43
7	opatowski	26	29
8	ostrowiecki	86	102
9	pińczowski	31	33
10	sandomierski	53	50
11	skarżyski	79	72
12	starachowicki	59	62
13	staszowski	26	26
14	włoszczowski	13	15
	Razem	677	692

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania WRiSPZ-P.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku najwięcej rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem odnotowuje się w mieście Kielce (**113**) oraz powiatach: ostrowieckim (**102**) kieleckim (**75**) i skarżyskim (**72**), najmniej w powiatach: kazimierskim (**14**), buskim (**15**), włoszczowskim (**15**), staszowskim (**26**) oraz opatowskim (**29**).

Rodziny zastępcze niezawodowe – tworzone są przez małżeństwo lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędące wstępniymi lub rodzeństwem dziecka w tym przez osoby z dalszej rodziny lub też niespokrewnione z dziećmi.

Wykres 26. Liczba rodzin zastępczych niezawodowych w latach 2017-2019 (na 31 grudnia danego roku).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania WRiSPZ-P.

W 2019 roku (stan na 31 grudnia) funkcjonowało **280** rodzin zastępczych niezawodowych; w odniesieniu do 2018 roku jest to więcej o **3** rodziny.

Tabela 14. Liczba rodzin zastępczych niezawodowych w 2019 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego (stan na 31 grudnia).

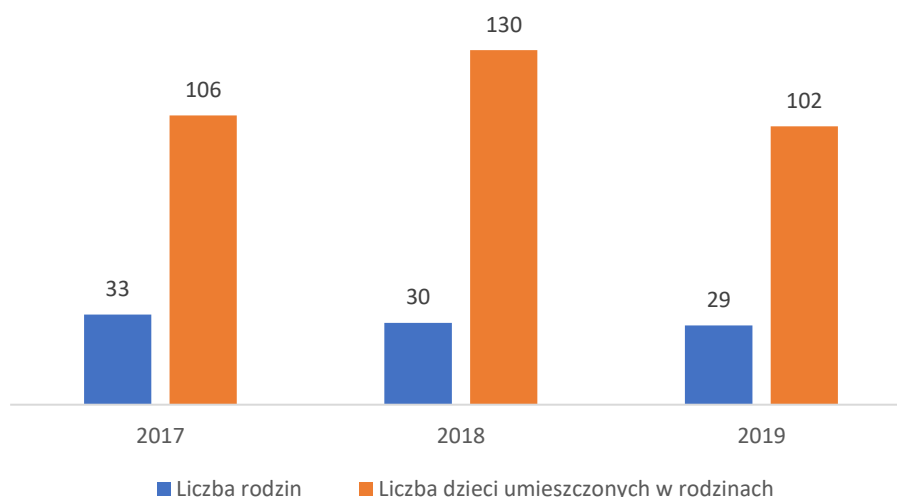
Lp.	Powiat	Rok 2018	Rok 2019
1	buski	14	15
2	jędrzejowski	14	16
3	kazimierski	4	3
4	miasto Kielce	41	43
5	kielecki	29	23
6	konecki	17	19
7	opatowski	20	19
8	ostrowiecki	29	30
9	pińczowski	11	12
10	sandomierski	14	13
11	skarżyski	27	27
12	starachowicki	28	30
13	staszowski	18	19
14	włoszczowski	11	11
	Razem	277	280

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania WRiSPZ-P.

Najwięcej tego typu rodzin odnotowano w mieście Kielce (**43**) oraz powiatach: ostrowieckim (**30**), starachowickim (**30**) i skarżyskim (**27**), natomiast najmniej w powiatach: kazimierskim (**3**), włoszczowskim (**11**), pińczowskim (**12**), sandomierskim (**13**) oraz buskim (**15**).

Rodziny zastępcze zawodowe

W zawodowej rodzinie zastępczej umieszcza się dzieci na pobyt długoterminowy lub w przypadku rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego na pobyt okresowy, do czasu unormowania sytuacji dziecka, nie dłużej niż na okres 4 miesięcy (w szczególnych sytuacjach pobyt może zostać przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej).

Wykres 27. Liczba rodzin zastępczych zawodowych w latach 2017-2019 (stan na 31 XII).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania WRiSPZ-P.

W 2019 roku w regionie funkcjonowało o **29** rodzin zastępczych zawodowych (**15** rodzin zastępczych zawodowych, **9** rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz **5** rodzin zastępczych zawodowych specjalistycznych), o jedną mniej niż w roku 2018.

Tabela 15. Liczba rodzin zastępczych zawodowych w 2019 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego (stan na 31 grudnia).

Lp.	Powiat	Rok 2018	Rok 2019
1	buski	3	2
2	jędrzejowski	1	1
3	kazimierski	0	0
4	miasto Kielce	4	7
5	kielecki	6	2

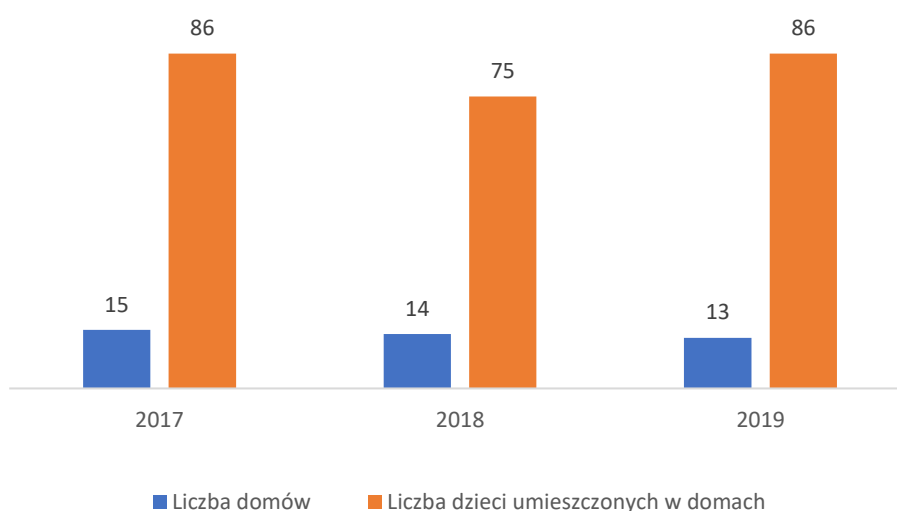
6	konecki	2	2
7	opatowski	1	1
8	ostrowiecki	2	1
9	pińczowski	1	1
10	sandomierski	2	2
11	skarżyski	2	3
12	starachowicki	4	3
13	staszowski	0	0
14	włoszczowski	2	4
	Razem	30	29

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania WRiSPZ-P.

Tabela prezentuje liczbę rodzin zastępczych zawodowych w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego na dzień 31 grudnia. W 2019 roku najwięcej tego typu rodzin odnotowujemy w mieście Kielce (7) oraz powiatach: włoszczowskim (4), kieleckim (6), starachowickim (3) i skarżyskim (3). Podobnie jak w 2018 roku, rodzin zastępczych zawodowych nie odnotowano w powiatach: kazimierskim oraz staszowskim.

Rodzinne domy dziecka

Zadaniem rodzinnych domów dziecka jest sprawowanie opieki nad dziećmi pozbawionymi odpowiedniej ochrony ze strony rodziców biologicznych. Powołana zostaje przez władze lokalne w odpowiedzi na realne zapotrzebowanie. Łączy elementy opieki zastępczej i instytucjonalnej, a wykonywana w niej praca ma opierać się na zasadach wychowania rodzinnego. Rodzinne domy dziecka wykonują pracę w oparciu o umowę o świadczenie usług. Tego rodzaju umowa zawierana jest ze starostą powiatu na okres około 5 lat.

Wykres 28. Liczba rodzinnych domów dziecka w latach 2017-2019 (stan na 31 grudnia).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania WRiSPZ-P.

Liczba rodzinnych domów dziecka na dzień 31 grudnia 2019 roku wynosiła **13** i w odniesieniu do roku poprzedniego zmniejszyła się o **1** placówkę tego typu.

Tabela 16. Liczba rodzinnych domów dziecka w 2019 roku wg powiatów (stan na 31 grudnia).

Lp.	Powiat	Rok 2019
1	buski	0
2	jędrzejowski	0
3	kazimierski	0
4	miasto Kielce	3
5	kielecki	4
6	konecki	0
7	opatowski	0
8	ostrowiecki	1
9	pińczowski	0
10	sandomierski	1
11	skarżyski	1
12	starachowicki	3
13	staszowski	0
14	włoszczowski	0
	Razem	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania WRiSPZ-P.

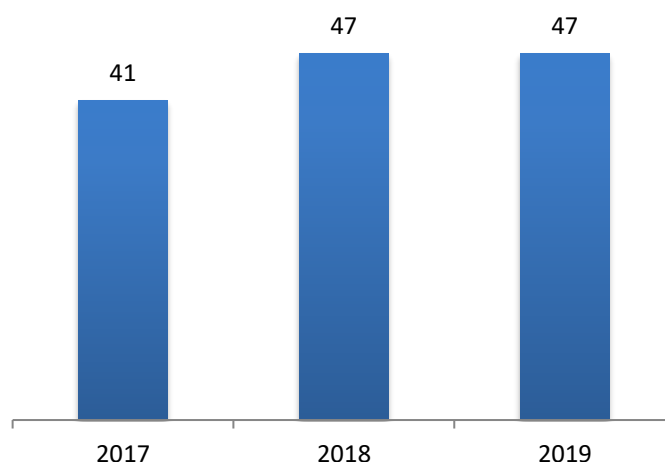
Najwięcej tego typu placówek odnotowano w powiatach: kieleckim (**4**), starachowickim (**3**) oraz w mieście Kielce (**3**), natomiast w powiatach: buskim, jędrzejowskim, kazimierskim, koneckim, opatowskim, pińczowskim, staszowskim oraz włoszczowskim nie odnotowano funkcjonowania rodzinnych domów dziecka.

Pełnoletnie osoby opuszczające placówki, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej

Dane dotyczą osób usamodzielnianych, które opuszczają:

- dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie;
- dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży;
- schronisko dla nieletnich;
- zakład poprawczy;
- specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy;
- specjalny ośrodek wychowawczy;
- młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę;
- lub młodzieżowy ośrodek wychowawczy,

- po osiągnięciu pełnoletności – ogółem, niezależnie od formy przyznanej pomocy (na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, a także pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia).

Wykres 29. Liczba osób pełnoletnich opuszczające placówki, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w latach 2017-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPIPS-03.

Liczba pełnoletnich osób opuszczających placówki, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej w 2019 roku wyniosła **47**. Łączna kwota świadczeń wypłacanych osobom pełnoletnim opuszczającym w roku 2019 placówki opiekuńczo-wychowawcze ukształtowała się na poziomie **189 702 zł**, więcej o **14%** w stosunku do 2018 roku.

Wśród pełnoletnich osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze w 2019 roku:

- **4** osoby otrzymały pomoc pieniężną na usamodzielnienie, kwota świadczeń przeznaczona na wsparcie tej grupy wyniosła **17 630 zł**;
- **36** osób otrzymało pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, kwota świadczeń przeznaczona na wsparcie tej grupy wyniosła **153 286 zł**;
- **7** osób otrzymało pomoc pieniężną na zagospodarowanie, kwota świadczeń przeznaczona na wsparcie tej grupy wyniosła **18 786 zł**.

Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami

Tabela 17. Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Ogólna kwota dofinansowania: PFRON, środki własne powiatów	34 480 433 zł	34 734 240 zł	38 795 648 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Dane tabelaryczne zawierają ogólną kwotę dofinansowania ze źródła PFRON i środków własnych powiatów skierowaną na rehabilitację społeczną i zawodową osób z niepełnosprawnościami w województwie świętokrzyskim. W 2019 roku kwota dofinansowania wzrosła o **11,7%** w odniesieniu do 2018 roku.

Pomoc na likwidację barier architektonicznych i w komunikowaniu się

W powyższym zakresie pomocy dofinansowany może być zakup sprzętu, mającego na celu likwidację barier w komunikowaniu się oraz barier technicznych. Dofinansowaniu podlegały osoby fizyczne (w tym małoletnie), pod warunkiem uzasadnienia potrzeb wynikającymi z ich niepełnosprawności.

Tabela 18. Pomoc na likwidację barier architektonicznych i w komunikowaniu się w województwie świętokrzyskim w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie	503	545	601
Wartość dofinansowania	1 586 250 zł	1 689 496 zł	1 936 173 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Na przestrzeni lat 2017-2019 odnotowano wzrost liczby osób, które otrzymały ww. dofinansowanie. W roku 2019 w stosunku do roku poprzedzającego ocenę odnotowano wzrost liczby osób objętych tego typu wsparciem o **10,3%**. Wartość dofinansowania udzielonego na likwidację barier w 2019 roku była wyższa o **14,6%** i wyniosła **1 936 173 zł**.

Turnusy rehabilitacyjne

Pomoc dotyczy wszystkich osób z niepełnosprawnościami, które posiadają ważne jedno z niżej wymienionych orzeczeń:

- zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności;
- całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów;
- niepełnosprawności, wydane przed ukończeniem 16 roku życia;
- grupie inwalidzkiej.

Tabela 19. Turnusy rehabilitacyjne w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Liczba osób, które uzyskały pomoc	2 341	2 080	2 163
Wartość dofinansowania	2 344 198 zł	2 424 354 zł	2 590 286 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2019 roku nastąpił wzrost liczby osób, które uzyskały pomoc w zakresie dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych o **4%** w odniesieniu do 2018 roku. Odnotowano **6,8%** wzrost wartości dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych w stosunku do roku poprzedzającego ocenę.

Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny

Dotyczy osób, które złożyły wnioski i uzyskały w danym roku pozytywną decyzję o dofinansowaniu w przypadku:

- 100% udziału własnego osoby z niepełnosprawnościami w limicie ceny ustalonym, na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli taki udział jest wymagany;
- 150% sumy kwoty limitu wyznaczonego przez NFZ oraz wymaganego udziału własnego osoby z niepełnosprawnościami w zakupie przedmiotów i środków, jeżeli cena jest wyższa niż ustalony limit.

Średni miesięczny dochód wnioskodawcy nie może przekroczyć:

- 50% przeciętnego wynagrodzenia członka rodziny wspólnego gospodarstwa domowego;
- 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osób samotnych.

Tabela 20. Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Liczba osób, które uzyskały pomoc	5 610	5 417	6 447
Wartość dofinansowania	4 617 563 zł	4 905 147 zł	5 962 187 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2019 roku liczba osób, które uzyskały pomoc na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny wyniosła **6 447**, w stosunku roku poprzedzającego ocenę wzrosła o **19%**. Odnotowano wzrost wartości dofinansowania o **21,5%** w odniesieniu do 2018 roku.

Program „AKTYWNY SAMORZĄD”

Celem głównym programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

Tabela 21. Program „AKTYWNY SAMORZĄD” w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Liczba świadczeń	1717	1 559	1 730
Wartość dofinansowania	4 183 848 zł	4 195 475 zł	6 034 959 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

W roku 2019 odnotowano **11%** wzrost liczby świadczeń w programie „AKTYWNY SAMORZĄD”, zwiększyła się również wartość dofinansowania ww. Programu o **43,8%** w stosunku do 2018 roku.

Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki

Dotyczy osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, jeżeli:

- prowadzą działalność statutową na rzecz osób z niepełnosprawnościami przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku;
- udokumentują zapewnienie odpowiednich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami warunków technicznych i lokalowych do realizacji zadania;
- udokumentują posiadanie środków własnych pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nie objętej dofinansowaniem z Funduszu.

Tabela 22. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Liczba dofinansowanych imprez	72	73	61
Liczba niepełnosprawnych uczestników	5 779	4 075	2 965
Wartość dofinansowania ogółem	212 030 zł	220 386 zł	248 397 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2019 roku odnotowano wzrost wartości dofinansowania skierowaną na wsparcie sportu, kultury, rekreacji i turystyki w regionie świętokrzyskim, w roku oceny wartość dofinansowania na ww. cel była wyższa o **12,7%** w odniesieniu do 2018 roku. Pomimo wzrostu wartości dofinansowania kolejny rok z rzędu zmalała zdecydowanie liczba osób z niepełnosprawnościami będących uczestnikami dofinansowanych imprez, o **27,2%** w stosunku do roku poprzedzającego ocenę.

W przypadku liczby dofinansowanych wydarzeń z zakresu sportu, kultury, rekreacji i turystyki w 2019 roku odnotowano o **12** dofinansowań imprez mniej niż w 2018 roku.

IV. INNE RODZAJE POMOCY I ŚWIADCZEŃ

Jednym z zadań pomocy społecznej jest przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń.

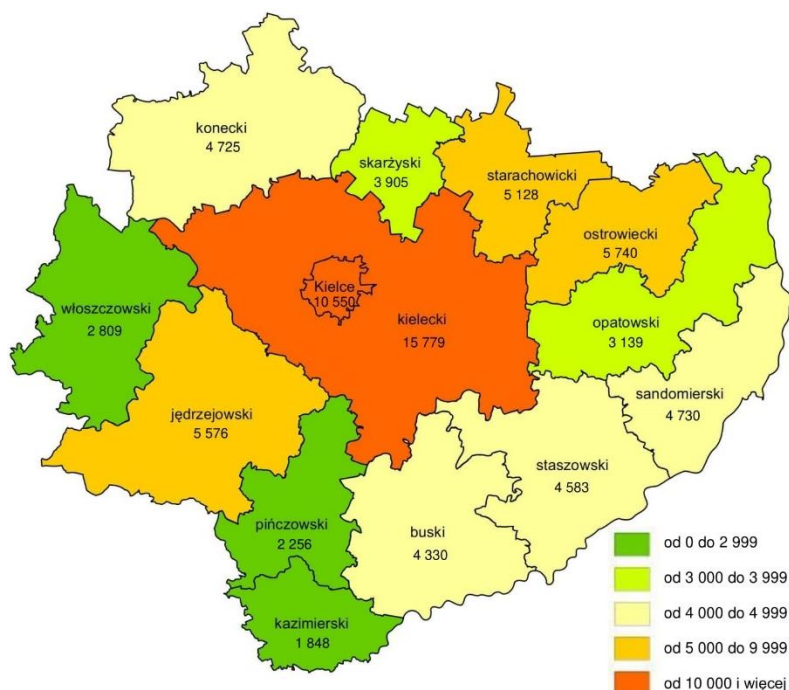
W katalogu świadczeń, które można uzyskać na podstawie ustaw: *o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci* oraz *o świadczeniach rodzinnych* znajdują się:

1. Świadczenie wychowawcze.
2. Świadczenia rodzinne, w tym:
 - a) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
 - b) świadczenia opiekuńcze, w tym:
 - zasiłek pielęgnacyjny, w tym:
 - o zasiłek pielęgnacyjny dla dziecka z niepełnosprawnościami,
 - o zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnościami w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności,
 - o zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnościami w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia,
 - o zasiłek pielęgnacyjny dla osoby, która ukończyła 75 lat
 - specjalny zasiłek opiekuńczy
 - c) świadczenie pielęgnacyjne;
 - d) zapomoga wypłacana przez gminy, na podstawie art.22a;
 - e) świadczenia wypłacane przez gminy na podstawie art.22b;
 - f) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka;
 - g) świadczenie rodzicielskie.

Świadczenie wychowawcze

Świadczenie wychowawcze przysługuje matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka w wysokości **500 zł** miesięcznie na dziecko w rodzinie (dotyczy wyłącznie dzieci do ukończenia 18 roku życia). Do 30 czerwca 2019 roku świadczenie wychowawcze przysługiwało na pierwsze dziecko, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekraczał kwoty **800 zł**, a jeżeli członkiem rodziny było dziecko z niepełnosprawnością - kwoty **1 200 zł**. Od 1 lipca 2019 roku **500 zł** przysługuje na każde dziecko (dotyczy wyłącznie dzieci do ukończenia 18 roku życia), bez względu na dochody rodziny.

Mapa 23. Liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego w 2019 roku według powiatów regionu świętokrzyskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Zgromadzone dane odzwierciedlają rzeczywistą liczbę rodzin objętych pomocą w formie świadczenia wychowawczego, bez względu na to przez ile miesięcy dana rodzina była objęta pomocą. W 2019 roku z tego rodzaju świadczenia skorzystało **74 991** rodzin (jest to średnia liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego w okresie od stycznia do czerwca tj. w okresie, w którym obowiązywało kryterium dochodowe przy ubieganiu się o świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko) na ogólną kwotę **909 469 265 zł** (kwota pobranych świadczeń wychowawczych dotyczy całego roku). W roku oceny, w stosunku do 2018 roku odnotowano spadek liczby rodzin o **1%** (w 2018 roku korzystających ze świadczenia wychowawczego skorzystały **75 782** rodziny) przy jednoczesnym wzroście kwoty wypłaconych świadczeń o **27,4%** (w 2018 roku była to kwota **713 931 422 zł**). Tak znaczący wzrost kwoty wypłaconego świadczenia wychowawczego wynika ze zmiany, która weszła w życie w lipcu 2019 roku, przyznająca bez kryterium dochodowego świadczenie także na pierwsze dziecko.

W 2019 roku zdecydowanie najwięcej rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego odnotowano w powiecie kieleckim (**15 779**) oraz mieście Kielce (**10 550**). Najmniejsza liczba rodzin pobierających świadczenie z Programu „Rodzina 500+” zamieszkuje w powiatach: kazimierskim (**2 256**), pińczowskim (**2 374**), włoszczowskim (**2 809**) oraz opatowskim (**3 139**).

Kwoty przyznanych świadczeń wychowawczych, wypłaconych rodzinom w poszczególnych powiatach przedstawione zostały w tabeli.

Tabela 23. Kwoty świadczeń wychowawczych przyznanych w latach 2017-2019 według powiatów regionu świętokrzyskiego.

Lp.	Powiat	Świadczenie wychowawcze (zł)		
		Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
1	buski	46 053 731	42 223 271	52 310 018
2	jędrzejowski	58 754 091	55 481 366	68 803 824
3	kazimierski	19 989 512	18 363 261	22 537 272
4	miasto Kielce	91 772 502	88 229 141	129 879 580
5	kielecki	157 988 941	150 156 606	188 218 121
6	konecki	49 031 762	46 258 890	55 647 395
7	opatowski	33 851 343	31 198 245	37 899 195
8	ostrowiecki	58 147 076	53 974 674	68 683 701
9	pińczowski	23 816 949	21 888 742	27 387 593
10	sandomierski	49 139 175	46 091 356	56 383 427
11	skarżyski	38 099 898	35 751 343	46 081 884
12	starachowicki	52 500 772	49 261 491	63 195 829
13	staszowski	49 365 381	45 735 083	56 783 788
14	włoszczowski	31 027 495	29 224 124	35 657 638
	Razem	759 538 628	713 837 593	909 469 265

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2019 roku w województwie świętokrzyskim średnio **67,9%** rodzin otrzymujących świadczenie wychowawcze pobierało je także na pierwsze dziecko. Najwyższy wskaźnik tego typu rodzin odnotowano w powiatach: koneckim (**76,2%**), ostrowieckim (**71,2%**), staszowskim (**69,6%**) oraz skarżyskim (**68,8%**). Zdecydowanie najniższy wskaźnik odnotowano w mieście Kielce (**48%**), a w dalszej kolejności w powiatach: starachowickim (**62,4%**), kazimierskim (**63,6%**), sandomierskim (**65,9%**) oraz jędrzejowskim (**66,3%**).

Tabela 24. Udział rodzin otrzymujących w 2019 roku świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko w relacji do ogółu rodzin otrzymujących świadczenie według gmin regionu świętokrzyskiego.

Lp.	Gmina	Typ Gminy	Wartość (%) w 2019
powiat buski			
1.	Busko-Zdrój	miejsko-wiejska	59%
2.	Gnojno	wiejska	73%
3.	Nowy Korczyn	miejsko-wiejska	73%
4.	Pacanów	miejsko-wiejska	68%
5.	Solec-Zdrój	wiejska	67%
6.	Stopnica	miejsko-wiejska	73%
7.	Tuczepy	wiejska	66%
8.	Wiślica	miejsko-wiejska	70%
średnia powiatu buskiego:			68,6%

powiat jędrzejowski			
9.	Imielno	wiejska	71%
10.	Jędrzejów	miejsko-wiejska	71%
11.	Małogoszcz	miejsko-wiejska	70%
12.	Nagłowice	wiejska	73%
13.	Oksa	wiejska	72%
14.	Sędziszów	miejsko-wiejska	55%
15.	Słupia	wiejska	64%
16.	Sobków	wiejska	60%
17.	Wodzisław	wiejska	61%
średnia powiatu jędrzejowskiego:			66,3%
powiat kazimierski			
18.	Bejsce	wiejska	68%
19.	Czarnocin	wiejska	65%
20.	Kazimierza Wielka	miejsko-wiejska	67%
21.	Opatowiec	miejsko-wiejska	56%
22.	Skalbmierz	miejsko-wiejska	62%
średnia powiatu kazimierskiego:			63,6%
miasto Kielce			
23.	Kielce	miejska	48%
powiat kielecki			
24.	Bieliny	wiejska	72%
25.	Bodzentyn	miejsko-wiejska	71%
26.	Chęciny	miejsko-wiejska	59%
27.	Chmielnik	miejsko-wiejska	65%
28.	Daleszyce	miejsko-wiejska	69%
29.	Górno	wiejska	65%
30.	Łagów	miejsko-wiejska	80%
31.	Łopuszno	wiejska	72%
32.	Masłów	wiejska	64%
33.	Miedziana Góra	wiejska	55%
34.	Mniów	wiejska	79%
35.	Morawica	miejsko-wiejska	56%
36.	Nowa Słupia	miejsko-wiejska	75%
37.	Piekoszów	wiejska	61%
38.	Pierzchnica	miejsko-wiejska	69%
39.	Raków	wiejska	80%
40.	Sitkówka-Nowiny	wiejska	54%
41.	Strawczyn	wiejska	67%
42.	Zagnańsk	wiejska	56%
Średnia powiatu kieleckiego:			66,8%
powiat konecki			
43.	Fałków	wiejska	75%
44.	Gowarczów	wiejska	77%
45.	Końskie	miejsko-wiejska	69%
46.	Radoszyce	miejsko-wiejska	81%
47.	Ruda Maleniecka	wiejska	74%

48.	Słupia (konecka)	wiejska	82%
49.	Smyków	wiejska	72%
50.	Stąporków	miejsko-wiejska	80%
Średnia powiatu koneckiego:			76,2%
powiat opatowski			
51.	Baćkowice	wiejska	64%
52.	Iwaniska	wiejska	77%
53.	Lipnik	wiejska	71%
54.	Opatów	miejsko-wiejska	65%
55.	Ożarów	miejsko-wiejska	71%
56.	Sadowie	wiejska	61%
57.	Tartów	wiejska	73%
58.	Wojciechowice	wiejska	68%
Średnia powiatu opatowskiego:			68,7%
powiat ostrowiecki			
59.	Bałtów	wiejska	79%
60.	Bodzechów	wiejska	67%
61.	Ćmielów	miejsko-wiejska	75%
62.	Kunów	miejsko-wiejska	72%
63.	Ostrowiec Świętokrzyski	miejska	71%
64.	Waśniów	wiejska	63%
Średnia powiatu ostrowieckiego:			71,2%
powiat pińczowski			
65.	Działoszyce	miejsko-wiejska	71%
66.	Kije	wiejska	70%
67.	Michałów	wiejska	64%
68.	Pińczów	miejsko-wiejska	64%
69.	Złota	wiejska	69%
Średnia powiatu pińczowskiego:			67,6%
powiat sandomierski			
70.	Dwikozy	wiejska	68%
71.	Klimontów	miejsko-wiejska	77%
72.	Koprzywnica	miejsko-wiejska	66%
73.	Łoniów	wiejska	64%
74.	Obrazów	wiejska	68%
75.	Samborzec	wiejska	66%
76.	Sandomierz	miejska	58%
77.	Wilczyce	wiejska	58%
78.	Zawichost	miejsko-wiejska	68%
Średnia powiatu sandomierskiego:			65,9%
powiat skarżyski			
79.	Bliżyn	wiejska	75%
80.	Łączna	wiejska	71%
81.	Skarżysko-Kościelne	wiejska	63%
82.	Skarżysko Kamienna	miejska	68%
83.	Suchedniów	miejsko-wiejska	67%
średnia powiatu skarżyskiego:			68,8%

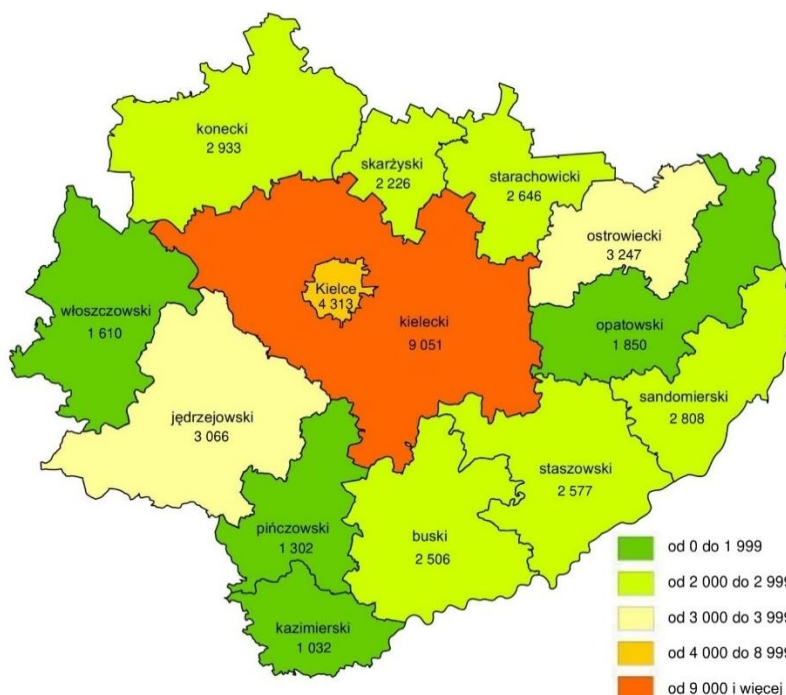
powiat starachowicki			
84.	Brody	wiejska	65%
85.	Mirzec	wiejska	51%
86.	Pawłów	wiejska	67%
87.	Starachowice	miejska	63%
88.	Wąchock	miejsko-wiejska	66%
średnia powiatu starachowickiego:			62,4%
powiat staszowski			
89.	Bogoria	wiejska	77%
90.	Łubnice	wiejska	73%
91.	Oleśnica	miejsko-wiejska	77%
92.	Osiek	miejsko-wiejska	71%
93.	Połaniec	miejsko-wiejska	59%
94.	Rytwiany	wiejska	63%
95.	Staszów	miejsko-wiejska	66%
96.	Szydłów	miejsko-wiejska	71%
średnia powiatu staszowskiego:			69,6%
powiat włoszczowski			
97.	Kluczewsko	wiejska	75%
98.	Krasocin	wiejska	68%
99.	Moskorzew	wiejska	69%
100.	Radków	wiejska	73%
101.	Secemin	wiejska	70%
102.	Włoszczowa	miejsko-wiejska	56%
Średnia powiatu włoszczowskiego:			68,5%
województwo świętokrzyskie			67,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego.

Mapa 24. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Mapa prezentuje średniomiesięczną liczbę rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w 2019 roku w poszczególnych powiatach regionu. W 2019 roku ogółem z powyższych zasiłków w województwie świętokrzyskim skorzystały **41 162** rodziny na ogólną kwotę **159 959 559 zł**. W roku oceny odnotowano spadek zarówno liczby rodzin jak i kwoty świadczeń odpowiednio o **11,4%** i **10,3%** w odniesieniu do 2018 roku.

W 2019 roku największą liczbę rodzin, którym przyznano tego rodzaju pomoc odnotowano w powiecie kieleckim (**10 115**), a najmniejszą w powiecie kazimierskim (**1 203**).

Kwoty przyznanych świadczeń w formie zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków rodzinnych wypłaconych rodzinom w poszczególnych powiatach przedstawione zostały w tabeli.

Tabela 25. Kwoty przyznanych zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w latach 2017-2019.

Lp.	Powiat	Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka (zł)		
		Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
1	buski	11 816 690	10 458 902	9 404 928
2	jędrzejowski	14 700 795	13 634 039	12 086 704
3	kazimierski	5 033 100	4 465 434	4 022 573
4	miasto Kielce	17 100 140	17 552 578	16 057 091

5	kielecki	40 885 612	38 249 011	34 974 215
6	konecki	13 482 699	12 812 468	11 330 904
7	opatowski	9 247 217	8 432 391	7 402 114
8	ostrowiecki	14 532 889	13 753 756	12 190 816
9	pińczowski	6 256 005	5 467 952	4 913 882
10	sandomierski	13 206 065	12 031 390	10 653 408
11	skarżyski	9 240 305	8 883 575	8 168 677
12	starachowicki	13 666 938	12 992 421	11 500 798
13	staszowski	12 475 595	11 253 992	10 429 110
14	włoszczowski	8 196 528	7 589 798	6 824 338
	Razem	189 840 578	177 577 707	159 959 559

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Świadczenia opiekuńcze

Świadczeniami opiekuńczymi wymienionymi w ustawie o świadczeniach rodzinnych są:

- świadczenie pielęgnacyjne, przyznawane z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym,
- zasiłek pielęgnacyjny, przyznawany w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osobie w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Tabela 26. Liczba świadczeń oraz wysokość środków finansowych przyznanych na świadczenia opiekuńcze w latach 2017-2019.

Świadczenia opiekuńcze	Liczba świadczeń			Kwota świadczeń (zł)		
	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Świadczenie pielęgnacyjne	55 082	57 508	62 260	77 026 586	84 563 671	97 771 710
Zasiłek pielęgnacyjny	536 540	526 096	530 769	81 755 783	82 933 189	100 414 847

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

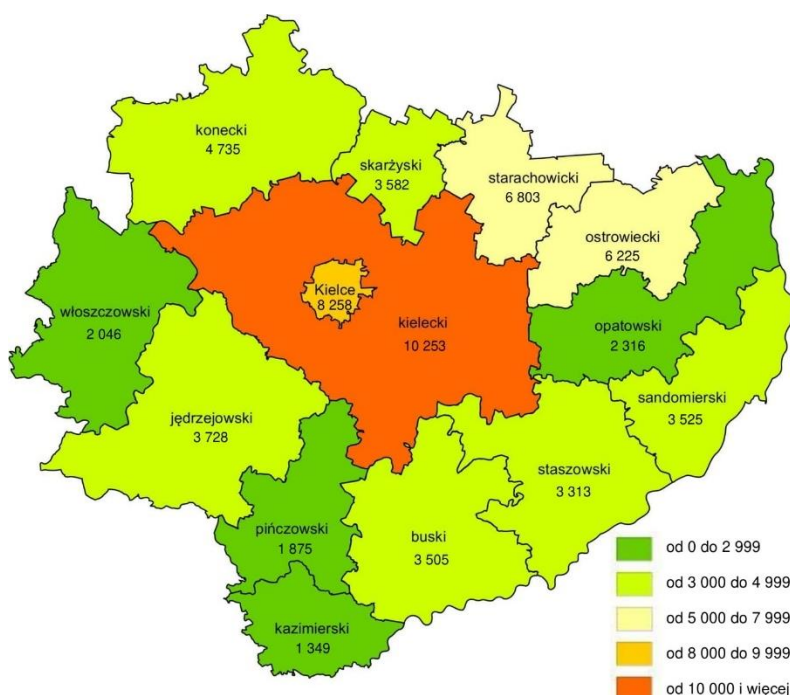
Świadczenie pielęgnacyjne

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, przysługuje:

- 1) matce albo ojcu;
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka;
- 3) osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną, w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- 4) innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu

niepełnosprawności – jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Mapa 25. Świadczenia pielęgnacyjne - liczba świadczeń w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2019 roku najwięcej świadczeń pielęgnacyjnych udzielono w powiecie kieleckim (10 253) i mieście Kielce (8 258), najmniej w powiatach: kazimierskim (1 349), pińczowskim (1 875) oraz włoszczowskim (2 046).

Zasiłek pielęgnacyjny

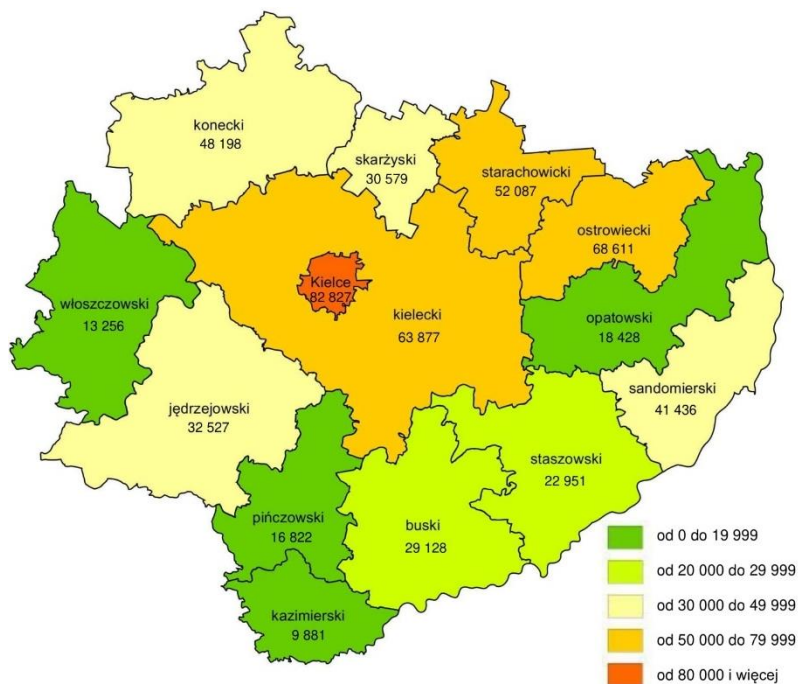
Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- dziecku z niepełnosprawnościami;
- osobie z niepełnosprawnościami w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;

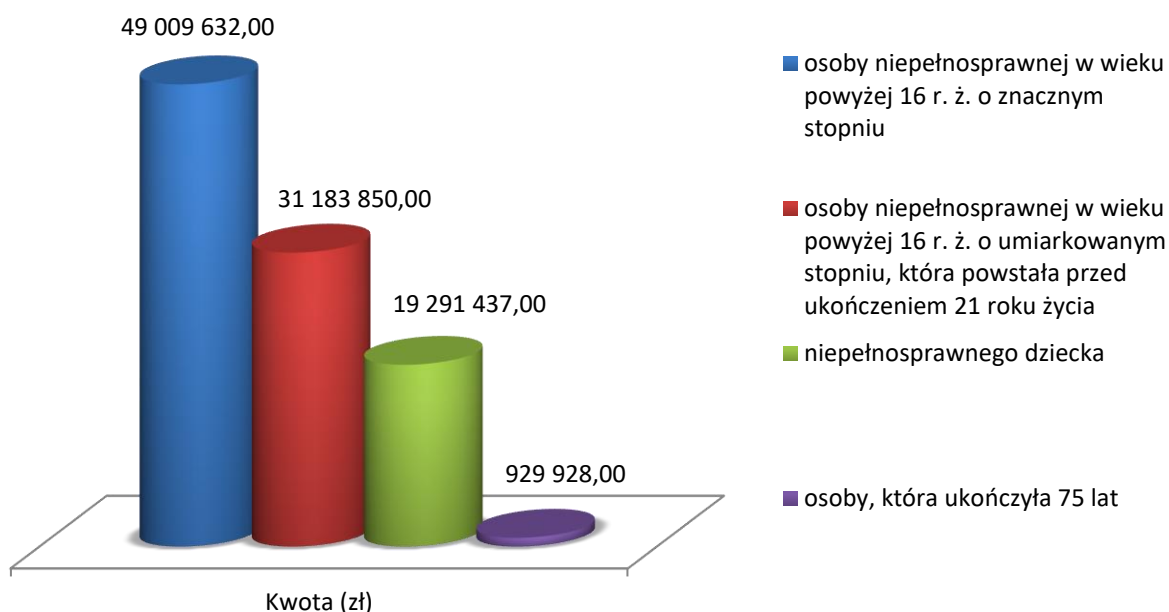
- osobie z niepełnosprawnościami w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;
- osobie, która ukończyła 75 lat.

Mapa 26. Zasilek pielęgnacyjny - liczba świadczeń w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2019 roku największą liczbę przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych odnotowano w mieście Kielce (**82 827**), powiecie ostrowieckim (**68 611**) oraz powiecie kieleckim (**63 877**), zaś najmniejszą w powiatach: kazimierskim (**9 881**), włoszczowskim (**13 256**) oraz pińczowskim (**16 822**).

Wykres 30. Wysokość środków finansowych wydatkowanych w 2019 roku na zasiłki pielęgnacyjne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2019 roku ośrodki pomocy społecznej przyznały w sumie **530 769** zasiłków pielęgnacyjnych na kwotę: **100 414 847 zł**. Z kwoty wydatkowanej na zasiłki pielęgnacyjne najwięcej **48,8%** zostało przeznaczonych osobom z niepełnosprawnościami w wieku powyżej 16 roku życia, z wydatkowanych środków **31,1%** stanowiły zasiłki pielęgnacyjne dla osób w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia. **19,2%** środków przeznaczonych zostało na zasiłki pielęgnacyjne dla niepełnosprawnych dzieci. Wydatki na zasiłki pielęgnacyjne dla osób, które ukończyły 75 lat stanowiły **0,9%** ogólnej kwoty wydatkowanej na zasiłek pielęgnacyjny.

Katalog świadczeń wspierających rodzinę uzupełnia:

- specjalny zasiłek opiekuńczy;
- zasiłek dla opiekuna;
- świadczenie z funduszu alimentacyjnego;
- dodatki mieszkaniowe;
- dodatki energetyczne;
- opłacenie składki ubezpieczenia zdrowotnego;
- opłacenie składki ubezpieczenia społecznego;
- świadczenie integracyjne (centrum integracji społecznej);
- świadczenia pieniężne z prac społecznie użytecznych;
- stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne.

V. ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY I WSPARCIA

W tej części opracowania opisane zostały zasoby instytucjonalne pomocy społecznej o zasięgu gminnym oraz powiatowym, zlokalizowane na obszarze województwa świętokrzyskiego.

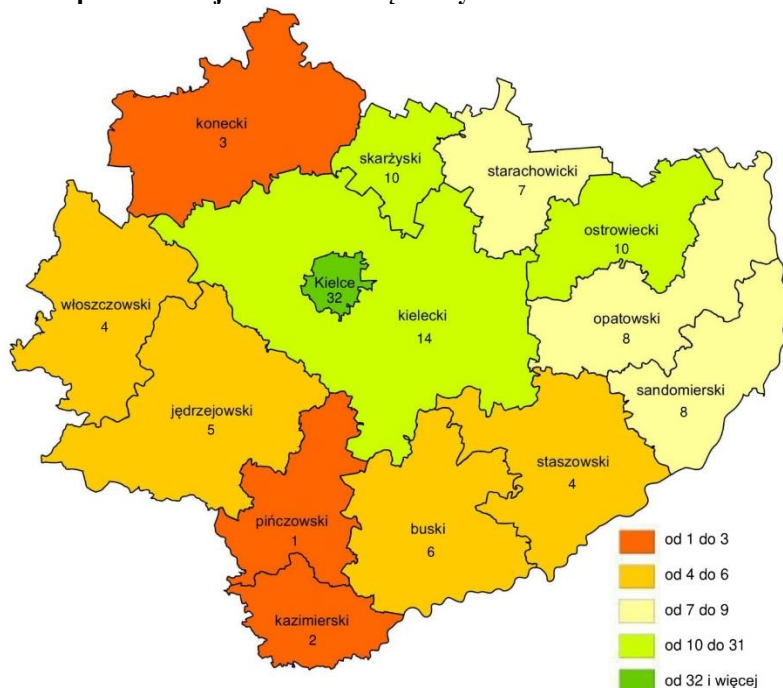
Zasoby instytucjonalne pomocy społecznej obejmują:

- domy pomocy społecznej;
- ośrodki wsparcia;
- środowiskowe domy samopomocy;
- dzienne domy pomocy;
- noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych;
- kluby samopomocy;
- mieszkania chronione;
- ośrodki interwencji kryzysowej;
- jednostki specjalistycznego poradnictwa;
- placówki wsparcia dziennego;
- placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- centra integracji społecznej;
- kluby integracji społecznej;
- warsztaty terapii zajęciowej;
- zakłady aktywności zawodowej.

Ośrodki wsparcia – ogółem

Osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze lub posiłek, świadczone w placówkach. Ośrodek wsparcia jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu.

Mapa 27. Ośrodki wsparcia w województwie świętokrzyskim w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania rocznego MRPiPS-03.

W 2019 roku na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonowało **114** różnego rodzaju ośrodków wsparcia. **94** z nich (**82,5%**) prowadzonych było przez jednostki samorządu terytorialnego, natomiast **20** (**17,5%**) ośrodki wsparcia prowadzone były przez inny podmiot.

Liczba miejsc w ww. placówkach w 2019 roku wyniosła **4 881** i w odniesieniu do roku 2018 była większa o **17,1%** (w 2018 roku było **4 168** miejsc). Liczba osób korzystających ze wsparcia ośrodków wsparcia w 2019 roku ukształtowała się na poziomie **6 601**, tj. więcej o **13,3%** w odniesieniu do 2018 roku.

Najwięcej ośrodków wsparcia funkcjonowało na terenie miasta Kielce (**32**), najmniej odnotowano w powiatach: pińczowskim (**1**), kazimierskim (**2**) oraz koneckim (**3**).

Środowiskowe domy samopomocy

Świadczone przez środowiskowe domy samopomocy usługi, to przede wszystkim: praca socjalna, psychoterapia, rehabilitacja lecznicza, społeczna i zawodowa, usprawnianie, organizacja czasu wolnego. Do zadań środowiskowych domów należy przygotowanie osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób z niepełnosprawnością intelektualną do funkcjonowania w społeczeństwie. Środowiskowe domy samopomocy zapewniają formy pomocy pół – stacjonarnej takie jak:

- trening umiejętności życia codziennego,
- trening umiejętności społecznych i interpersonalnych,
- terapia zajęciowa.

Tabela 27. Środowiskowe domy samopomocy w regionie świętokrzyskim w 2019 roku.

Lp.	Placówka	Organ prowadzący	Adres
powiat buski			
1.	ŚDS w Busku-Zdroju	gmina	ul. Rehabilitacyjna 5 28-100 Busko-Zdrój
2.	ŚDS w Świniarach	Caritas Diecezji Kieleckiej	Świniary 25 28-131 Solec Zdrój
powiat jędrzejowski			
3.	ŚDS w Jędrzejowie	gmina	ul. 11-go Listopada 113b 28-300 Jędrzejów
4.	ŚDS w Sędziszowie	Caritas Diecezji Kieleckiej	ul. Kwiatowa 14 28-340 Sędziszów
powiat kazimierski			
5.	ŚDS w Kazimierzy Wielkiej	powiat	ul. Partyzantów 29 28-500 Kazimierza Wielka
miasto Kielce			
6.	ŚDS w Kielcach	stowarzyszenie	ul. Mieszka I 79 25-624 Kielce
7.	ŚDS w Kielcach	gmina	ul. Okrzei 8 25-525 Kielce
8.	ŚDS w Kielcach	gmina	ul. Miodowa 7 25-544 Kielce
9.	ŚDS w Kielcach	gmina	ul. Kołłątaja 4 25-715 Kielce
10.	ŚDS w Kielcach	gmina	ul. Krzemionkowa 1 25-705 Kielce
11.	ŚDS w Kielcach	gmina	ul. Orzeszkowej 53 25-435 Kielce
12.	ŚDS w Kielcach	Caritas Diecezji Kieleckiej	ul. Urzędnicza 16a 25-729 Kielce
13.	ŚDS w Kielcach	Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”	ul. Mielczarskiego 53 25-711 Kielce
powiat kielecki			
14.	ŚDS w Chmielniku	gmina	ul. Dygasińskiego 12 28-020 Chmielnik
15.	ŚDS w Woli Jachowej	gmina	Wola Jachowa 136 26-008 Górno
16.	ŚDS w Józefinie	fundacja	Józefina 58 26-070 Łopuszno
17.	ŚDS w Mniowie	Caritas Diecezji Kieleckiej	ul. Gajowa 3 26-080 Mniów
18.	ŚDS w Brudzowie	gmina	Brudzów ul. Starowiejska 60, 26-026 Morawica

19.	ŚDS w Piekoszowie	gmina	ul. Częstochowska 85 26-065 Piekoszów
powiat konecki			
20.	ŚDS w Stąporkowie	powiat	ul. Staszica 6 26-220 Stąporków
powiat opatowski			
21.	ŚDS w Opatowie	gmina	ul. Sienkiewicza 5 27-500 Opatów
22.	ŚDS w Ożarowie	gmina	ul. Mazurkiewicza 25 27-530 Ożarów
23.	ŚDS w Tarłowie	gmina	ul. Rynek 2 27-515 Tarłów
powiat ostrowiecki			
24.	ŚDS "Przystań" w Ostrowcu Św.	gmina	os. Pułanki 10 27-400 Ostrowiec Św.
25.	ŚDS w Ostrowcu Św.	gmina	ul. Iłżecka 31 27-400 Ostrowiec Św.
26.	ŚDS w Ostrowcu Św.	powiat	ul. Focha 5 27-400 Ostrowiec Św.
powiat pińczowski			
27.	ŚDS w Pińczowie	powiat	ul. Polna 48 28-400 Pińczów
powiat sandomierski			
28.	ŚDS w Krzcinie	fundacja	Krzcin 7 27-660 Koprzywnica
29.	ŚDS w Kleczanowie	stowarzyszenie	Kleczanów 91A 27-641 Obrazów
30.	ŚDS w Sandomierzu	gmina	ul. Katedralna 5 27-600 Sandomierz
31.	ŚDS w Zawichoście	gmina	ul. Szkolna 8 27-630 Zawichost
powiat skarżyski			
32.	ŚDS w Skarżysku Kam.	gmina	ul. Zielna 12 26-110 Skarżysko-Kam.
33.	ŚDS w Skarżysku Kam.	powiat	ul. 1000 - lecia 22 26-110 Skarżysko-Kam.
powiat starachowicki			
34.	ŚDS w Starachowicach	gmina	ul. Reja 10 27-200 Starachowice
35.	ŚDS w Starachowicach	powiat	ul. Batalionów Chłopskich 29 27-200 Starachowice
powiat staszowski			
36.	ŚDS w Staszowie	gmina	ul. Wschodnia 13 28-200 Staszów
37.	ŚDS w Połańcu	gmina	ul. Kościuszki 37 28-230 Połaniec
38.	ŚDS w Kurozwękach	powiat	Kurozwęki, ul. Szydłowska 10 28-200 Staszów

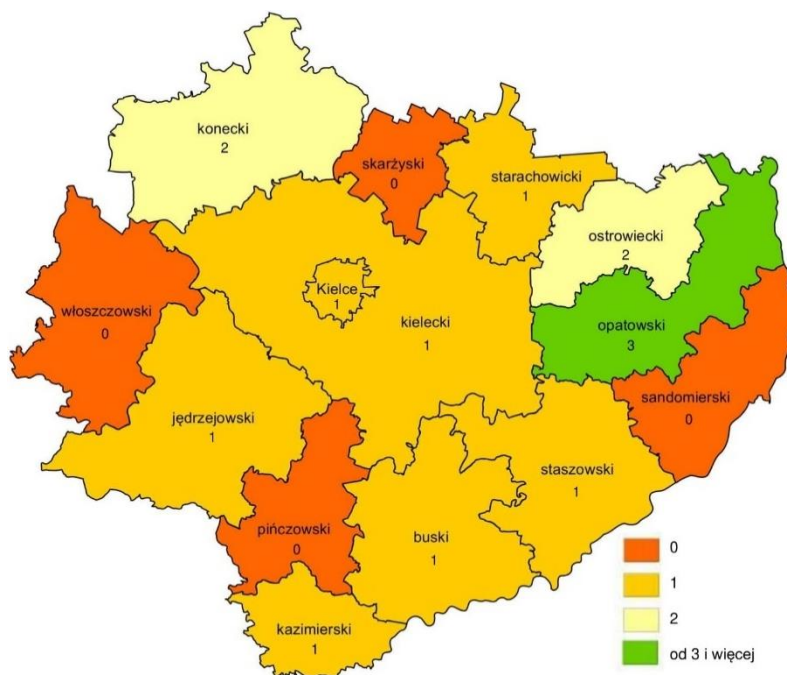
powiat włoszczowski			
39.	ŚDS we Włoszczowie	gmina	os. Broniewskiego 7a 29-100 Włoszczowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania rocznego MRPiPS-03.

W województwie świętokrzyskim w roku 2019 funkcjonowało **39** środowiskowych domów samopomocy, o jeden więcej niż w 2018 roku, nowo utworzona placówka funkcjonuje w Kurozwękach, w powiecie staszowskim. Liczba miejsc w ww. placówkach w roku 2019 ukształtowała się na poziomie **1 116** (wzrost o **34** miejsca w odniesieniu do 2018 roku), natomiast liczba osób korzystających w 2019 roku wynosiła **1 315** (wzrost o **53** osoby w odniesieniu do 2018 roku).

Dzienne domy pomocy są ośrodkami wsparcia przeznaczonymi dla osób samotnych lub osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy, a są jej pozbawione lub rodzina takiej pomocy nie może zapewnić.

Mapa 28. **Dzienne domy pomocy w województwie świętokrzyskim w 2019 roku.**

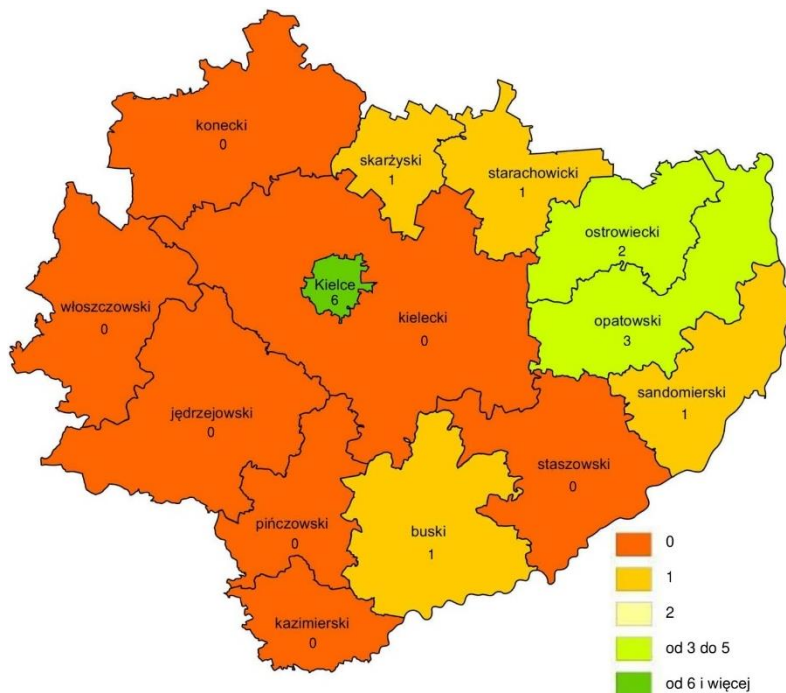

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania rocznego MRPiPS-03.

W województwie świętokrzyskim w 2019 roku funkcjonowało **14** dziennej domów pomocy, dla **13** z nich organem prowadzącym była jednostka samorządu terytorialnego. Liczba miejsc w tego typu placówkach w 2019 roku wynosiła **368** (w 2018 roku było to **233** miejsc), a liczba osób korzystających z pomocy wynosiła **412** (o **158** osób więcej w odniesieniu do 2018 roku).

Noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych, ogrzewalnie przeznaczone są dla osób, które nie są nigdzie zameldowane, często nie posiadają dowodów tożsamości i stałych źródeł dochodu. Często podopieczni schronisk obciążeni są nałogami (alkoholizm, narkomania).

Mapa 29. Noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych, ogrzewalnie w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania rocznego MRPiPS-03.

W 2019 roku na terenie województwa świętokrzyskiego pomoc osobom bezdomnym oferowało **16** placówek, po **8** prowadzonych było przez jednostki samorządu terytorialnego oraz inne podmioty. Liczba oferowanych miejsc przez noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych wynosiła **362** (więcej o **68** miejsc w stosunku do 2018 roku). Liczba osób korzystających pozostała niemal na niezmiennym poziomie i wyniosła **1920** osób.

Domy pomocy społecznej są tradycyjną formą instytucjonalnej pomocy społecznej w postaci opieki całodobowej nad osobami niezdolnymi do samodzielnej egzystencji, których mimo zastosowania wszystkich form pomocy, nie można przystosować w pełni do samodzielnego życia w miejscu ich zamieszkania z uwagi na wiek, schorzenia, sytuację życiową oraz warunki rodzinne, mieszkaniowe oraz materialne. Domy pomocy społecznej pełnią również formę ośrodków aktywizacji i rozwoju swoich mieszkańców.

Tabela 28. Domy pomocy społecznej w regionie świętokrzyskim w 2019 roku.

Lp.	Placówka	Organ prowadzący	Typ	Adres
powiat buski				
1.	DPS w Ratajach	Caritas Diecezji Kieleckiej na zlecenie powiatu	dla osób w podeszłym wieku	Rataje 39 b 28-133 Pacanów
2.	DPS w Słupi Pacanowskiej	Zgromadzenie Sióstr Albertynek na zlecenie powiatu	dla osób przewlekle psychicznie chorych	Słupia Pacanowska 91 28-133 Pacanów
3.	DPS w Świniarach	Caritas Diecezji Kieleckiej	dla osób przewlekle psychicznie chorych	Świniary 25 28-131 Solec - Zdrój
4.	DPS w Gnojnie	powiat	dla osób niepełnosprawnych intelektualnie	Gnojno 118 28-114 Gnojno
5.	DPS w Zborowie	powiat	dla osób niepełnosprawnych intelektualnie	Zborów 112 28-131 Solec Zdrój
powiat jędrzejowski				
6.	DPS w Mnichowie	powiat	dla osób niepełnosprawnych intelektualnie	Mnichów 135 28-300 Jędrzejów
powiat kazimierski				
7.	DPS w Bejskach	powiat	dla osób niepełnosprawnych intelektualnie z miejscami dla osób przewlekle somatycznie chorych	Bejsce 230 28-512 Bejsce
miasto Kielce				
8.	DPS w Kielcach (zamknięty w 2020 roku)	powiat	dla osób przewlekle psychicznie chorych	ul. Żeromskiego 4/6 25-369 Kielce
9.	DPS im. prof. Antoniego Kępińskiego w Kielcach	powiat	dla osób przewlekle psychicznie chorych	ul. Jagiellońska 76 Kielce 25-734
10.	DPS w Kielcach	powiat	dla osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Tarnowska 10 25-394 Kielce
11.	DPS im. JP II w Kielcach	powiat	dla osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Jagiellońska 76 25-734 Kielce
12.	DPS im. Jana i Marysienki Sobieskich w Kielcach	powiat	dla osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Króla Jana III Sobieskiego 30 25-124 Kielce
13.	Dom Seniora Aktywni Zawsze w Kielcach	powiat	dla osób w podeszłym wieku	ul. Peryferyjna 15 25-562 Kielce

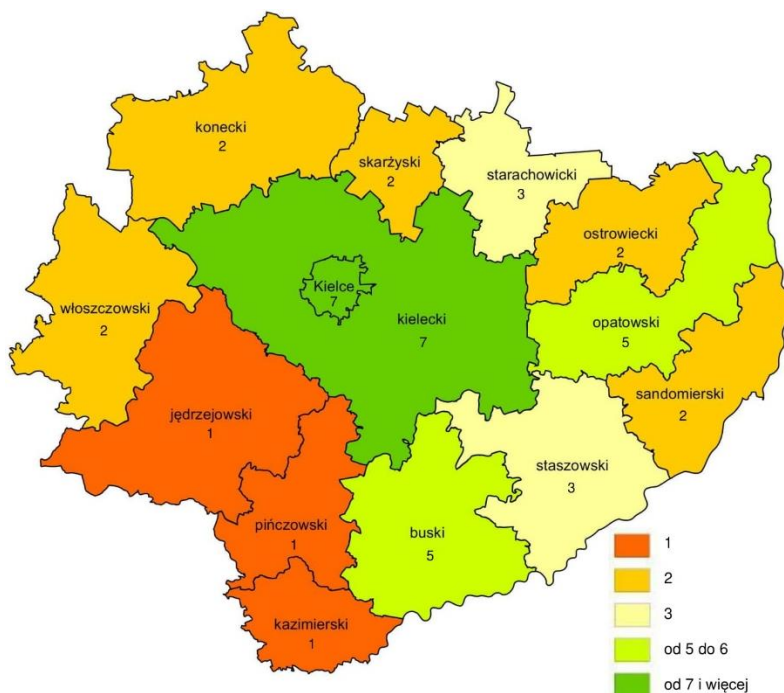
14.	DPS Polskiego Związku Niewidomych w Kielcach	Polski Związek Niewidomych na zlecenie powiatu	dla osób niepełnosprawnych fizycznie (niewidomych i słabo widzących) i osób przewlekłe somatycznie chorych	ul. Złota 7 25-015 Kielce
powiat kielecki				
15.	DPS w Piekoszowie	Caritas Diecezji Kieleckiej na zlecenie powiatu	dla osób przewlekłe somatycznie chorych	ul. Czarnowska 2a 26-065 Piekoszków
16.	DPS – Dom Seniora im. Sue Ryder w Pierzchnicy	Fundacja Dom Seniora im. Sue Ryder	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekłe somatycznie chorych	ul. Szkolna 36 26-015 Pierzchnica
17.	DPS w Osinach	NZOZ „Profilaktyka” w Kielcach	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekłe somatycznie chorych	Osiny 54B 26-015 Pierzchnica
18.	DPS w Łagiewnikach	powiat	dla osób niepełnosprawnych intelektualnie z miejscami dla osób przewlekłe psychicznie chorych	Łagiewniki 73 26-020 Chmielnik
19.	DPS w Zgórsku	powiat	dla osób niepełnosprawnych intelektualnie	Zgórsko ul. Szewska 28 26-052 Nowiny
20.	DPS - Dom Seniora „Zielone Niwy” w Niwach	Przedsiębiorstwo „Natoł”	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekłe somatycznie chorych	Niwy 20 J, 26-021 Daleszyce
21.	DPS w Rudzie Strawczyńskiej	osoba fizyczna	dla osób w podeszłym wieku	Ruda Strawczyńska 80A 26-067 Strawczyn
powiat konecki				
22.	DPS w Końskich	Powiat	dla osób przewlekłe psychicznie chorych	ul. Warszawska 25 26-200 Końskie
23.	DPS w Słupi (koneckiej)	Powiat	dla osób niepełnosprawnych intelektualnie	Ruda Pilczycka 57 26-234 Słupia
powiat opatowski				
24.	DPS w Baćkowicach	gmina	dla osób przewlekłe somatycznie chorych	Baćkowice 101A 27-552 Baćkowice
25.	DPS w Czachowie	powiat	dla osób przewlekłe psychicznie chorych	Czachów 54 27-530 Ożarów
26.	DPS w Zochcinku	powiat	dla osób przewlekłe psychicznie chorych	Zochcinek 42 27-500 Opatów
27.	DPS w Sobowie	powiat	dla osób niepełnosprawnych intelektualnie i osób przewlekłe psychicznie chorych	Sobów 117 27-530 Ożarów

powiat ostrowiecki				
28.	DPS w Ostrowcu Świętokrzyskim	powiat	dla osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Grabowiecka 7 27-400 Ostrowiec Św.
29.	DPS w Ostrowcu Św.	powiat	dla osób przewlekle psychicznie chorych	Osiedle Słoneczne 49 27-400 Ostrowiec Św.
powiat pińczowski				
30.	DPS w Pińczowie	powiat	dla osób przewlekle psychicznie chorych	ul. Wesola 5 28-400 Pińczów
powiat sandomierski				
31.	DPS „Sadyba” w Skwirzowie	Fundacja „Sadyba” na zlecenie powiatu	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych	Skwirzowa 38 27-670 Łoniów
32.	DPS w Sandomierzu	Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Uśmiech Seniora”	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Czyżewskiego 1 27-600 Sandomierz
powiat skarżyski				
33.	DPS w Skarżysku Kamiennej	powiat	dla osób przewlekle psychicznie chorych	ul. Sporna 6 26-110 Skarżysko-Kamiennej
34.	DPS w Skarżysku Kamiennej	powiat	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Ekonomii 7 26-110 Skarżysko-Kamiennej
powiat starachowicki				
35.	DPS w Starachowicach	powiat	dla osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Bema 26 27-200 Starachowice
36.	DPS w Kałkowie - Godowie	powiat	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych	Kałków-Godów 88 27-225 Pawłów
37.	DPS w Brodach Iłżeckich	osoba fizyczna	dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych fizycznie	ul. Wójtowska 62 27-230 Brody Iłżeckie
powiat staszowski				
38.	DPS w Kurozwękach	powiat	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Kościelna 4 28-200 Staszów
39.	DPS w Pęcławicach Górnych	gmina	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych	Pęcławice Górne 23 28-210 Bogoria
40.	DPS w Rudkach	powiat	dla osób przewlekle psychicznie chorych	Rudki 69 28-225 Szydłów
powiat włoszczowski				
41.	DPS w Woli Czaryjskiej	Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Charytatywnych im. Matki Teresy z Kalkuty	dla osób przewlekle psychicznie chorych	Wola Czaryska 92 29-145 Secemin
42.	DPS we Włoszczowie	powiat	dla osób przewlekle psychicznie chorych	ul. Koniecpolska 20 29-100 Włoszczowa

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Wojewody Świętokrzyskiego.

Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2019 roku funkcjonowały **42** domy pomocy społecznej. W 2019 roku powstały **2** nowe DPS w Skarżysku Kamiennej oraz w Baćkowicach. W **29** przypadkach domy pomocy społecznej prowadzone były przez jednostki samorządu terytorialnego. Liczba oferowanych miejsc w DPS wyniosła **3 876**.

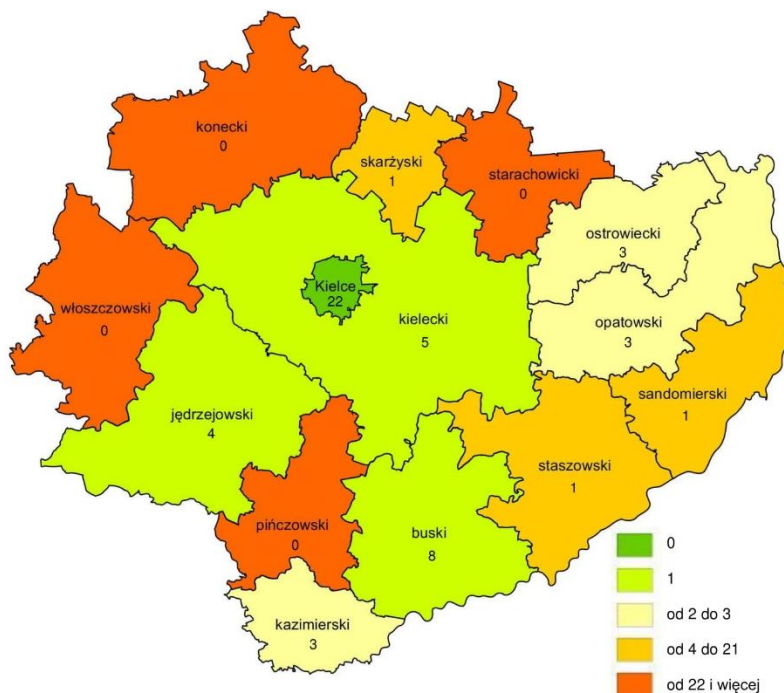
Mapa 30. Domy pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania rocznego MRPiPS-03.

Mieszkanie chronione jest świadczeniem niepieniężnym z pomocy społecznej. Pobyt w takim mieszkaniu może być przyznany osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność albo chorobę, potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonej przez jednostkę całodobowej opieki. Zgodnie z przepisami ustawy z 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*, pobyt w mieszkaniu chronionym może być przyznany w szczególności: osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie opuszczającej rodzinę zastępczą, placówkę opiekuńczo – wychowawczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

Mapa 31. Mieszkania chronione w województwie świętokrzyskim w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie na podstawie sprawozdania rocznego MRPiPS-03.

Jak wynika z danych przekazanych przez samorzady gminne i powiatowe, w 2019 roku w województwie świętokrzyskim funkcjonowało **51** mieszkań chronionych (o **4** mieszkanie więcej w stosunku do 2018 roku), **36** z nich prowadzonych było przez jednostki samorządu terytorialnego, natomiast **15** przez organizacje pozarządowe. Tego typu mieszkania oferowały **232** miejsca, z których skorzystało **247** osób.

Ośrodek interwencji kryzysowej (OIK) realizuje zadania w zakresie poradnictwa specjalistycznego oraz interwencji kryzysowej. Podstawowym celem ośrodka jest prowadzenie interdyscyplinarnych działań w zakresie interwencji kryzysowej, podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie z problemem przemocy, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W sytuacjach uzasadnionych ośrodek powinien udzielić pomocy w natychmiastowym zorganizowaniu schronienia dla osoby doznającej przemocy, bądź udzielenia, w przypadku placówek z miejscami całodobowymi, schronienia do 3 miesięcy. Ośrodek interwencji kryzysowej podejmuje także działania pomocowe w środowisku osób zagrożonych przemocą (poza placówką).

Tabela 29. Ośrodki Interwencji Kryzysowej w województwie świętokrzyskim w 2019 roku.

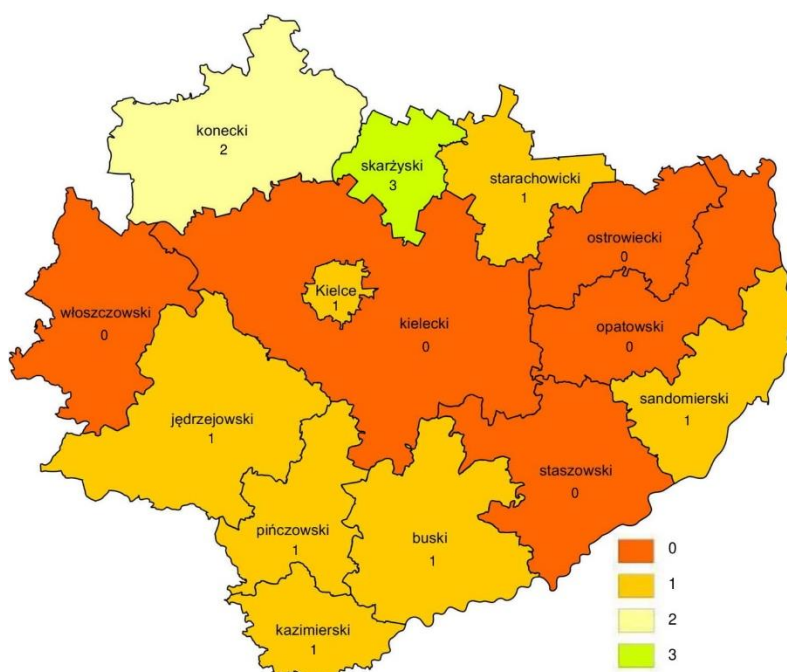
Nazwa	Liczba	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających	Podmiot
Ośrodek Interwencji Kryzysowej*	8	433	545	powiat
	4	43	130	gmina

*funkcjonuje 12 OIK, w tym 8 na poziomie powiatów oraz 4 na poziomie samorządu gminnego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Ośrodki interwencji kryzysowej (OIK) funkcjonujące w regionie dysponują łącznie **433** miejscami. Ze wsparcia OIK w 2019 roku skorzystało **675** osób.

Mapa 32. Ośrodki Interwencji Kryzysowej w województwie świętokrzyskim w 2019 roku.

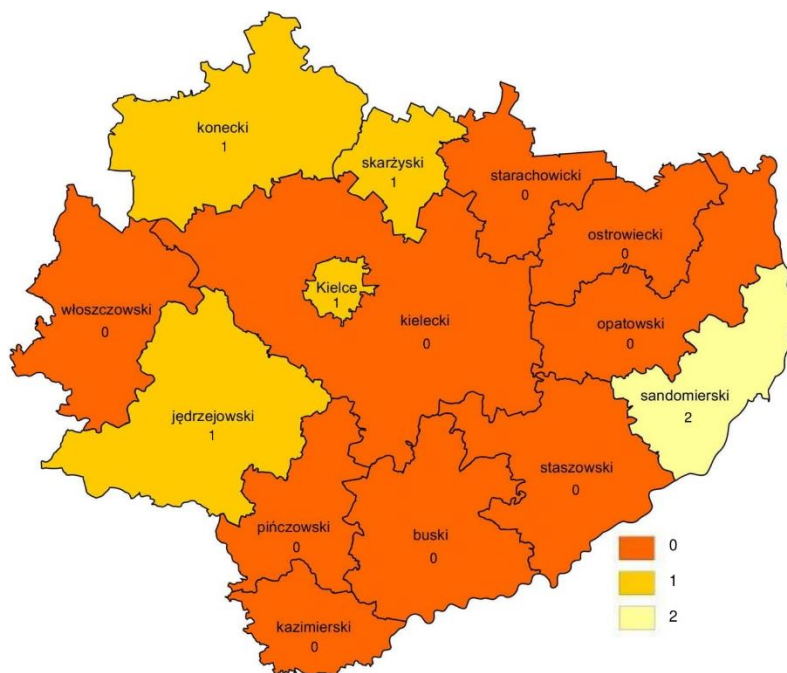

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Jednostki specjalistycznego poradnictwa

Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

Mapa 33. Jednostki specjalistycznego poradnictwa w województwie świętokrzyskim w 2019 roku.

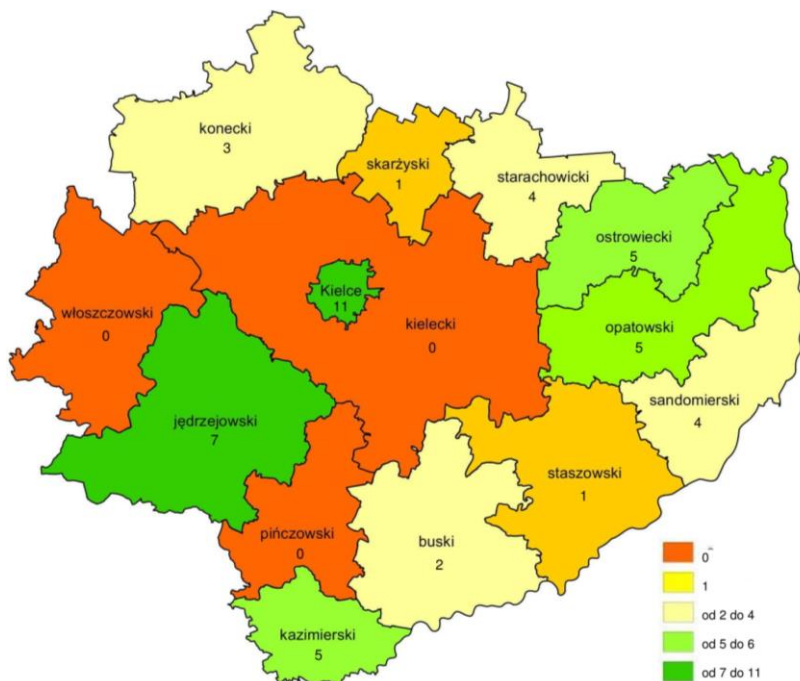
Źródło: Opracowanie własne na podstawie na podstawie sprawozdania rocznego MRPiPS-03.

Według danych przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie, na terenie województwa świętokrzyskiego, w 2019 roku funkcjonowało **6** jednostek specjalistycznego poradnictwa. Wszystkie jednostki prowadzone były przez jednostki samorządu terytorialnego. Z oferty ww. placówek skorzystało **16 822** beneficjentów.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze

Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności bytowe, rozwojowe, emocjonalne, społeczne, religijne i zdrowotne. Realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku, umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi bliskimi (chyba, że sąd postanowi inaczej).

Mapa 34. Placówki opiekuńczo-wychowawcze w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania WRiSPZ-P.

W 2019 roku na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonowało **48** placówek opiekuńczo-wychowawczych oferujących **630** miejsc.

Centrum integracji społecznej (CIS) to jednostka organizacyjna tworzona przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową, realizująca reintegrację zawodową i społeczną poprzez prowadzenie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym programów edukacyjnych, obejmujących m.in. nabywanie umiejętności zawodowych, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych oraz nabywanie innych umiejętności niezbędnych do codziennego życia.

Tabela 30. Centra integracji społecznej w regionie świętokrzyskim stan na 2019 rok.

Lp.	Placówka	Instytucja prowadząca	Adres
powiat buski			
1.	CIS w Kostkach Dużych	Fundacja „Nadzieja Rodzinie”	Kostki Duże 60 28-100 Busko-Zdrój
miasto Kielce			
2.	CIS w Kielcach	Caritas Diecezji Kieleckiej	ul. Wesola 54 25-013 Kielce
powiat kielecki			
3.	CIS w Chmielniku	Fundacja „Nadzieja Rodzinie”	ul. Furmańska 1a, 26-020 Chmielnik Biuro Fundacji "Nadzieja Rodzinie" ul. Karczówkowska 36 25-711 Kielce

powiat ostrowiecki			
4.	CIS w Ostrowcu Św.	Fundacja „Pomocna Dłoń”	Aleja 3 Maja 73 27–400 Ostrowiec Św.
powiat skarżyski			
5.	CIS w Skarżysku- Kamiennej	gmina	ul. Bolesława Prusa 3a 26-110 Skarżysko-Kamienna
powiat staszowski			
6.	CIS w Staszowie	gmina	ul. Parkowa 6 28-200 Staszów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru centrów integracji społecznej wojewody świętokrzyskiego.

W województwie świętokrzyskim w 2019 roku funkcjonowało **6** centrów integracji społecznej, **2** z nich prowadzone są przez jednostki samorządu terytorialnego, **4** przez organizacje pozarządowe. W 2019 roku **443** osób uczestniczyło w zajęciach w CIS. Liczba CIS nie zmieniła się w odniesieniu do roku poprzedniego.

Klub integracji społecznej (KIS) to jednostka, której celem jest udzielanie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych jako wartości na rynku pracy. Klub działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. Klub integracji społecznej zostaje powołany przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową.

Tabela 31. Kluby integracji społecznej w regionie świętokrzyskim w 2019 roku.

Lp.	Placówka	Instytucja prowadząca	Adres
powiat buski			
1.	KIS w Busku-Zdroju	Caritas Diecezji Kieleckiej	ul. Lipowa 1 28-100 Busko-Zdrój
powiat jędrzejowski			
2.	KIS w Sędziszowie	Caritas Diecezji Kieleckiej	ul. Kwiatowa 14 28-340 Sędziszów
miasto Kielce			
3.	KIS w Kielcach	MOPR	ul. Chęcińska 1 25-020 Kielce
4.	KIS w Kielcach	Świętokrzyski Klub Abstynentów „Raj”	ul. Jagiellońska 42 a 25-606 Kielce
5.	KIS w Kielcach	Caritas Diecezji Kieleckiej	ul. Wesola 54 25-363 Kielce
6.	KIS w Kielcach	Fundacja „PEStka”	ul. Targowa 18 (p.916) 25-520 Kielce

7.	KIS w Kielcach	Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”	ul. Kołłątaja 4 25-715 Kielce
powiat kielecki			
8.	KIS w Chmielniku	Fundacja „Nadzieja Rodzinie”	ul. Witosa 6 26-020 Chmielnik
9.	KIS w Bęczkowie	Fundacja „PEStka”	Bęczków 193 26-008 Górno
10.	KIS w Bilczy	Fundacja „Możesz Więcej”	Bilcza, ul. Jeżynowa 30 26-026 Morawica
11.	KIS w Chałupkach	Stowarzyszenie „Arka Nadziei”	Chałupki, ul. Wapiennikowa 2 26-026 Morawica
12.	KIS w Nowinach	Stowarzyszenie „PROREW”	ul. Gimnazjalna 1 26-052 Nowiny
powiat konecki			
13.	KIS w Końskich	M-GOPS	ul. Armii Krajowej 22 26-200 Końskie
powiat sandomierski			
14.	KIS w Zawichoście	Stowarzyszenie „Spełnić marzenie”	ul. Żeromskiego 50, 27-630 Zawichost
powiat skarżyski			
15.	KIS w Skarżysku Kamiennej	MOPS	ul. Sikorskiego 10 26-110 Skarżysko Kam.
16.	KIS w Suchedniowie	Fundacja „PEStka”	Mostki 1 26-130 Suchedniów
powiat starachowicki			
17.	KIS w Starachowicach	MOPS	ul. Majówka 21a 27-200 Starachowice

Źródło: Dane własne ROPS.

Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2019 roku funkcjonowało **17** klubów integracji społecznej, o **6** placówek więcej w odniesieniu do 2018 roku. **4** placówki prowadzone były przez jednostki samorządu terytorialnego, a **13** przez organizacje pozarządowe. Nowe placówki utworzone w powiecie kieleckim w gminach: Chmielnik, Górno, Morawica oraz Sitkówka-Nowiny. **2** nowe placówki powstały w mieście Kielce, **1** placówka w gminie Suchedniów. Funkcjonowały one w ramach projektu finansowanego ze środków PO WER. Nowe KIS testowały nowy model reintegracji społeczno-zawodowej.

Warsztaty terapii zajęciowej (WTZ) to placówki wyodrębnione organizacyjnie i finansowo, które mają na celu stwarzanie osobom z niepełnosprawnością możliwości uczestniczenia w rehabilitacji społecznej i zawodowej.

Tabela 32. Warsztaty terapii zajęciowej w regionie świętokrzyskim stan w 2019 roku.

Lp.	Placówka	Instytucja prowadząca	Adres
powiat buski			
1.	WTZ w Busku Zdroju	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci	ul. Kościuszki 46 28-100 Busko-Zdrój
2.	WTZ w Gnojnie	Dom Pomocy Społecznej w Gnojnie	Gnojno 118 28-114 Gnojno
3.	WTZ w Piasku Wielkim	Caritas Diecezji Kieleckiej	Piasek Wielki 117 28-136 Nowy Korczyn
powiat jędrzejowski			
4.	WTZ w Jędrzejowie	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Jędrzejowie	ul. Armii Krajowej 11 28-300 Jędrzejów
5.	WTZ w Mnichowie	Dom Pomocy Społecznej	Mnichów 135 28-300 Jędrzejów
powiat kazimierski			
6.	WTZ w Kazimierzy Wielkiej	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "Promyk Nadziei"	ul. Kościuszki 15 28-500 Kazimierza Wielka
miasto Kielce			
7.	WTZ w Kielcach	Domu Pomocy Społecznej im. Św. Brata Alberta	ul. Kryształowa 6 25-705 Kielce
8.	WTZ w Kielcach	DPS Jana Pawła II w Kielcach	ul. Słoneczna 9 25-731 Kielce
powiat kielecki			
9.	WTZ w Zgórsku	Dom Pomocy Społecznej Zgórsko	Zgórsko ul. Szewska 28 26-052 Nowiny
10.	WTZ w Osinach	Stowarzyszenie Pomocy Niepełnosprawnym	Osiny 30 26-015 Pierzchnica
11.	WTZ w Belnie	Stowarzyszenie „Braterskie Serca”	Belno 143 26-050 Zagnańsk
12.	WTZ w Fanisławicach	Wiejskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Intelektualnie i Ruchowo	Fanisławice 22 26-070 Łopuszno
13.	WTZ w Sędku	gmina	Sędek 63 26-025 Łagów
powiat konecki			
14.	WTZ w Końskich	TWRP Wszechnica Konecka	ul. Gimnazjalna 41b 26-200 Końskie
powiat opatowski			
15.	WTZ w Zochcinku	powiat	Zochcinek 42 27-500 Opatów

16.	WTZ w Opatowie	Top Medicus Sp. z o. o.	ul. Szpitalna 4 27-500 Opatów
17.	WTZ w Czekarzewicach Drugich	Stowarzyszenie LGD Powiatu Opatowskiego	Czekarzewice Drugie 125 27-515 Tarłów
18.	WTZ w Bidzinach	Stowarzyszenie „Akademia Pomysłu” w Bidzinach	Bidziny 142, 27-532 Bidziny
19.	WTZ w Sobowie	Dom Pomocy Społecznej w Sobowie	Sobów 117 27-530 Ożarów
powiat ostrowiecki			
20.	WTZ w Ostrowcu Świętokrzyskim	Stowarzyszenie "RAZEM" Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Umysłowo	ul. Rzeczki 18 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski
21.	WTZ w Ostrowcu Świętokrzyskim	Stowarzyszenie "Szansa"	ul. Żabia 31 27-400 Ostrowiec Św.
powiat pińczowski			
22.	WTZ w Pińczowie	Stowarzyszeniu Rozwoju Kulturalno-Gospodarczego Powiatu Pińczowskiego	ul. Polna 48 28-400 Pińczów
powiat sandomierski			
23.	WTZ w Śmiechowicach	gmina	Śmiechowice 99 27-650 Samborzec
24.	WTZ w Sandomierzu	Stowarzyszenie "Tratwa"	ul. Zawichojska 13 27-600 Sandomierz
25.	WTZ w Sandomierzu	Stowarzyszeniu Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Zatrudnieniu, Rehabilitacji i Rewalidacji oraz bezrobotnym i Poszukującym Pracy w Uaktywnieniu Zawodowym "Integracja"	ul. Jakubowskiego 5 27-600 Sandomierz
26.	WTZ w Piotrowicach	gmina	Piotrowice 18 27-630 Zawichost
powiat skarżyski			
27.	WTZ w Skarżysku Kamiennej	Stowarzyszenie Na Rzecz Warsztatów Terapii Zajęciowej "Tęcza"	ul. Równoległa 23 26-110 Skarżysko Kam.
28.	WTZ w Skarżysku Kamiennej	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych	ul. Kościuszki 38 26-110 Skarżysko Kam.
powiat starachowicki			
29.	WTZ w Starachowicach	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Judy Tadeusza	ul. Wiosenna 5 27-200 Starachowice
30.	WTZ w Kałkowie Godowie	Parafia Rzymsko-Katolicka w Kałkowie-Godowie	Kałków – Godów 84a 27-225 Pawłów
powiat staszowski			
31.	WTZ w Połańcu	powiat	ul. Lipowa 20 28-230 Połaniec

powiat włoszczowski			
32.	WTZ w Ostrowie	Caritas Kielecka	Ostrów 57 29-105 Krasocin

Źródło: Dane własne ROPS.

W 2019 roku w województwie świętokrzyskim podobnie jak w 2018 r. funkcjonowały **32** warsztaty terapii zajęciowej, **5** z nich prowadzonych było przez jednostki samorządu terytorialnego, a **27** przez inne podmioty.

Zakłady aktywności zawodowej zatrudniają osoby z niepełnosprawnościami ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności poprzez prowadzenie rehabilitacji zawodowej i społecznej, przygotowywanie do samodzielnego i niezależnego życia, adekwatnego do możliwości psychomotorycznych oraz znalezienie odpowiedniego zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

Tabela 33. Zakłady aktywności zawodowej w regionie świętokrzyskim w 2019 roku.

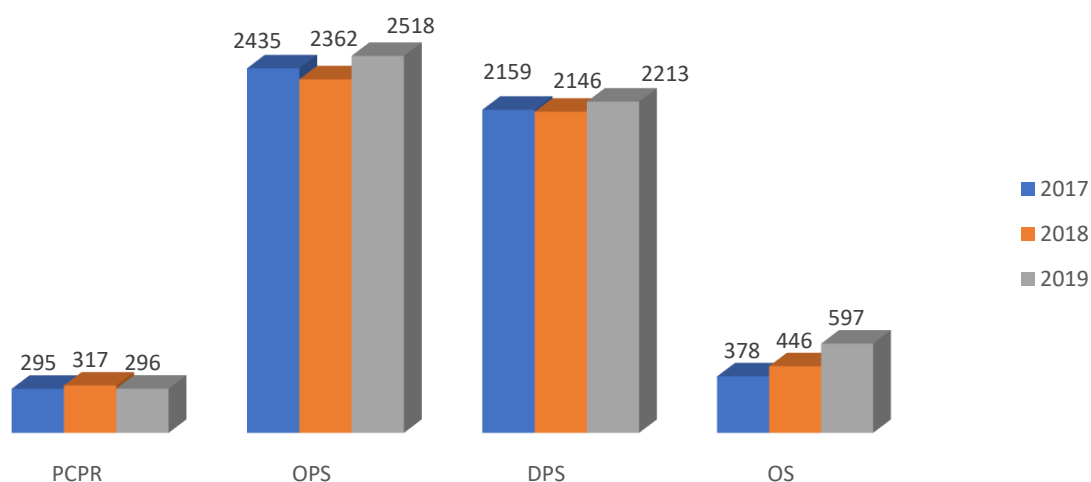
Lp.	Placówka	Instytucja prowadząca	Adres	Liczba pracowników
powiat starachowicki				
1.	ZAZ Filia w Stykowie	jednostka organizacyjna Starostwa Powiatu Starachowickiego	Kalków Godów 84a 27-225 Pawłów	52
powiat konecki				
2.	ZAZ w Końskich	Polski Związek Niewidomych – Okręg Świętokrzyski – w Kielcach	ul. Krzywa 1 26-200 Końskie	43
miasto Kielce				
3.	ZAZ w Kielcach	Caritas Diecezji Kieleckiej	ul. Wesola 52a 25-363 Kielce	52
4.	ZAZ w Kielcach	Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie	ul. Olszewskiego 21 25-663 Kielce (Kielecki Park Technologiczny)	46

Źródło: Dane własne ROPS na podstawie CAS.

W województwie funkcjonowały **4** zakłady aktywności zawodowej, w tym **1** prowadzony przez jednostkę samorządu terytorialnego, pozostałe **3** placówki przez organizacje pozarządowe. W zajęciach oferowanych przez placówki uczestniczyły **193** osoby.

VI. KADRA JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH POMOCY SPOŁECZNEJ

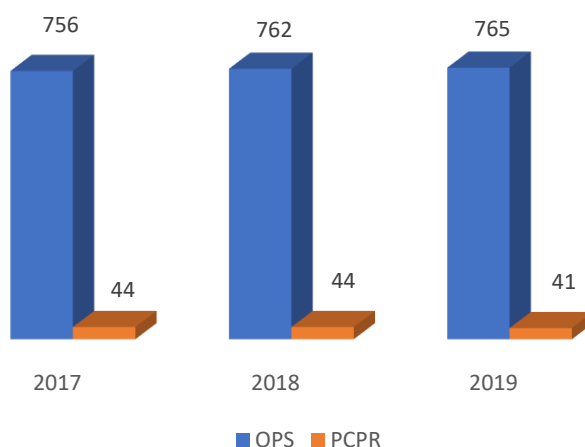
Kadrę jednostek organizacyjnych pomocy społecznej stanowią pracownicy zatrudnieni w gminnych ośrodkach pomocy społecznej, miejsko-gminnych ośrodkach pomocy społecznej, miejskich ośrodkach pomocy społecznej, miejskim ośrodku pomocy rodzinie, powiatowych centrach pomocy rodzinie oraz domach pomocy społecznej, placówkach specjalistycznego poradnictwa, ośrodkach interwencji kryzysowej i ośrodkach wsparcia.

Wykres 31. Liczba pracowników - ogółem zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej na przestrzeni lat 2017-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań resortowych MRPiPS-03R.

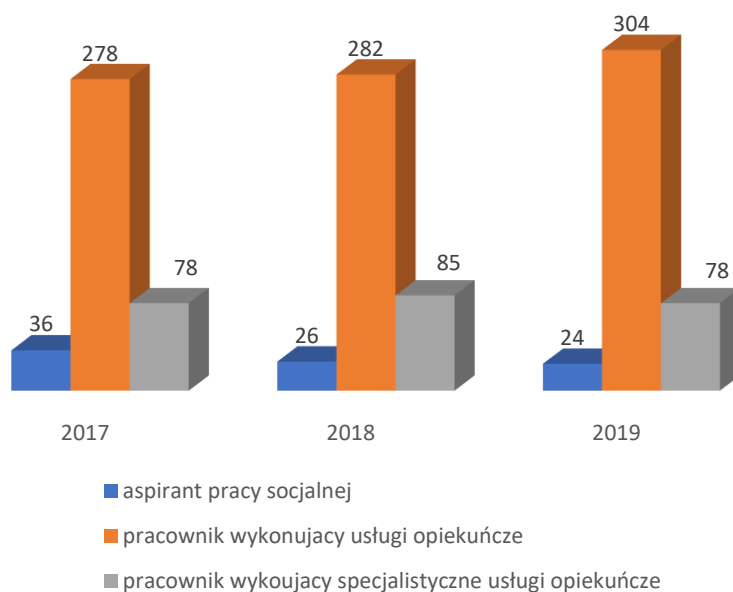
W 2019 roku obserwujemy wzrost zatrudnienia w ośrodkach pomocy społecznej, domach pomocy społecznej oraz ośrodkach wsparcia. W przypadku powiatowych centrów pomocy rodzinie liczba osób zatrudnionych zmniejszyła się powracając do poziomu z 2017 r.

Wykres 32. Liczba pracowników socjalnych - zatrudnionych w OPS i PCPR w latach 2017-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań resortowych MRPiPS-03R.

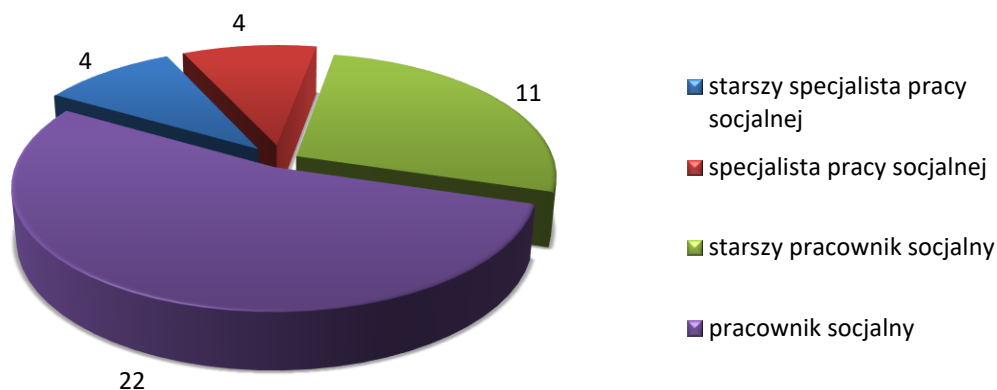
Kluczowym zawodem w systemie pomocy społecznej jest zawód pracownika socjalnego. Na przestrzeni ostatnich trzech lat obserwujemy nieznaczny wzrost zatrudnienia pracowników socjalnych w ośrodkach pomocy społecznej oraz minimalne zmniejszenie się stanu zatrudnienia w powiatowych centrach pomocy rodzinie.

Wykres 33. Liczba aspirantów pracy socjalnej, pracowników świadczących usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze - ogółem zatrudnionych w OPS na w latach 2017-2019.

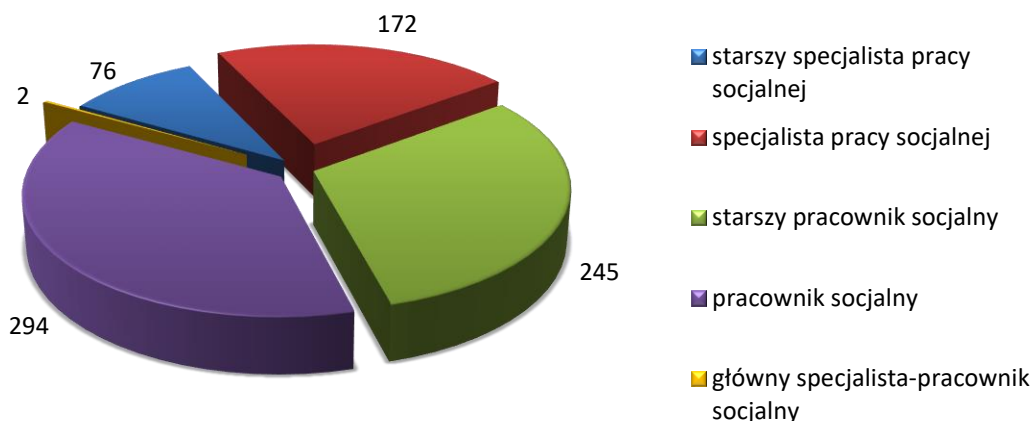
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań resortowych MRPiPS-03R.

Obecnie odnotowuje się spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej, jednakże w strukturze beneficjentów można zaobserwować wzrost osób w wieku poprodukcyjnym. Obserwuje się też zmianę w zakresie powodów przyznawania pomocy społecznej tj. coraz częściej są to niepełnosprawność oraz długotrwała i ciężka choroba. W związku z powyższym rośnie zapotrzebowanie na świadczenie usług opiekuńczych. Na przestrzeni ostatnich trzech lat obserwuje się wzrost liczby pracowników świadczących usługi opiekuńcze oraz utrzymujący się niemal na tym samym poziomie udział pracowników wykonujących specjalistyczne usługi opiekuńcze. Na podstawie dostępnych danych nie można jednoznacznie stwierdzić w jakim stopniu zaspokojone jest zapotrzebowanie na pracowników świadczących tego typu usługi.

Wykres 34. Pracownicy socjalni w PCPR według poszczególnych stopni - stan na 2019r.

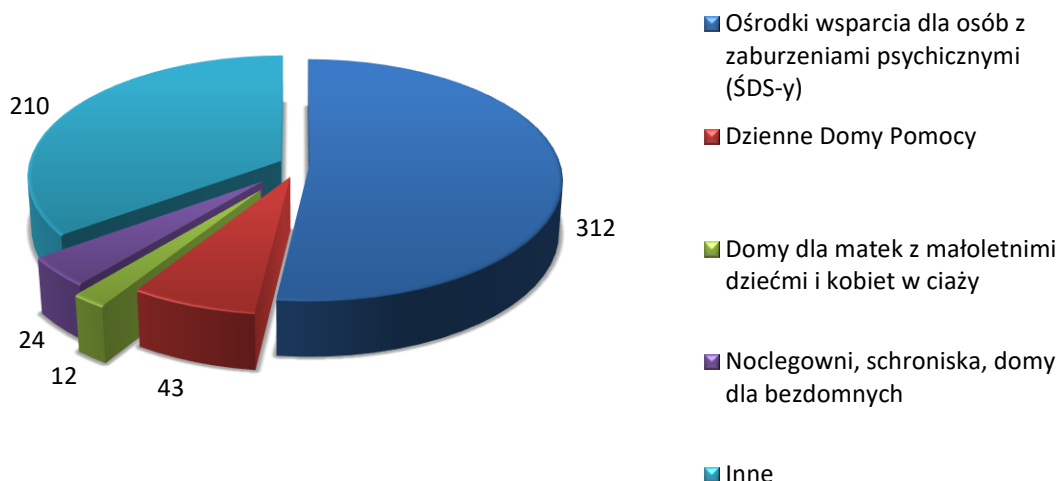
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań resortowych MRPiPS-03R.

Wykres 35. Pracownicy socjalni w OPS według poszczególnych stopni - stan na 2019r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań resortowych MRPiPS-03R.

W strukturze pracowników socjalnych zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej oraz powiatowych centrach pomocy rodzinie większość zaszeregowanych pracowników jest na najniższym stopniu tj. pracownika socjalnego. Najmniejsza liczba zatrudnionych zajmuje stanowisko starszego specjalisty pracy socjalnej.

Wykres 36. Zatrudnienie w ośrodkach wsparcia wg. poszczególnych typów placówek – stan na 2019r.

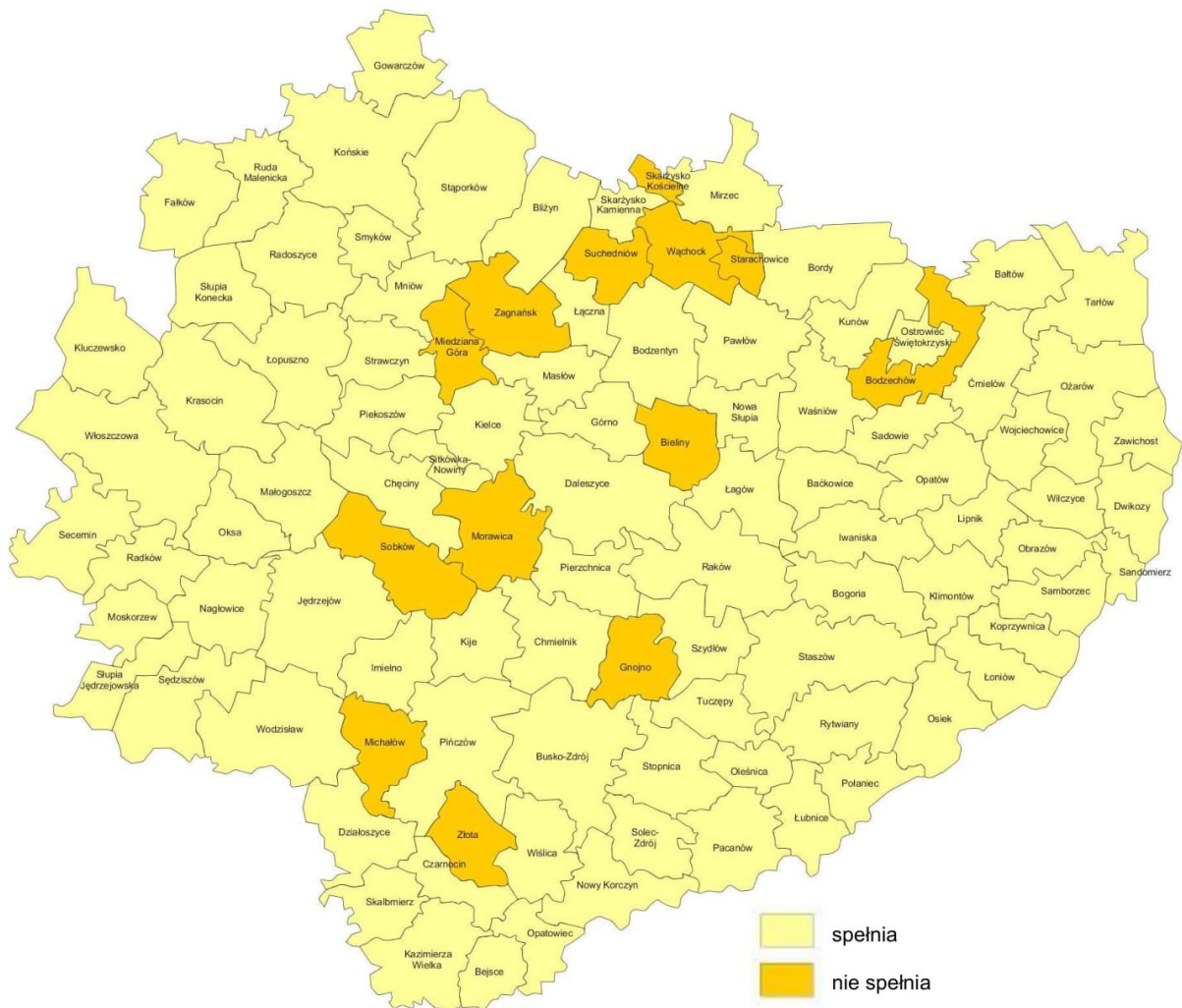
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań resortowych MRPiPS-03R.

W przypadku jednostek organizacyjnych pomocy społecznej jakim są ośrodki wsparcia najwięcej osób zatrudnionych jest w środowiskowych domach samopomocy.

Ustawa o pomocy społecznej obliguje ośrodki pomocy społecznej do zatrudnienia nie mniej niż 3 pracowników socjalnych „proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących”.

W 2019 roku, na terenie województwa świętokrzyskiego, **13 ośrodków pomocy społecznej nie spełniało** ustawowego wskaźnika zatrudnienia minimalnej liczby pracowników socjalnych: Bieliny, Bodzechów, Gnojno, Michałów, Miedziana Góra, Morawica, Skarżysko Kościelne, Sobków, Starachowice, Suchedniów, Wąchock, Zagnańsk oraz Złota.

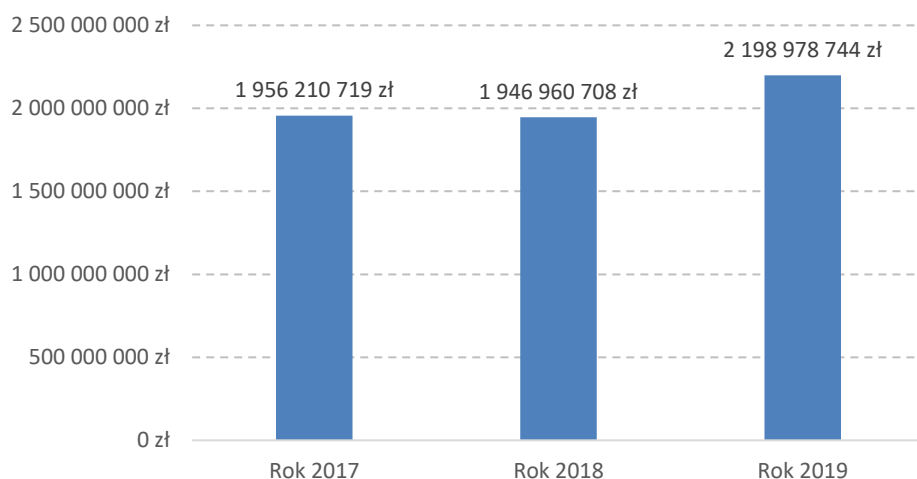
Mapa 35. OPS, które w 2019 roku nie spełniają ustawowego wskaźnika I - 1 pracownik na 2000 mieszkańców lub wskaźnika II - 1 pracownik na 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań resortowych MRPiPS -03R.

VII. ŚRODKI FINANSOWE NA WYDATKI W POMOCY SPOŁECZNEJ I W INNYCH OBSZARACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W BUDŻECIE JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

W poniższym rozdziale wyszczególnione zostały wszystkie poniesione wydatki przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej związane z wykonywaniem zadań własnych i zleconych w obszarze udzielanej pomocy i wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, form wsparcia, programów i projektów według klasyfikacji budżetowej. Uwzględnione zostały wszystkie środki bez względu na źródło pochodzenia, zarówno środki budżetu państwa, jak i środki własne jednostek samorządu terytorialnego, w tym także środki pochodzące z Unii Europejskiej.

Wykres 37. Środki finansowe przeznaczone na zadania własne i zadania zlecone (w zł).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

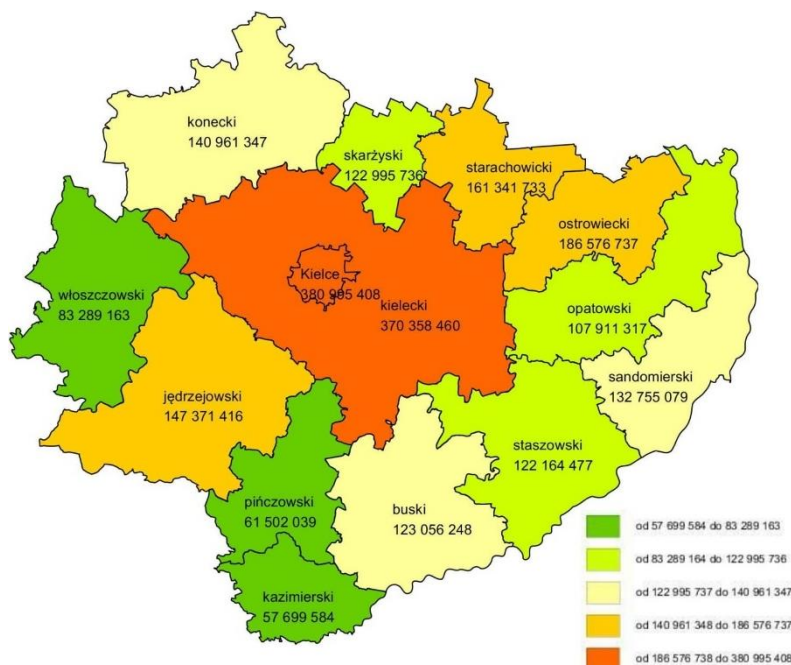
Wydatki ogółem poniesione przez samorządy powiatowe oraz gminne związane z realizacją zadań w ramach polityki społecznej w województwie świętokrzyskim w 2019 roku oszacowano na poziomie **2 198 978 744 zł** i jest to **więcej 12,9%** w porównaniu do 2018 roku.

Środki finansowe na realizację zadań własnych i zleconych pomocy społecznej wydatkowane w ramach następujących działów klasyfikacji budżetowej:

- 851 - Ochrona zdrowia;
- 852 - Pomoc Społeczna;
- 853 - Pozostałe działania w zakresie polityki społecznej;
- 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza;
- 854 - Rodzina.

W 2019 roku **86%** kwoty wydatkowanej w zakresie wybranych zadań w obszarach pomocy społecznej i polityki społecznej znajdowało się w budżetach OPS i PCPR.

Mapa 36. Wysokość środków (w zł) finansowych przeznaczonych na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w ujęciu powiatowym w 2019r.

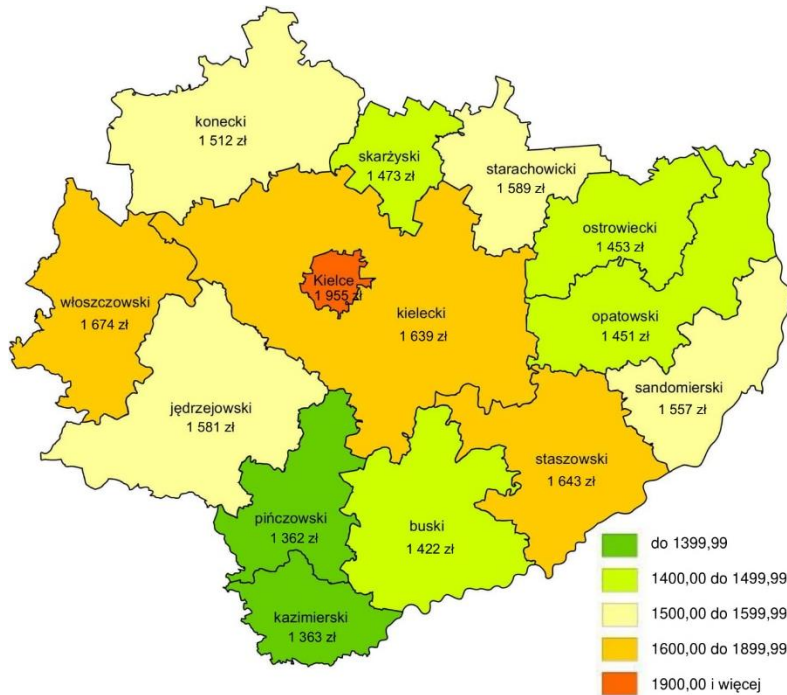

Źródło: Sprawozdanie OZPS.

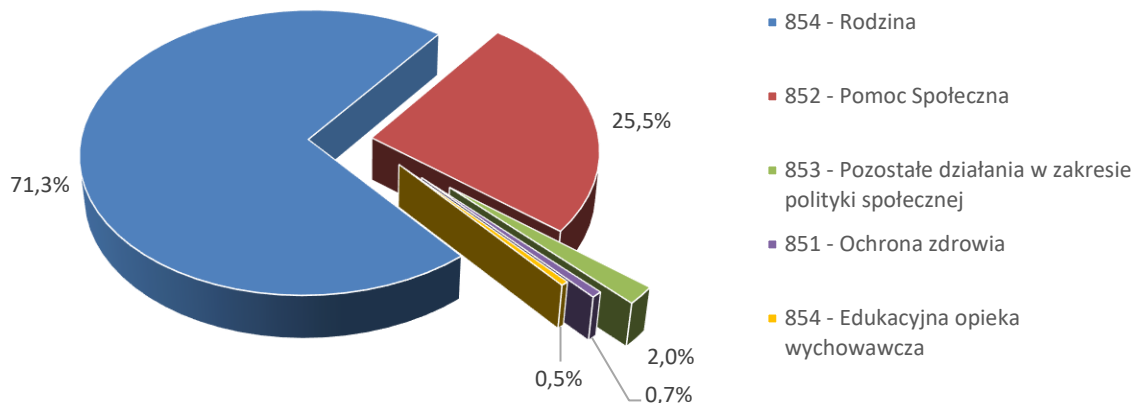
Mapa przedstawia kwoty wydatkowanych środków pieniężnych przez samorządy (gminy oraz powiaty) na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej i polityki społecznej zagregowane według powiatów. Wysokość środków przeznaczonych na zadania realizowane w obszarze polityki społecznej w sposób naturalny koreluje z liczbą mieszkańców poszczególnych powiatów. W 2019 roku najwięcej środków przeznaczyło miasto Kielce - **380 995 408 zł**, na kolejnym miejscu powiat kielecki z kwotą **370 358 460 zł**. Najmniej na politykę społeczną wydatkowano w powiatach: kazimierskim **57 699 584 zł**, pińczowskim **61 502 039 zł** oraz włoszczowskim **83 289 163 zł**.

Na potrzeby niniejszej analizy dokonano przeliczenia wysokości środków przeznaczonych na zadania realizowane w obszarze polityki społecznej na jednego mieszkańca. Największą kwotę odnotowano w mieście Kielce **1 955 zł** na osobę, natomiast najmniejszą w powiatach kazimierskim **1 363 zł** oraz pińczowskim **1 362 zł**. Średnia wartość dla województwa świętokrzyskiego przypadająca na jednego mieszkańca w 2019 roku wyniosła **1 613 zł**.

Mapa 37. Wysokość środków (w zł) finansowych przeznaczonych na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej przypadająca na jednego mieszkańca w ujęciu powiatowym w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

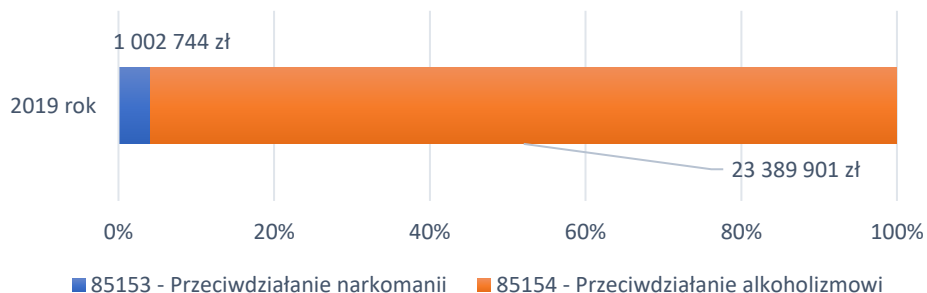
Wykres 38. Struktura wydatków w obszarze polityki społecznej w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Ochrona zdrowia

Środki finansowe na wydatki z pomocy społecznej w dziale „851 - Ochrona zdrowia” dotyczą przeciwdziałania narkomanii oraz przeciwdziałania alkoholizmowi. 12,6% kwoty wydatkowanej na ochronę zdrowia znajdowało się w budżetach OPS i PCPR. W 2019 roku na realizację tych zadań samorządy wydatkowały 24 392 645 zł, z czego 96% stanowią koszty przeznaczone na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi.

W 2019 roku kwota wydatkowana na przeciwdziałanie alkoholizmowi wynosiła **23 389 901 zł**, co w porównaniu do 2018 roku stanowiło wzrost o **9 358 948 zł (66,7%)**.

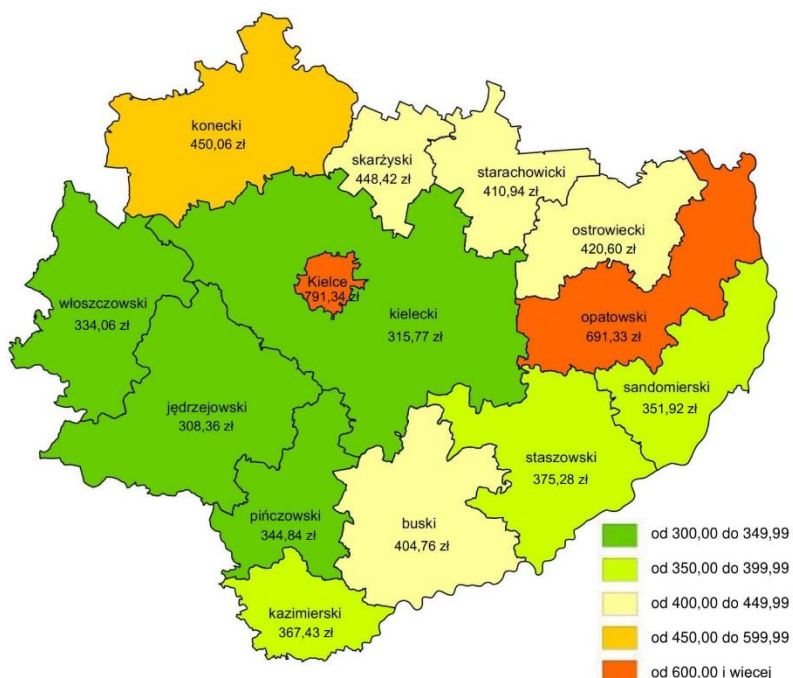
Wykres 39. Struktura wydatków w dziale „851 - Ochrona zdrowia” w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Pomoc społeczna

W 2019 roku w ramach działu „852 - Pomoc społeczna” wydatkowano łącznie **558 848 585 zł** - jest to więcej o **5,7%** w porównaniu do 2018 roku. **69,2 %** kwoty wydatkowanej w znajdowało się w budżetach OPS i PCPR. Na potrzeby analizy dokonano porównania wydatków na pomoc społeczną średnio na jednego mieszkańca zagregowaną do powiatów.

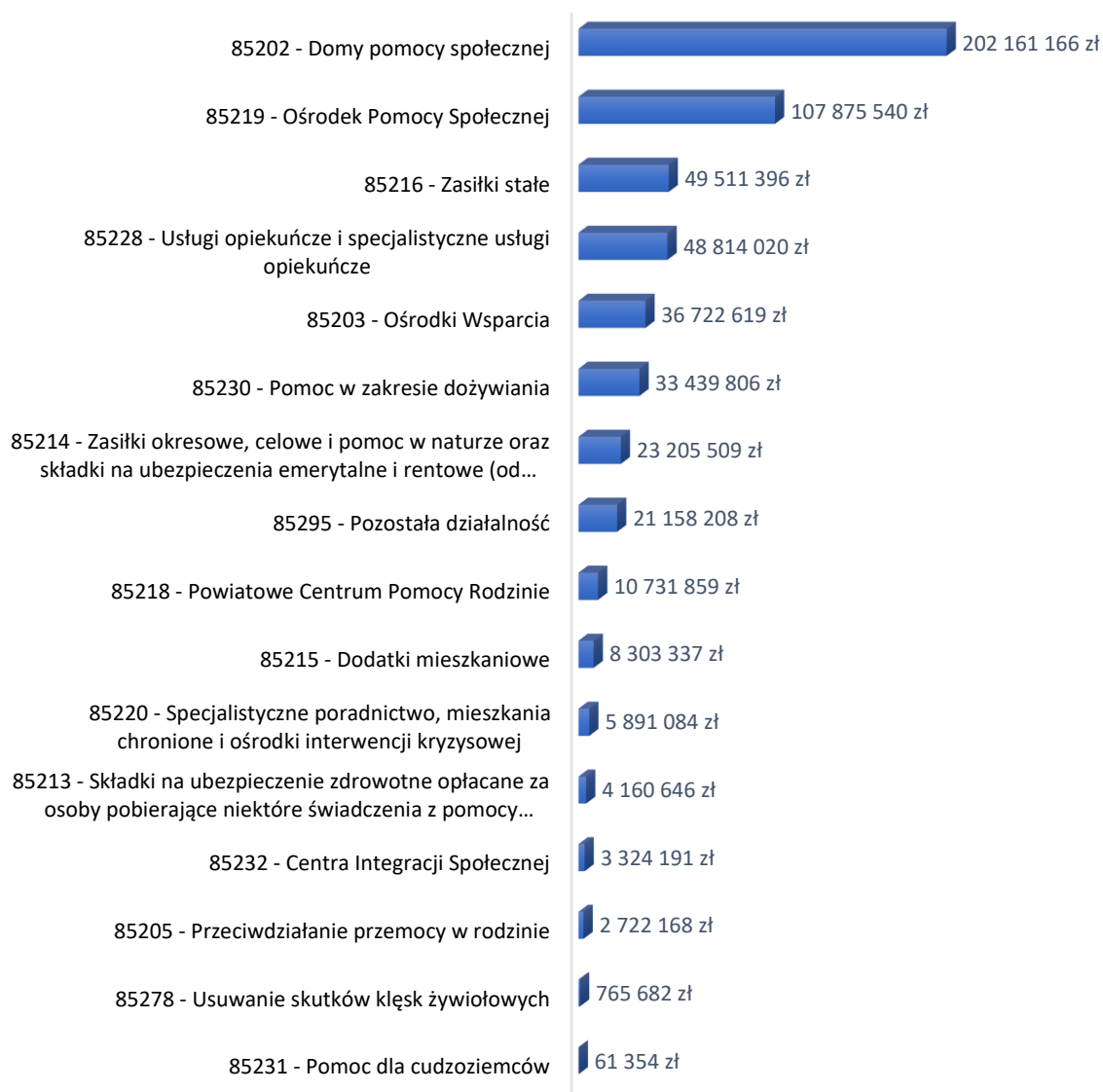
Mapa 38. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej w dziale 852 – Pomoc Społeczna przypadająca na 1 mieszkańca w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Największą kwotę wydatkowaną na pomoc społeczną odnotowano w mieście Kielce **791,34 zł** na osobę oraz w powiecie opatowskim **691,33 zł**, natomiast najmniejszą kwotę wykazano w powiecie jędrzejowskim **308,36 zł**.

Średnia wartość wydatkowana na pomoc społeczną przypadająca na jednego mieszkańca województwa świętokrzyskiego w 2019 roku wyniosła **496,96 zł**.

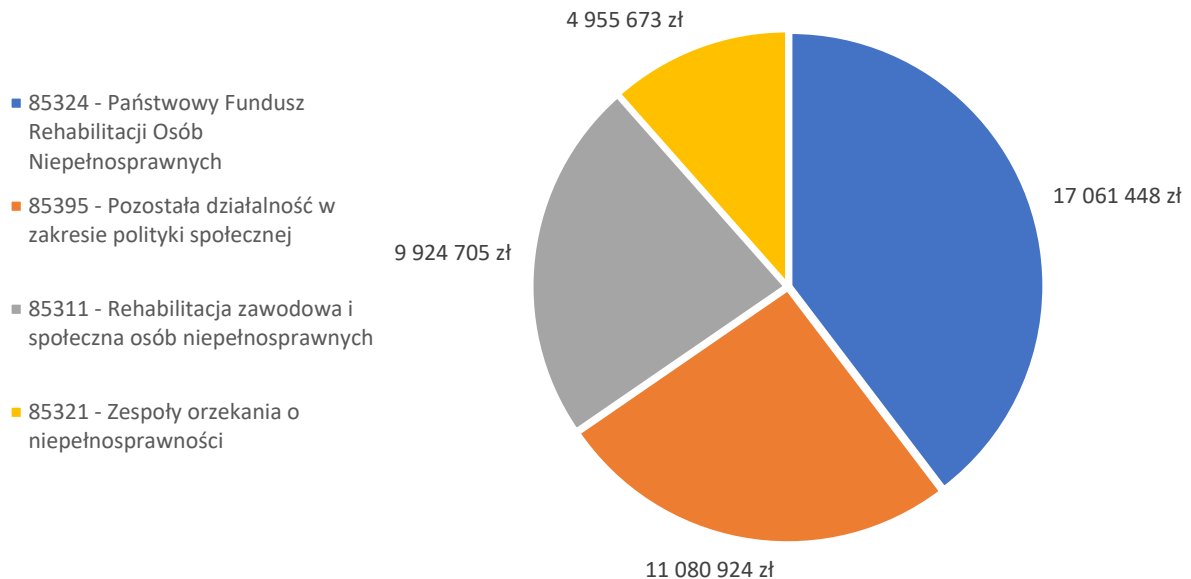
Wykres 40. Wydatki w 2019 roku w ramach działu „852- Pomoc społeczna” (zł).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

W dziale „**Pomoc Społeczna**” największe wydatki w wysokości **202 161 166 zł** generowane były w ramach rozdziału „85202 – Domy pomocy społecznej”. W tej grupie nastąpił **6,5%** wzrost (o **12 276 626 zł**) w porównaniu do roku ubiegłego. Najmniejsze środki finansowe w wysokości: **61 354 zł** wydatkowane były na pomoc dla cudzoziemców, podobnie w poprzednim okresie sprawozdawczym.

Pozostałe działania w zakresie polityki społecznej

Suma wydatków w dziale „853 - Pozostałe działania w zakresie polityki społecznej” wyniosła **43 022 750 zł**, co stanowi wzrost o **12,3%** w porównaniu do 2018 roku. Struktura wszystkich wydatków na zadania w ramach tego działu przedstawiona została na poniższym wykresie.

Wykres 41. Wydatki w dziale „853 - Pozostała działalność w zakresie pomocy społecznej” w 2019 roku.

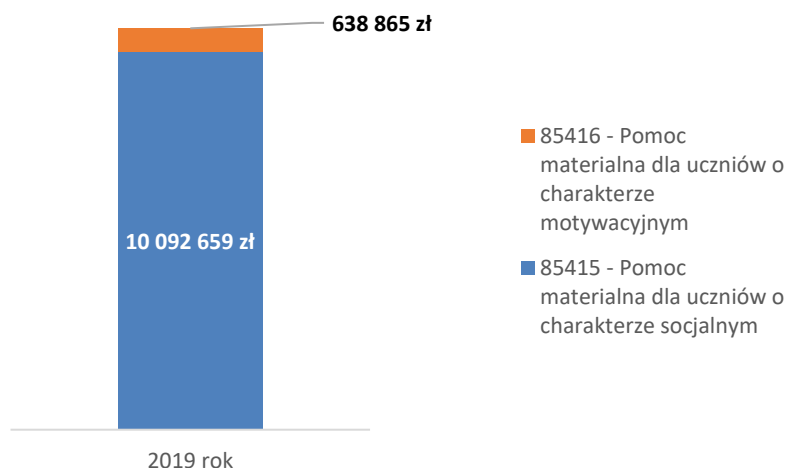
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Poniesione wydatki w tym dziale stanowią **2%** ogółu środków finansowych przeznaczonych na wydatki w obszarach polityki społecznej w budżecie jednostek samorządu terytorialnego. **50%** kwoty wydatkowanej w ramach działu „853 – Pozostałe działania w zakresie polityki społecznej” znajdowało się w budżetach OPS i PCPR.

Najwięcej środków wydatkowanych było w rozdziale Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – **17 061 448 zł**, następnie: pozostała działalność w zakresie polityki społecznej – **11 080 924 zł**, rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych – **7 350 218 zł** oraz zespoły orzekania o niepełnosprawności – **4 318 422 zł**.

Edukacyjna opieka wychowawcza

Na realizację zadań w dziale „854 – Edukacyjna opieka wychowawcza” w 2019 roku samorządy wydatkowały kwotę **10 731 524 zł**, o **9,8%** większą w odniesieniu do 2018 roku.

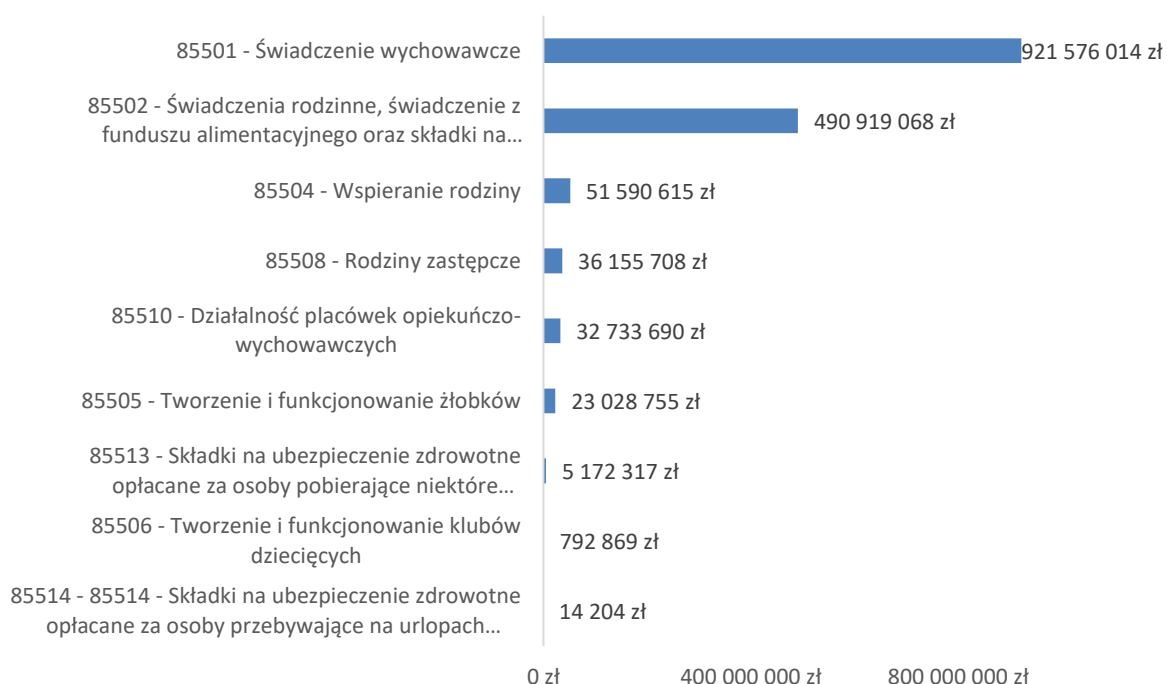
Wykres 42. Wydatki w 2019 roku w ramach działu „854 – Edukacyjna opieka”.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Środki te przeznaczone zostały na pomoc materialną dla uczniów o charakterze socjalnym (**10 092 659 zł**) oraz motywacyjnym (**638 865 zł**). **27,8%** kwoty wydatkowanej w ramach działu „**854 – Edukacyjna opieka wychowawcza**” znajdowało się w budżetach OPS i PCPR.

Rodzina

W ramach działu „**855 - Rodzina**” łącznie w 2019 roku wydatkowano **1 561 983 240 zł**, w porównaniu do 2018 roku odnotowano **16,2% wzrost**. **93,8%** kwoty wydatkowanej w ramach działu „**855 – Rodzina**” znajdowało się w budżetach OPS i PCPR.

Wykres 43. Wydatki w 2019 roku w ramach działu „855- Rodzina” (w zł).

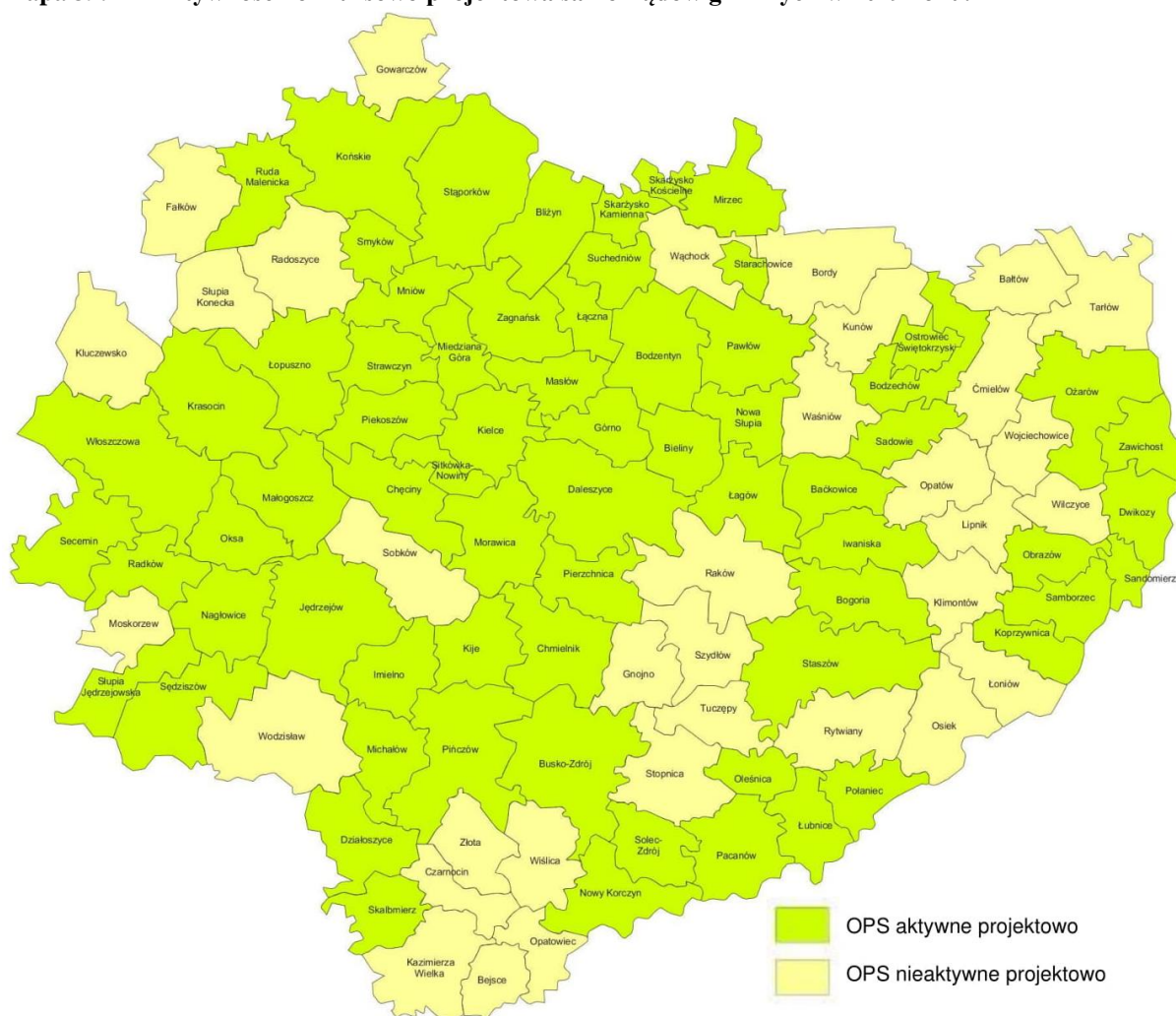
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

W dziale „Rodzina” największe wydatki w wysokości **921 576 014 zł** wiążą się ze świadczeniem wychowawczym, w porównaniu do roku ubiegłego zanotowano wzrost wolumenu wypłaconych świadczeń o **197 719 571 zł**. Następnie w rozdziale 85502 – świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego, zanotowano wydatki w wysokości **490 919 068 zł**, co stanowi wzrost w porównaniu do roku ubiegłego o **4 879 426 zł**. Najmniejsze środki finansowe w roku 2019 wydatkowane były w kwocie **14 204 zł** na dział 85514, który obejmuje: składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby przebywające na urloпах wychowawczych, za osoby zatrudnione jako nianie oraz za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem

VIII. AKTYWNOŚĆ PROJEKTOWO - KONKURSOWA ORAZ WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI W OBSZARZE POMOCY SPOŁECZNEJ

Aktywność projektowo-konkursowa samorządów powiatowych i gminnych polega na realizacji projektów finansowanych ze środków zewnętrznych np.: Europejskiego Funduszu Społecznego, udziale w konkursach ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej oraz na realizacji programów osłonowych. Na podstawie danych oceny zasobów pomocy społecznej określono, które gminy oraz powiaty wykazały się aktywnością w zakresie pozyskiwania środków na realizację projektów w obszarze pomocy społecznej. Na podstawie sprawozdań określono, które samorządy zlecały do realizacji zadania z obszaru pomocy społecznej organizacjom pozarządowym.

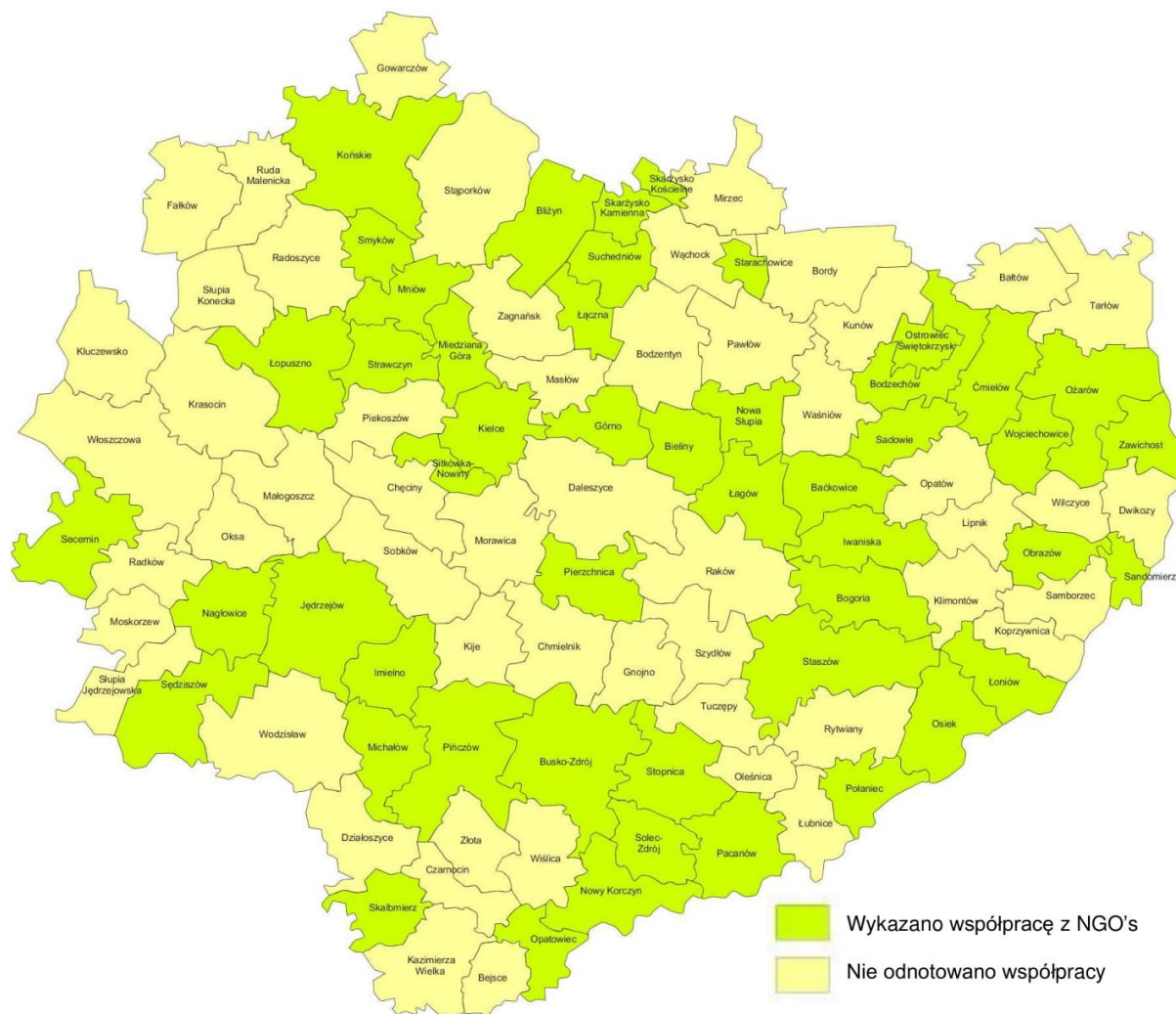
Mapa 39. Aktywność konkursowo projektowa samorządów gminnych w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Odnotowano wzrost aktywności projektowo-konkursowej samorządów gminnych. W 2019 roku **68** jednostek gminnych wykazało aktywność w przedmiotowym zakresie, w 2018 roku projekty realizowały **54** samorzady gminne. W 2019 roku **100%** samorządów powiatowych wykazało aktywność w tym zakresie, dla porównania w 2018 roku aktywność deklarowało **11** jednostek.

Mapa 40. Samorzady gminne zlecające zadania z pomocy społecznej organizacjom pozarządowym w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Wzrosła o **40%** liczba samorządów gminnych, które wykazały się współpracą z organizacjami pozarządowymi w obszarze pomocy społecznej. W 2019 roku w województwie świętokrzyskim **49** gmin deklarowało zlecenie zadań, w 2018 roku było to **35** gmin.

Mapa 41. Zlecanie zadań z pomocy społecznej organizacjom pozarządowym przez samorzady powiatowe w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2019 roku w województwie świętokrzyskim **9** samorządów powiatowych deklарowało współpracę z organizacjami pozarządowymi w przedmiotowym zakresie, co stanowiło **64%** powiatów.

IX. WNIOSKI I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE REALIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I SPOŁECZNA

Demografia:

- W 2019 roku odnotowany został spadek ludności zamieszkującej województwo świętokrzyskie o **7 585** mieszkańców w odniesieniu do 2018 roku. Największe ubytki ludności odnotowano w powiecie ostrowieckim (**1 163**) oraz mieście Kielce (**922**). Następnie duży spadek ludności odnotowano w powiatach: skarżyskim (**826**) starachowickim (**801**), koneckim (**790**). Najmniejszy spadek populacji zanotowały powiaty kazimierski (**232**) oraz włoszczowski (**277**). Jedynym powiatem który odnotował wzrost liczby mieszkańców był powiat kielecki. W powiecie kieleckim na przestrzeni roku liczba ludności wzrosła o **565** osób.
- Sytuacja demograficzna województwa świętokrzyskiego kształtuje się bardzo niekorzystnie. Świętokrzyskie jest województwem, w którym udział osób w wieku poprodukcyjnym w populacji jest jednym z najwyższych w kraju. Jest to spowodowane głównie dwoma czynnikami: niską dzietnością i wydłużaniem się przeciętnej długości życia. Drastyczne pogłębienie niekorzystnych zmian w kolejnych dekadach przewiduje prognoza demograficzna do 2050 roku.
- W grupie osób w wieku poprodukcyjnym mamy do czynienia ze zjawiskiem feminizacji starości tj. zdecydowanej przewagi kobiet w populacji osób w wieku poprodukcyjnym.

Rynek pracy:

- Kolejny rok z rzędu odnotowywana jest poprawa na rynku pracy. Stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim na 31 grudnia 2019 roku ukształtowała się na poziomie **7,9%**. Była wyższa o **2,7%** od stopy bezrobocia odnotowanej w tym okresie w Polsce (**5,2%**).
- W regionie utrzymuje się znaczne zróżnicowanie terytorialne natężenia stopy bezrobocia. Relatywnie najlepszą sytuację na rynku pracy odnotowuje się w powiecie buskim, gdzie w szczególności mamy do czynienia z rozwojem sektora uzdrowiskowego oraz w stolicy województwa tj. w mieście Kielce, największej aglomeracji regionu. Najgorsza sytuacja na rynku pracy występuje w powiecie

skarżyskim oraz opatowskim. Analiza danych jednoznacznie pokazuje, iż w powiatach położonych w północnej części regionu notowane są zdecydowanie wyższe wskaźniki bezrobocia, niż w przypadku powiatów południowych. W części północnej mamy do czynienia z miastami tracącymi swoje funkcje społeczno-gospodarcze (Końskie, Skarżysko-Kamienna, Starachowice, Ostrowiec Świętokrzyski).

Infrastruktura społeczna:

- Odnotowano mniej o **3,9%** mieszkań komunalnych w zasobach gmin.
- Odnotowano wzrost liczby mieszkań socjalnych o **1,8%** w odniesieniu do 2018 roku. Według stanu na 31 grudnia 2019 roku liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne wyniosła **2 311** osób i była mniejsza o **2,9%**.
- W 2019 roku na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonowało **66** podmiotów świadczących opiekę nad dziećmi do lat 3 tj.: żłobki, oddziały żłobkowe, kluby dziecięce (publiczne i niepubliczne).
- Liczba dzieci w żłobkach w 2019 roku wynosiła **2 603** i zwiększyła się o **16,7%** - w odniesieniu do 2018 roku.
- Liczba przedszkoli w 2019 roku wyniosła **472**, dysponowały łączną liczbą miejsc wynoszącą **30 040**.
- W 2019 roku łączna liczba świetlic i klubów uznawanych jako kluby seniora, wynosiła **180** placówek, o **30,4%** więcej w odniesieniu do 2018 roku, **45,2%** wzrost w stosunku do 2017 roku.
- Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2019 roku funkcjonowało **8** hospicjów w powiatach: buskim (**1**), jędrzejowskim (**1**), koneckim (**1**), ostrowieckim (**1**), starachowickim (**1**), staszowskim (**1**), włoszczowskim (**1**) oraz mieście Kielce (**1**).

KORZYSTAJĄCY Z POMOCY I WSPARCIA

- Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia była najmniejsza i po raz pierwszy spadła poniżej 100 tys. wynosząc **98 198** osób.
- Najczęstsze powody przyznawania pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim to: długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, ubóstwo oraz niepełnosprawność.
- W 2019 roku średnia wartość wskaźnika deprivacji lokalnej (liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców) dla województwa wyniosła

64,75 i była mniejsza o **7,39%** w odniesieniu do 2018 roku, gdzie wskaźnik deprivacji lokalnej wynosił **71,14**.

- Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej (na 1000 mieszkańców) odnotowano w powiatach: sandomierskim (**89,47**), staszowskim (**85,36**), i koneckim (**76,37**).
- Gminy, w których ww. wskaźnik osiąga najwyższe wartości to: Gnojno (**176,77**), Raków (**175,16**), Słupia (konecka) (**174,28**), Imielno (**158,97**), Łubnice (**149,42**), Łoniów (**147,72**), Klimontów (**144,97**), Bogoria (**139,43**), Bieliny (**127,66**), Pacanów (**119,18**).
- W 2019 roku procentowy udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców wyniósł **58,6%** i był większy o **0,2%** w odniesieniu do 2018 roku. Ponad **50%** wszystkich beneficjentów pomocy społecznej to osoby długotrwale z niej korzystające.
- Wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej (liczba osób, które otrzymały świadczenie pieniężne z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców) mówiący o skali osób, których dochód uprawnia ich do korzystania ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej tzw. próg interwencji socjalnej, wyniósł dla województwa **44,03** i był niższy w stosunku do roku 2018.

Wysokie wartości wskaźnika pogłębionej deprivacji materialnej odnotowano w **7** gminach: Łoniów (**134,01**), Bogoria (**121,38**), Gnojno (**114,57**), Kije (**106,83**), Imielno (**101,73**), Wilczyce (**92,85**), oraz Słupia (konecka) (**86,54**).

Niskie wartości omawianego wskaźnika nie przekraczające **22,99** odnotowano w gminach: Złota (**11,48**), Opatowiec (**14,93**), Ostrowiec Świętokrzyski (**18,11**), Krasocin (**20,46**) oraz Włoszczowa (**22,35**).

- W 2019 roku 51 % osób korzystających z pomocy społecznej to beneficjenci w wieku produkcyjnym, 29% w wieku przedprodukcyjnym, a 21% w wieku poprodukcyjnym.
- Odnotowano wzrost gospodarstw jednoosobowych emerytów i rencistów korzystających z pomocy społecznej. Świadczy to o pogłębianiu się zjawiska tzw. singularyzacji starości oraz pogłębiającym się zjawisku deprivacji potrzeb seniorów.
- Na przestrzeni lat 2016-2019 obserwujemy trend rosnący w zakresie liczby osób objętych usługami opiekuńczymi. W 2019 roku z usług opiekuńczych ogółem skorzystało **4 402** osób, tj. o **4,2%** więcej niż w 2018 roku. Wysokość wolumenu kwoty

na świadczenia opiekuńcze w 2019 roku wyniósł **38 195 776** zł, w odniesieniu do 2018 roku odnotowano wzrost o **6,7%**.

- Na przestrzeni lat 2016-2019 obserwuje się wzrost liczby osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, a także wzrost liczby świadczeń i wolumenu kwoty świadczeń przeznaczonych na realizację tego typu usługi. W 2019 roku odnotowano **6,4%** wzrost liczby osób korzystających z tego typu świadczeń, wzrost kwoty świadczeń w 2019 roku wyniósł **16%** w odniesieniu do 2018 roku.
- W 2019 roku odnotowano zmniejszenie się liczby rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego, w porównaniu do 2018 roku odpowiednio o **50%** oraz o **32,6%**.
- W 2019 roku odnotowano spadek o **20,2%** liczby rodzin objętych pracą socjalną w stosunku do 2018 roku.
- Liczba rodzin objętych interwencją kryzysową w 2019 roku była wyższa o **12,1%** w stosunku do 2018 roku.
- W 2019 roku w odniesieniu do 2018 roku odnotowano mniejszą liczbę zawartych kontraktów socjalnych zawieranych w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej. Zwiększyła się liczba kontraktów socjalnych dotyczących osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy.
- W 2019 roku odnotowano wzrost liczby osób objętych programem korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy o **1,5%** w odniesieniu do 2018 roku.

Wsparcie rodziny i piecza zastępcza:

- Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem na dzień 31 grudnia 2019 roku wynosiła **692** i wzrosła o **15** rodzin w odniesieniu do 2018 roku.
- W 2019 roku (stan na 31 grudnia) funkcjonowało **280** rodzin zastępczych niezawodowych; w odniesieniu do 2018 roku jest to więcej o **3** rodziny.
- W 2019 roku w regionie funkcjonowało o **1** rodzinę zastępczą zawodową mniej niż w roku 2018. Wśród zawodowych rodzin zastępczych w 2019 roku funkcjonowało **14** rodzin zastępczych zawodowych, **5** rodzin zastępczych specjalistycznych oraz **9** rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego. Niepokojący jest fakt, iż na przestrzeni ostatnich trzech lat utrzymuje się trend spadkowy w zakresie rodzin zastępczych zawodowych.
- Liczba rodzinnych domów dziecka w 2019 roku wyniosła **13**, jest to o **1** tego typu placówkę mniej w porównaniu do roku poprzedniego.

Wsparcie osób z niepełnosprawnościami:

- Kwota dofinansowania z PFRON i środków własnych powiatów skierowana na rehabilitację społeczną i zawodową osób z niepełnosprawnościami w 2019 roku wyniosła **38 795 648 zł** i była większa o **11,7%** w odniesieniu do 2018 roku.
- Odnotowano wzrost liczby osób objętych wsparciem w ramach likwidacji barier architektonicznych i w komunikowaniu się o **10,3%**.
- W 2019 roku nastąpił wzrost liczby osób, które uzyskały pomoc w zakresie dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych o **4%** w odniesieniu do 2018 roku.
- W 2019 roku liczba osób, które uzyskały pomoc na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny wyniosła **6 447**, w stosunku do 2018 roku wzrosła o **19%**.
- Odnotowano **11%** wzrost liczby świadczeń w programie „AKTYWNY SAMORZĄD”, zwiększyła się wartość dofinansowania ww. Programu o **43,8%**.

INNE RODZAJE POMOCY I WSPARCIA

- W 2019 roku ze świadczenia wychowawczego (500+) skorzystało **74 991** rodzin (jest to średnia liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego w okresie od stycznia do czerwca tj. w okresie, w którym obowiązywało kryterium dochodowe przy ubieganiu się o świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko) na ogólną kwotę **909 469 265 zł**.
- Zdecydowanie najwięcej rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego odnotowano w powiecie kieleckim (**15 779**) oraz mieście Kielce (**10 550**). Najmniejsza liczba rodzin pobierających świadczenie z Programu „Rodzina 500+” zamieszkuje w powiatach: kazimierskim (**2 256**), pińczowskim (**2 374**), włoszczowskim (**2 809**) oraz opatowskim (**3 139**).
- Z zasiłków rodzinnych w województwie świętokrzyskim skorzystały **41 162** rodziny na ogólną kwotę **159 959 559 zł**. W roku oceny odnotowano spadek zarówno liczby rodzin jak i kwoty świadczeń odpowiednio o **11,4%** i **10,3%** w odniesieniu do 2018 roku.

ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY I WSPARCIA

- Ośrodki wsparcia – **128** w tym: Środowiskowe Domy Samopomocy - **39**;
- Dzielne domy pomocy – **14**;
- Noclegownie – **16**;
- Domy pomocy społecznej – **42**;
- Mieszkania chronione – **48**;
- Ośrodki interwencji kryzysowej – **12**;
- Jednostki specjalistycznego poradnictwa – **6**;
- Placówki opiekuńczo - wychowawcze – **48**;
- Centra Integracji Społecznej – **6**;
- Kluby Integracji Społecznej – **17**;
- Warsztaty Terapii Zajęciowej – **32**;
- Zakłady Aktywności Zawodowej – **4**.

KADRA JEDNOSTEK

ORGANIZACYJNYCH POMOCY SPOŁECZNEJ

- W 2019 roku obserwujemy wzrost zatrudnienia w ośrodkach pomocy społecznej, domach pomocy społecznej oraz ośrodkach wsparcia. W przypadku powiatowych centrów pomocy rodzinie liczba osób zatrudnionych zmniejszyła się powracając do poziomu z 2017 r.
- **13** ośrodków pomocy społecznej nie spełniało w 2019 ustawowego wskaźnika zatrudnienia minimalnej liczby pracowników socjalnych.

ŚRODKI FINANSOWE NA WYDATKI W POMOCY SPOŁECZNEJ I W INNYCH OBSZARACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W BUDŻECIE JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

- Wydatki ogółem poniesione przez samorządy powiatowe oraz gminne związane z realizacją zadań w ramach polityki społecznej w regionie świętokrzyskim w 2019 roku, oszacowano na poziomie **2 198 978 744 zł** i jest to więcej o **12,9%** w porównaniu do 2018 roku.

- **86%** kwoty wydatkowanej w zakresie wybranych zadań w obszarach pomocy społecznej i polityki społecznej znajdowało się w budżetach OPS i PCPR.
- Średnia kwota przeznaczonych na zadania realizowane w obszarze polityki społecznej na jednego mieszkańca województwa wyniosła **1 613,09 zł**. Największą kwotę odnotowano w mieście Kielce **1 955 zł** na osobę natomiast najmniejszą w powiecie kazimierskim **1 363 zł** i powiecie pińczowski **1 362 zł**.
- Średnia kwota przeznaczonych na zadania realizowane w obszarze pomocy społecznej (działu „852 - Pomoc społeczna”) na jednego mieszkańca w regionie wynosi **496,96 zł**.

AKTYWNOŚĆ PROJEKTOWO – KONKURSOWA WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

- W 2019 roku **68** gmin wykazało aktywność w przedmiotowym zakresie, w 2018 roku projekty realizowały **54** samorządy gminne. W 2019 roku **wszystkie** samorządy powiatowe wykazały aktywność w tym zakresie, dla porównania w 2018 roku aktywność deklarowało **11** jednostek.
- Wzrosła o **40%** liczba samorządów gminnych, które deklarujących współpracę z organizacjami pozarządowymi w obszarze pomocy społecznej. W 2019 roku w województwie świętokrzyskim **49** gmin deklarowało zlecenie zadań NGO, w 2018 roku było to **35** gmin.
- **9** samorządów powiatowych deklarowało współpracę z organizacjami pozarządowymi w przedmiotowym zakresie.

REKOMENDACJE

- Rozwijanie usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym uwzględniający dynamikę długookresowych trendów demograficznych.
- Rozwijanie usług reintegracji społeczno-zawodowej mających na celu aktywizację osób biernych zawodowo.
- Wspieranie skutecznych mechanizmów pozwalających na łączenie obowiązków zawodowych z rodzinnymi (elastyczne miejsca pracy, większa dostępność żłobków oraz przedszkoli).
- Aktywne działania promujące pozytywny wizerunek rodziny (kampanie społeczne oraz spotkania edukacyjne).
- Zwiększenie zatrudnienia asystentów rodziny jako bezwzględnie koniecznej metody wsparcia jej funkcjonowania, co pozwoli na zintensyfikowanie indywidualnej pracy z większą liczbą rodzin.
- Podnoszenie kwalifikacji asystentów rodziny w celu wzmocnienia kompetencji pracy z rodzinami w których zogniskowanych jest wiele problemów społecznych.
- Promowanie idei rodzin wspierających jako ważnego narzędzia wsparcia rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.
- Rozwijanie oferty poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, rodzinnego oraz prawnego).
- Wspieranie działalności placówek wsparcia dziennego, z uwagi na ważną rolę jaką odgrywają w profilaktyce wsparcia rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. W szczególności tworzenie świetlic środowiskowych oraz socjoterapeutycznych.
- Wspieranie działalności placówek wsparcia dziennego, z uwagi na ważną rolę jaką odgrywają w profilaktyce wsparcia rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

W szczególności w formie:

- ✓ opiekuńczej, w tym w formie kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych,
- ✓ specjalistycznej, np. świetlica socjoterapeutyczna,
- ✓ pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

- Organizacja szkoleń dla pracowników działającym na rzecz wsparcia rodziny, w celu skuteczniejszej i bardziej efektywnej pracy z rodziną.
- Wdrażanie mechanizmów koordynacji oraz kooperacji służb funkcjonujących w ramach różnych systemów tj. pomocy społecznej, oświaty, wymiaru sprawiedliwości, ochrony zdrowia.
- Działania promujące ideę rodzicielstwa zastępczego.
- Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji zawodowych rodzin zastępczych.
- Zwiększenie liczby rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych, w tym zawodowych o charakterze pogotowia rodzinnego.
- Zapewnienie wsparcia umożliwiającego usamodzielniającym się wychowankom rozwój umiejętności prospołecznych i zawodowych, a także określenie ścieżki edukacyjno-zawodowej oraz planowania kariery.
- Wsparcie procesu zatrudnienia usamodzielnianych wychowanków.
- Usamodzielnianie osób wychowujących się w pieczy zastępczej i wkraczających w dorosłość, poprzez tworzenie mieszkań chronionych oraz lokali aktywizujących.
- Utworzenie w każdym powiecie Ośrodka Interwencji Kryzysowej.
- Wspieranie procesu deinstytucjonalizacji usług na rzecz usług środowiskowych.
- Rozwijanie usług asystenckich, ukierunkowanych na umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami prowadzenia niezależnego życia.
- Zwiększenie liczby mieszkań chronionych, wspomaganych, aktywizujących oraz treningowych, które zastępują osobom w nich zamieszkującym pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę.
- Zapewnienie opieki wytchnieniowej, której celem jest zapewnienie członkom rodziny (opiekunom) osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami alternatywnej formy czasowej opieki.
- Tworzenie Zakładów Aktywności Zawodowej w celu aktywizacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami.
- Zwiększenie dostępu do usług, w ramach środowiskowych domów samopomocy, dziennych domów pomocy.
- Realizacja przedsięwzięć promujących aktywny styl życia oraz pozytywny wizerunek osób starszych (kluby seniora, uniwersytety trzeciego wieku, rady seniorów).
- Realizacja działań na rzecz integracji międzypokoleniowej.
- Intensyfikacja działań informacyjnych o dostępności usług i możliwości wsparcia osób starszych lub osób z niepełnosprawnościami.

- Zwiększenie dostępności pomocy w postaci opieki instytucjonalnej nad dziećmi (żłobki, przedszkola, świetlice oraz kluby dla dzieci).
- Rozwój infrastruktury dedykowanej osobom starszym (kluby seniora, uniwersytety trzeciego wieku, rady seniorów).
- Zapewnienie większej dostępności opieki hospicyjnej oraz paliatywnej.
- Rozwój mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego.
- Inicjowanie i wspieranie działań mających na celu deinstytucjonalizację usług społecznych, w szczególności w obszarze wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz osób zależnych.
- Poszerzenie zakresu współpracy międzysektorowej (pomiędzy instytucjami pomocy, integracji społecznej oraz instytucji rynku pracy, a organizacjami trzeciego sektora).
- Włączanie do współpracy nowych partnerów działających na rzecz aktywizacji zawodowej.
- Wzmocnienie roli podmiotów ekonomii społecznej oraz organizacji pozarządowych w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Zwiększenie liczby dziennych domów pomocy, szczególnie w miejscach gdzie popyt na tego typu usługi jest największy.
- Tworzenie mieszkań chronionych, wspieranych, treningowych oraz lokali aktywizujących dla osób, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki.

SPIS MAP, GRAFIK, TABEL, WYKRESÓW

Spis map:

Mapa 1.	Liczba mieszkańców województwa świętokrzyskiego w ujęciu powiatowym w 2019 roku	5
Mapa 2.	Zróznicowanie stopy bezrobocia w świętokrzyskim w 2019 roku	10
Mapa 3.	Żłobki i oddziały żłobkowe w województwie świętokrzyskim w 2019 roku.....	13
Mapa 4.	Liczba dzieci w żłobkach w 2019 roku.....	14
Mapa 5.	Liczba przedszkoli w ujęciu powiatowym w 2019 roku.....	15
Mapa 6.	Liczba dzieci w przedszkolach wg powiatów w 2019 roku.....	16
Mapa 7.	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów ogółem w 2019 roku	17
Mapa 8.	Liczba hospicjów w ujęciu powiatowym w 2019 roku.....	17
Mapa 9.	Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w 2019 roku	19
Mapa 10.	Wewnątrzregionalne zróznicowanie wskaźnika deprywacji lokalnej w 2019 r.	25
Mapa 11.	Udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców w 2019 roku (%).	26
Mapa 12.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie na podstawie ustawy o pomocy społecznej w 2019 roku.....	28
Mapa 13.	Liczba rodzin, które zostały objęte świadczeniem pieniężnym w 2019 roku.....	31
Mapa 14.	Przestrzenne zobrazowanie wartości wskaźnika pogłębionej deprywacji materialnej tj. liczby osób w rodzinach otrzymujących świadczenie pieniężne w 2019 roku	35
Mapa 15.	Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie niepieniężne w 2019 roku	37
Mapa 16.	Gminy, które realizowały usługi opiekuńcze w 2019 roku	41
Mapa 17.	Realizacja specjalistycznych usług opiekuńczych przez gminy w 2019 roku....	42
Mapa 18.	Gminy, które realizują usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania w 2019 roku.....	44
Mapa 19.	Liczba rodzin, objęta poradnictwem specjalistycznym w 2019 roku.	45
Mapa 20.	Liczba rodzin objętych pracą socjalną w 2019 roku.....	47
Mapa 21.	Liczba rodzin objętych interwencją kryzysową w 2019 roku.....	48
Mapa 22.	Zatrudnienie asystentów rodziny w 2019 roku	53
Mapa 23.	Liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego w 2019 roku według powiatów regionu świętokrzyskiego	66

Mapa 24.	Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w 2019 roku	71
Mapa 25.	Świadczenia pielęgnacyjne - liczba świadczeń w 2019 roku	73
Mapa 26.	Zasiłek pielęgnacyjny - liczba świadczeń w 2019 roku.....	74
Mapa 27.	Ośrodki wsparcia w województwie świętokrzyskim w 2019 roku.....	77
Mapa 28.	Dzienne domy pomocy w województwie świętokrzyskim w 2019 roku.....	80
Mapa 29.	Noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych, ogrzewalnie w 2019 roku.....	81
Mapa 30.	Domy pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w 2019 roku	85
Mapa 31.	Mieszkania chronione w województwie świętokrzyskim w 2019 roku	86
Mapa 32.	Ośrodki Interwencji Kryzysowej w województwie świętokrzyskim w 2019 r ..	87
Mapa 33.	Jednostki specjalistycznego poradnictwa w województwie świętokrzyskim w 2019 roku	88
Mapa 34.	Placówki opiekuńczo-wychowawcze w 2019 roku	89
Mapa 35.	OPS, które w 2019 roku nie spełniają ustawowego wskaźnika I - 1 pracownik na 2000 mieszkańców lub wskaźnika II - 1 pracownik na 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.....	99
Mapa 36.	Wysokość środków (w zł) finansowych przeznaczonych na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w ujęciu powiatowym w 2019r.....	101
Mapa 37.	Wysokość środków (w zł) finansowych przeznaczonych na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej przypadająca na jednego mieszkańca w ujęciu powiatowym w 2019 roku.....	102
Mapa 38.	Wysokość środków finansowych przeznaczonych na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej w dziale 852 – Pomoc Społeczna przypadająca na 1 mieszkańca w 2019 roku.....	103
Mapa 39.	Aktywność konkursowo projektowa samorządów gminnych w 2019 roku	108
Mapa 40.	Samorządy gminne zlecające zadania z pomocy społecznej organizacjom pozarządowym w 2019 roku	109
Mapa 41.	Zlecenie zadań z pomocy społecznej organizacjom pozarządowym przez samorządy powiatowe w 2019 roku.....	110

Spis grafik:

Grafika 1.	Liczba i odsetek kobiet i mężczyzn zamieszkujących województwo świętokrzyskie.....	7
------------	--	---

Spis tabel:

Tabela 1.	Liczba mieszkańców województwa świętokrzyskiego w latach 2016-2019 (stan na 30.XII).....	6
Tabela 2.	Zestawienie wskaźnika deprivacji lokalnej z udziałem osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ujęciu gminnym i powiatowym w 2019 roku ..	21
Tabela 3.	Gminy z największym wskaźnikiem deprivacji lokalnej w 2019 roku (W>100,00).....	24
Tabela 4.	Najniższe wartości wskaźnika deprivacji lokalnej (W<45,00) w 2019 roku....	25
Tabela 5.	Wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej (liczba osób w rodzinach otrzymujących świadczenie pieniężne na 1000 mieszkańców) w 2018-2019....	32
Tabela 6.	Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2016-2019.....	39
Tabela 7.	Liczba zawartych kontraktów/projektów socjalnych oraz liczba osób objęta kontraktem/ projektem socjalnym latach w 2017-2019.....	49
Tabela 8.	Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2019 roku w województwie świętokrzyskim	49
Tabela 9.	Zasiłek okresowy wg powodów przyznawania w 2019 roku	51
Tabela 10.	Zasiłek celowy ogółem w latach 2016-2019.....	51
Tabela 11.	Wspieranie rodziny i piecza zastępcza w świętokrzyskim w latach 2016-2019.	54
Tabela 12.	Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w latach 2017-2019.....	55
Tabela 13.	Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem w 2019 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego (stan na 31 grudnia).....	56
Tabela 14.	Liczba rodzin zastępczych niezawodowych w 2019 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego (stan na 31 grudnia)	57
Tabela 15.	Liczba rodzin zastępczych zawodowych w 2019 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego (stan na 31 grudnia).....	58
Tabela 16.	Liczba rodzinnych domów dziecka w 2019 r wg powiatów (stan na 31.XII). ...	60
Tabela 17.	Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych w latach 2017-2019	61
Tabela 18.	Pomoc na likwidację barier architektonicznych i w komunikowaniu się w województwie świętokrzyskim w latach 2017-2019	62
Tabela 19.	Turnusy rehabilitacyjne w latach 2017-2019	62
Tabela 20.	Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny w latach 2017-2019.....	63

Tabela 21.	Program „AKTYWNY SAMORZĄD” w latach 2017-2019	64
Tabela 22.	Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki w latach 2017-2019.....	64
Tabela 23.	Kwoty świadczeń wychowawczych przyznanych w latach 2017-2019 według powiatów regionu świętokrzyskiego.....	67
Tabela 24.	Udział rodzin otrzymujących w 2019 roku świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko w relacji do ogółu rodzin otrzymujących świadczenie według gmin regionu świętokrzyskiego	67
Tabela 25.	Kwoty przyznanych zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w latach 2017-2019	71
Tabela 26.	Liczba świadczeń oraz wysokość środków finansowych przyznanych na świadczenia opiekuńcze w latach 2017-2019	72
Tabela 27.	Środowiskowe domy samopomocy w regionie świętokrzyskim w 2019 roku...	78
Tabela 28.	Domy pomocy społecznej w regionie świętokrzyskim w 2019 roku	82
Tabela 29.	Ośrodki Interwencji Kryzysowej w województwie świętokrzyskim w 2019 r ..	87
Tabela 30.	Centra integracji społecznej w regionie świętokrzyskim stan na 2019 rok	89
Tabela 31.	Kluby integracji społecznej w regionie świętokrzyskim w 2019 roku	90
Tabela 32.	Warsztaty terapii zajęciowej w regionie świętokrzyskim stan w 2019 roku	92
Tabela 33.	Zakłady aktywności zawodowej w regionie świętokrzyskim w 2019 roku.....	94

Spis wykresów:

Wykres 1.	Piramida płci i wieku dla województwa świętokrzyskiego w 2019 roku.....	7
Wykres 2.	Struktura populacji kobiet wg ekonomicznych grup wieku w województwie w 2019 roku	8
Wykres 3.	Struktura populacji mężczyzn wg ekonomicznych grup wieku w województwie w 2019 roku	8
Wykres 4.	Stopa bezrobocia w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2019 roku	9
Wykres 5.	Liczba osób bezrobotnych w województwie w latach 2016-2019	11
Wykres 6.	Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy, a liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne w województwie w latach 2016-2019	12
Wykres 7.	Liczba mieszkań socjalnych (lokali) oraz liczba wniosków złożonych na mieszkanie socjalne w województwie na przestrzeni lat 2016-2019.....	12
Wykres 8.	Liczba klubów i innych miejsc dla seniorów w latach 2016-2019.....	16
Wykres 9.	Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w województwie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2015-2019.....	19

Wykres 10.	Wartość wskaźnika deprivacji lokalnej w latach 2016-2019	20
Wykres 11.	Udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców (%) w latach 2015-2019	20
Wykres 12.	Osoby i rodziny w województwie świętokrzyskim, którym przyznano świadczenia na przestrzeni lat 2016-2019	27
Wykres 13.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej wg. ekonomicznych grup wieku w 2019 roku	28
Wykres 14.	Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne na przestrzeni lat 2016-2019	30
Wykres 15.	Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne na przestrzeni lat 2016-2019.....	36
Wykres 16.	Powody udzielenia pomocy i wsparcia w województwie w 2019 r	38
Wykres 17.	Usługi opiekuńcze ogółem w województwie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2016-2019	40
Wykres 18.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie na przestrzeni lat 2016-2019.....	43
Wykres 19.	Poradnictwo specjalistyczne w świętokrzyskim w latach 2016-2019	45
Wykres 20.	Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą socjalną na przestrzeni lat 2016-2019.....	46
Wykres 21.	Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych interwencją kryzysową w latach 2016-2019.....	48
Wykres 22.	Zasiłek stały w latach 2016-2019.....	50
Wykres 23.	Zasiłek okresowy w latach 2016-2019.....	51
Wykres 24.	Świadczenia niepieniężne z zakresu pomocy społecznej w 2019 roku	52
Wykres 25.	Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem w latach 2017-2019 (stan na 31.XII).....	56
Wykres 26.	Liczba rodzin zastępczych niezawodowych w latach 2017-2019 (na 31 grudnia danego roku)	57
Wykres 27.	Liczba rodzin zastępczych zawodowych w latach 2017-2019 (stan na 31 XII).	58
Wykres 28.	Liczba rodzinnych domów dziecka w latach 2017-2019 (stan na 31.XII)	59
Wykres 29.	Liczba osób pełnoletnich opuszczające placówki, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w latach 2017-2019.....	61

Wykres 30.	Wysokość środków finansowych wydatkowanych w 2019 roku na zasiłki pielęgnacyjne	75
Wykres 31.	Liczba pracowników - ogółem zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej na przestrzeni lat 2017-2019	95
Wykres 32.	Liczba pracowników socjalnych - zatrudnionych w OPS i PCPR w latach 2017-2019.....	95
Wykres 33.	Liczba aspirantów pracy socjalnej, pracowników świadczących usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze - ogółem zatrudnionych w OPS na w latach 2017- 2019.....	96
Wykres 34.	Pracownicy socjalni w PCPR według poszczególnych stopni - stan na 2019r	97
Wykres 35.	Pracownicy socjalni w OPS według poszczególnych stopni - stan na 2019r	97
Wykres 36.	Zatrudnienie w ośrodkach wsparcia wg. poszczególnych typów placówek – stan na 2019r.....	98
Wykres 37.	Środki finansowe przeznaczone na zadania własne i zadania zlecone (w zł)...	100
Wykres 38.	Struktura wydatków w obszarze polityki społecznej w 2019 r.....	102
Wykres 39.	Struktura wydatków w dziale „851 - Ochrona zdrowia” w 2019 r.....	103
Wykres 40.	Wydatki w 2019 roku w ramach działu „852- Pomoc społeczna” (zł).....	104
Wykres 41.	Wydatki w dziale „853 - Pozostała działalność w zakresie pomocy społecznej” w 2019 roku	105
Wykres 42.	Wydatki w 2019 roku w ramach działu „854 – Edukacyjna opieka”	106
Wykres 43.	Wydatki w 2018 roku w ramach działu „855- Rodzina” (zł)	106